Erlend Loe

Volvo Kamyonlar

Çeviren: Dilek Başak

YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

"İnsanın insana olan ihtiyacı dışında her şey hikâye"

Norveçli yazar Erlend Loe'nun sıradışı kahramanı Doppler, bu kez ülke sınırlarını aşıyor. Geyiği Bongo ve oğlu Gregus ile komşuda yepyeni arkadaşlar edinen Doppler, birdenbire yaşamına giren yaşlı ve isyankâr bir kadın ile takıntılı ve titiz bir adam sayesinde, hayatı "doğal bir şekilde" akışına bırakmak ya da eski günlerdeki gibi sorumlu davranıp başarıdan başarıya koşmak arasında bir seçim yapmak zorunda kalıyor.

Sanayi toplumunun ve 20. yüzyıl demokrasisinin Kuzey Avrupa'daki çöküşünü şaşırtıcı ve eğlenceli bir üslupla anlatan Loe, *Volvo Kamyonlar*'da "bunu yazan kişi olarak" kendisi için de bir pencere aralıyor, "çalışkan" okurlara ve eleştirmenlere "bizzat" içini döküyor.

"Ona biraz imrendiğini hissediyor. Âdetleri, kuralları aşmış biri olarak yaşamayı bir biçimde beceriyor Maj Britt, Doppler de aşmayı deniyor ama bu ona çok külfetli geliyor, daima düşünmesi gereken bir şey var, çalışkanlıktan uzak durmak için hep tetikte olmalı, oysa bu iş, Maj Britt için refleks gibi bir şey. Bunu o kadar doğal bir biçimde yapıyor ki. Bu işi onun gibi beceriksizce ve cazip bir biçimde yapabilmesi için yaşlanması gerektiğini düşünüyor, Maj Britt'in ağzı kulaklarında gülümsediğini görüp onu kocaman kucaklamak için yanına çağırdığını duymadan önce."

ISBN 978-975-08-4922-0

20 TL

KDV'den muaftır.

Erlend Loe, 1969 yılında Norveç'in kuzeyinde yer alan Trondheim şehrinde doğdu. Öğrenci değişim programıyla Fransa'da bulundu. Üniversitede sinema (Danimarka Film Okulu) ve edebiyat eğitimi aldı. İlk romanı *Tatt av kvinnen* (*Kadının Fendi*) 1993'te yayımlandı. *Naiv.super* (*naif.süper*; Tavanarası Yayıncılık, 2003; Siren Yayıncılık, 2018) 1996'da yayımlandı ve büyük bir uluslararası başarı kazandı. 1999'da belgesel kitabı *L* yayımlandı. Modern seyyah kültürünü alaya alan bu kitap, 2006'da "Prix Europée des Jeunes Lecteurs" ödülüne (Avrupalı Genç Okurlar Ödülü) layık görüldü. Loe, 2013 yılında Norveç'in en önemli edebiyat ödüllerinden Aschehoug Edebiyat Ödülü'nü kazandı.

Loe, *Doppler* (YKY, 2016), *Volvo Lastvagnar* (2005) ve *Bildiğimiz Dünyanın Sonu* (YKY, 2018) adlı kült romanlarında yer alan kahramanı Doppler'le modern insanın betimlemesini yapar. *Muleum* (2007) kitabının kahramanı ise ölümden çok yaşamdan korkan yalnız Julie'dir. 2009'da *Stille dager i Mixing Part* ve 2013'te *Vareopptelling* yayımlanır. *Vareopptelling,* başarısız bir şair olan Nina Faber'in "Bosporos" adlı şiir kitabının hunharca eleştirilmesine isyanını konu alır.

Çok sayıda senaryosu da bulunan, aynı zamanda çocuk kitapları yazan Loe'nin *Tatt av kvinnen* (*Kadının Fendi*; YKY, 2019) adlı romanı 2007 yılında, *Kurt blir grusom* ("Kurt Kudurdu") adlı çocuk kitabı 2001 yılında beyazperdeye aktarıldı.

Eserleri 20'den fazla dile çevrilen Loe, Oslo'da ailesiyle birlikte yaşıyor. Romanlar, çocuk kitapları ve senaryolar yazıyor; Norveç'in *Aftenposten* gazetesi için film eleştirileri kaleme alıyor.

Dilek Başak 1962 yılında İstanbul'da doğdu. Darüşşafaka Lisesi, BÜ İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Oslo Üniversitesi Tiyatro Bilimi Bölümü'nden mezundur. Mimar Sinan Üniversitesi Tiyatro Ana Sanat Dalı'nda öğretim görevlisi olarak; AFA Yayınları, Yapı Kredi Yayınları ve Tavanarası Yayıncılık'ta editör ve telif hakları direktörü olarak çalışmıştır. Norveççe ve İngilizceden çeviriler yapmakta, Oslo'da öğretmenlik görevine devam etmektedir.

Erlend Loe'nin
YKY'deki kitapları

Doppler (2016)
Bildiğimiz Dünyanın Sonu (2018)
Kadının Fendi (2019)
Volvo Kamyonlar (2021)

ERLEND LOE

Volvo Kamyonlar

Roman

Çeviren
Dilek Başak

YAPI KREDİ YAYINLARI

NORLA
NORWEGIAN LITERATURE ABROAD
Bu kitap NORLA tarafından verilen çeviri desteği ile yayımlanmıştır.

Yapı Kredi Yayınları - 5750
Edebiyat - 1647

Volvo Kamyonlar / Erlend Loe
Özgün adı: **Volvo Lastvagnar**
Çeviren: **Dilek Başak**

Kitap editörü: **Devrim Çakır**
Düzelti: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Akgül Yıldız**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 693 00 08
Sertifika No: 36150

Çeviriye temel alınan baskı: J.W. Cappelens Forlag, Oslo 2005.
1. baskı: İstanbul, Şubat 2021
ISBN 978-975-08-4922-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2018
Sertifika No: 44719
© CAPPELEN DAMM AS 2005
Bu kitabın telif hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: **ykykultur@ykykultur.com.tr**
facebook.com/**yapikrediyayinlari**
twitter.com/**YKYHaber**
instagram.com/**yapikrediyayinlari**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Siktir git, dediğini yapmayacağım.

RAGE AGAINST THE MACHINE

Maj Britt'in gelecekte muhabbetkuşu sahibi olması mahkeme kararıyla yasaklanmıştı.

Mahkemenin kararı son derece netti.

Muhabbetkuşlarını sahiplenmekten ve onlara bakmaktan ömürboyu MEN edilmişti. Başka bir deyişle, uçsuz bucaksız İsveç ormanlarındaki evinin salonunu yıllarca doldurmuş olan üstü örtülü kafeslerdeki bu minnacık yaramazların keyifli cıvıltılarıyla uyanmanın cazip alışkanlığını toptan unutabilirdi.

Muhabbetkuşu ALAMAZDI.

Benzer gaga yapısına sahip kuşları da. Başka kuşlar onun ilgisini çekmiyordu zaten. Onlarla ne işimiz olabilirdi, buna aklı ermiyordu.

Ayrıca altı bin kron da ceza ödemesi gerekiyordu. Parası yoktu. Diğer çulsuzlarla birlikte İskandinav Enskilda Bankası'ndan bir ödeme planı aldı.

Zaten kuş kadar olan emeklilik maaşından her ay iki yüz kron kestiler.

Bütün bunlar yıllar önce meydana gelmişti ama Maj Britt'in bu olaya üzülmediği tek bir günü yok. Düşünme şeklini de etkiliyor bu. O aşağılanmayı unutup geçemedi. Tersine, bunu bir bayrak gibi yükseklerde dalgalandırıyor. Bunun onu uyandırdığı da söylenebilir.

Muhabbetkuşu meselesine kadar, tüm yaşantısı boyunca çalışkan ve özenli bir ev kadınıydı Maj Britt. Kendi kuşağının diğer kadınları gibi az konuşup az yorumda bulunurdu; meşguliyeti yalnızca çocuklar, bulaşık ve evin dört duvarının dışından görülmeyen işlerden ibaretti.

Muhabbetkuşu meselesinden sonra Maj Britt dünyaya başka bir gözle bakmaya

başladı.

Ve halledilecek bir sürü şey olduğunu anladı.

Muhabbetkuşları olan Maj Britt, muhabbetkuşları olmayan Maj Britt'ten çok farklı biriydi.

Muhabbetkuşu-Maj Britt neredeyse acıklı bir şekilde mutluydu. Şarkılar mırıldanarak sabırla kocası Birger'in Göteborg'daki fabrikadan (sonra da Umeå'dakinden) hafta sonları eve gelmesini beklerdi; bir yandan da çocuklara bakar, ekmek yapar, patates tarlasıyla oyalanır ve mevsimlerin avludaki kocaman ağacı[1] hırpalamasını gözlemlerdi; bu arada, ağaç bir çınardı. Sonraları, çocuklar kendi başlarına bir şeyler keşfetmek için büyük şehirlere taşındığında, hiç durmadan muhabbetkuşlarının sularını değiştirdi, yemlerini verdi ve kafesin metal parmaklıklarına küçük elma dilimleri (bahçenin elmaları) sıkıştırdı. Kafesleri pırıl pırıl tutardı, söylemeye ne hacet – ama şimdi fazladan söylendi ve altı çizildi işte. Ayrıca, Muhabbetkuşsuz Maj Britt öfkeli biri oldu çıktı. Hem yerel hem de küresel bağlamda.

İsveç hukuk sistemine kızgın. Devlete hiç tahammülü yok. İskandinav Enskilda Bankası'nın boynu altında kalsın. Kamyonların gelişiminde Birger'in değerli katkıları asla takdir edilmediği için Volvo Kamyonlarını suçluyor; arada bir denediğinde ona muhabbetkuşu satmayı reddeden Karlstad'daki hayvan dükkânında çalışan adamın, dükkândaki merdivenlerden düşmesi ve kapı kolunun ucunun sinüslerine ya da en azından damağına batması için her gece Tanrı'ya yakarıyor.

Ayrıca Tanrı'ya da kızgın. Ama onu toptan gözden çıkaramıyor. Onun için kapıyı hafif aralık bırakıyor. Konuşacak başka kimsesi yok.

Maj Britt haddini aştı. Bu konuda şüpheye yer yok. Bunun da acayip farkında. Bugün farkında. Ve üzgün. Böyle olmasını istemezdi. Ama Birger öldüğünde dünyası kararı ve muhabbetkuşlarına on yıl doğru düzgün baktıktan sonra, birdenbire aklına gagalarının

1 Çiftliklerin avlularına dikilen ve eski zamanlarda kutsal olduğuna, çiftliği belalardan koruduğuna inanılan ağaç. (ç. n.)

tepesindeki minnacık çıkıntının onları rahatsız ettiği geldi; kötü bir günde herkesin aklına binbir türlü şeyin gelebileceği gibi. Bu burunların –ya da bunlar neyse işte– doğadaki kusurlu tasarımlardan biri olduğuna kanaat getirdi ve birazcık büyük bir tırnak makasıyla bunları kesti. Bir eliyle muhabbetkuşlarını sıkıca tuttu, diğeriyle kesti.

Bu hareketi tabii ki cezasız kalmayacaktı.

Sistem, ona yardım eli uzatmak ya da onunla konuşmak yerine, onu mahkeme karşısına çıkartıp onurunu kırdı; onu anlayan ve anlamanın faydasını gördüğü tek şeyle bir arada olmaktan onu mahrum bıraktı.

Maj Britt, doksan iki yıl boyunca küçük çiftliğinde yaşamıştı. Yedi kardeşiyle birlikte orada büyümüştü. Diğerleri taşındığında ve anne babası yaşlanıp ortadan kaybolduğunda orada kalmayı seçmişti. Sonra Birger ortaya çıktı, neyse ki o da ormanda olmaktan hoşlanıyordu. Biraz avlanıyor, biraz balık tutuyordu. Sessizlikten yana bir şikâyeti yoktu. Keyif alıyordu. 1940'larda Birger, Göteborg'daki Volvo Kamyonlar şirketinde iş bulunca Maj Britt'in keyfi kaçtı ama Birger zamanla Maj Britt'in Göteborg'da bir işi olmadığını kabul etti, sonra da şehre gidip gelmeye başladı. İlk yirmi yıl boyunca hafta sonları gidip geldi, sonraları kendi isteğiyle Umeå'daki Volvo Kamyonlara tayin olunca aylarca gelmediği oldu, ancak yollar biraz düzelince yine hafta sonları oradan gidip gelmeye başladı. Her bir yön yüz yüz yirmi kilometre tutuyordu. İş için uzak yola gitmesi gereken başkaları olduğunu da duymuşlardı; bununla yaşamayı öğrendiler. Herkes farklı. Bazıları işe gitmek için kısa mesafe kateliyor, bazıları uzun. Bandosuyla prova yapabilmek için haftada altmış kilometre kateden birinin hikâyesini radyoda dinlemişlerdi.

Eda Belediyesi'nin başı yıllardır Maj Britt ile dertteydi. Yaşlılık döneminde tam bir baş belası olup çıkmıştı. Bacaklarından çok çekiyordu ama tedaviye gelmiyordu, çünkü (haklı olarak) onu evden taşınmaya ve keşfettiklerini kolayca dizginleyebilecekleri bir yer olan yaşlılar evine yatırmaya ikna etmeye çalışacaklarından şüpheleniyordu. Hayatında beklenmedik bir maddenin ortaya çıkması yüzünden (bu konuya daha sonra değinilecek) ağrılarını unutmuş gibiydi; bambudan yapılma eski püskü kayaklarını ayaklarına geçirip etrafta dolanıyordu. Maj Britt kayaklarıyla bütünleşmiştir. Bu yüzden Eda Köyü'nde tanınan bir tiptir. Ayağındaki kayaklarla zar zor ilerleyen posası çıkmış bir kocakarı. Konuya yabancı biri, elli altmış yaşındaki bazı insanlar gibi onun da Kuzey yürüyüşü[2] modasına kendini kaptırmış olduğunu düşünebilir ama bunun gerçekle hiç mi hiç alakası yoktur. Maj Britt'ın bambu batonlarının Kuzey yürüyüşüyle bir alakası yoktur. Kuzey yürüyüşünün ne olduğunu bilseydi bundan tiksinirdi. Onun için batonlar, en basit şekliyle bir yere varmasının tek yoludur. Nadir olarak uyuduğu zamanlarda batonları başucundaki komodine yaslı durur. Geri kalan zamanlarda ise onları gittiği ve kaldığı her yere yanında götürür. Evindeki tahta zemin, batonların ucundaki demir çivilerin açtığı minik deliklerle doludur. Yerin ya da aslında herhangi bir şeyin nasıl göründüğüne epeyce yıldır kafa yorduğu yok. Belediye çalışanları onunla nasıl baş edeceklerini bilemiyorlar. Bir yandan, oraların en yaşlı kadınına hürmette kusur etmemek gibi ahlaki bir zorunluluk hissederken, öte yandan onu kurtarmanın artık hiçbir şekilde mümkün olmadığından eminler. Sonrasını düşündüklerinden, başlarına iş açmamak için arada sırada önüne cazip bir yem attıkları oluyor, tıpkı köpeklere verildiği gibi. Çünkü Maj Britt asla pes etmiyor. Telefon ediyor, kalkıp geliyor, konuşması gereken kişinin orada olmadığı söylense de oturup bekliyor. Kimseden korkusu yok.

2 "Batonlarla Doğa Yürüyüşü" olarak da bilinen Kuzey Yürüyüşü, kayakçılarınkine benzeyen özel batonlarla yapılan bir tür *fitness* aktivitesidir. (ç. n.)

Hakları olduğunu idrak ettiğinden beri bürokrasinin kâbusu. Ondan hoşlanmıyorlar ama ona yardım etmekle yükümlüler ve Maj Britt bu ikircikli durumun tadını sonuna kadar çıkarıyor. Bazen, özellikle de telefonda, son derece kibar ve mantıklı olabiliyor ve istediğini kolaylıkla elde ediyor. Mesela bir defasında, bölgenin iş ve işçi bulma kurumunun denetiminde açılan birkaç kursa yazılmayı becerdi; halbuki bu kurslar, yeniden eğitime tabi tutulacak ya da bir şekilde işbaşı yapabilmeleri için yardım edilmesi gereken emeklilik yaşını aşmamış kişilere yönelikti. En son, birkaç ay önce sekiz haftalık bir internet kursuna katıldı, yaşı geçmiş olmasına rağmen bilgisayar alabilmek için ekonomik yardımdan faydalandı. Bilgisayar mutfaktaki masada duruyor. Maj Britt için varsa yoksa mutfağı. Büyük değil ama ihtiyacı olan her şey elinin altında; odun sobası, radyosu, kahve makinesi, çocukların, torunların ve torunların çocuklarının* fotoğrafları, bahçedeki çınar ve arada adını hatırlayamadığı komşuya kiraladığı toprakların manzarası.

** Bkz. Maj Britt'in çocukları, torunları ve torunlarının çocukları*

Maj Britt'in iki oğlu var; Gösta ve Hasse, ikisi de yetmişlerinde. Gösta hayatı boyunca Helsinki'deki bir okulda hocalık yaptı ve emekli olunca orada kaldı; bunun sebebi, çocuklarının (adları önemli değil) ve çocuklarının çocuklarının da orada yaşıyor olması, bir de tabii ki oraya çakılıp kalması. Finlandiyalılarla olmayı seviyor. Hasse emekli bir eczacı, Stockholm'de yaşıyor ve hayatı genellikle olduğundan daha da zorlaştıran yüz körlüğünden mustarip. Arkadaşlarını tanımıyor ve bu da tabii çok tuhaf, bazen de kırıcı durumlara yol açıyor. Arada çocuklarını bile tanımadığı oluyor. Onları kıyafetlerinden ya da kullandıkları arabalardan tanıyor. En büyük oğlu senelerce sakallıydı, o zamanlar durum iyiydi, ancak sakallarını kesen oğlan, Hasse için herhangi birinden farksız oluverdi. Yüz körlüğü araştırmacıların ilgisini yeni yeni çekmeye başladı, o yüzden buna neden olan geni bir müddet sonra izole edebilmeleri, hatta dize getirebilmeleri için umut var.

Ne Gösta ne de Hasse annelerini sık sık ziyaret ederler. Senede bir ya da iki defa. Torunlar ve torunların çocukları daha da seyrek gelirler. Bir Noel akşamı Maj Britt evinin arka köşesinde ağrı kesici ve kişilik değiştirici bir maddeyi alırken yakalanınca (bu konuya ileride değinilecek) iki oğlu da pes etti. Belediyenin sunduğu yaşlılar evinde bir yer teklifini kabul etmesi konusunda onu cesaretlendirmeye çalışıyorlar. Maj Britt'in yaşamının evrildiği yeni yönden hiç memnun değiller. Hasse eczacılık dergilerinde, yukarıda sözü geçen maddenin dünyanın bazı bölgelerinde ağrı kesici olarak kullanıldığını okumuş olmasına rağmen, annesinin alışkanlığının duyulmuş şey olmadığını düşünüyor ve bunu kabullenmekte zorlanıyor. Annesinin yüzünü de her zaman tanımıyor zaten. Bu kaçık da kim, diye düşünürken onun kendi annesi olduğunu anlayıp yeniden pes ediyor.

Bu olaydan sonra yüz körlüğü nedir diye merak edenler çıkarsa *http://www.choisser.com/faceblind/* sayfasında bu hastalığa dair daha fazla bilgiyi kendi tempolarında okuyabilirler. Araştırmak istemeyenler de başka bir şey okuyabilir ya da şu güzel havada bir yürüyüşe çıkabilir belki.

Maj Britt, bilgisayar yardımıyla, kendince zararlı faaliyet olarak nitelendirdiği bir internet sitesi hazırlıyordu. Yavaş gidiyordu ama beceriyordu, sayfayı güncelliyor, onu bunu protesto eden yazılar yazıyor, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar insanları devrime teşvik ediyordu. Diyelim ki bu insanlar Sri Lanka'daydılar; Maj Britt onları dağa çıkmaya, çay toplayanların yaşama ve çalışma koşullarından ne kadar nefret ettiklerini göstermeye çağırıyordu. Neredeyse bedavaya çalışıyorlar, kabul edilemez koşullar altında yaşıyorlardı, başka bir yaşamı seçme şansları yoktu ve bütün bunlar, bir dahaki sefere hülyalar içinde demli bir çayla keyif yaparken, aklımızın bir köşesinde olmalıydı. Birilerinin bu çayı bize sağlamak için çalıştığını bilmemizi istiyor Maj Britt. Bizim için günün sakin, ufak bir kaçamağı olan bu çay, başkalarının cehennemiydi; bunun farkında olmamızı istiyor.

Bu tür çarpıklıkları gazetelerden, dergilerden ve internetten takip ediyor. İngilizce okumakta zorlanıyor ama anladığı dillerde, yani İsveççe, Norveççe ve çat pat Dancasıyla pek çok bilgiye ulaşabildiğini düşünüyor. İnternetten memnun Maj Britt. İnternet önüne bir sürü olanak serdi. Hatta, Stockholm'de sağlıklı gıdalar satan bir dükkândan arayıp internet sitesine ilan verebilir miyiz diye sordular. Maj Britt onlara siktiri çekti ama sonra pişman oldu; onları arayıp tekliflerini kabul etti – o gün bugündür, internet sitesinin en tepesinde, farklı doymamış yağlar içeren gıda takviyesi ürünlerinin küçük bir ilanı görülebilir. Gazetelere ve dergilere abone olmaz Maj Britt, onları kütüphanede okur. (*Yaşam boyu öğrenim, kültürel deneyimler ve temel demokratik değerler için kütüphane bir kesişme noktasıdır. Hem yeni teknoloji hem de yüksek bilgi donanımı söz konusu olduğunda kütüphane, Eda Belediyesi'nin önceliklerindendir.*)[3] Okumak istediklerini zaman zaman alıp eve götürür. Araklar yani. Ve bunu o kadar sık yaptı ki, oturma odasına dergi rafları koymak zorunda kaldı. Raflara yer açmak için, aşağı yukarı altmış senede

3 Parantez içindeki bölüm İsveççe yazılmıştır. (ç. n.)

topladığı ve duvarın tamamını kaplayan çok sayıdaki mavi çiçekli tabağı (*a variety of outstandingdesigns and porcelain craftmanship*)[4] atması gerekti. Muhabbetkuşları olayından sonra Maj Britt, birdenbire bu tabakların çöp olduğuna karar verdi; hepsini bahçenin uzak bir köşesine atıverdi ve eski traktörüyle üzerlerinden defalarca geçti. Bit pazarına düşeceği garanti, neredeyse eksiksiz bu mavi-çiçek-koleksiyonunu üç kuruş paraya satın alma zevkini, kendi camiasındaki diğer koleksiyonculara tattırmayacaktı.

İnternet sitesi, eşeleyip çıkardığı birtakım haksızlıkların somut örneklerinin yanı sıra, bulmak için o kadar da kendini yormadığı bir haksızlığa isyan duygusu da içermektedir. Bu isyan içinden gelmektedir. Bununla dopdoludur. Hem hedefe kilitli hem de yönünü şaşırmış bir öfkedir bu. Yaşamın özünde haksızlık olduğundan, çarpıklıkların sonunun gelmeyeceğinden, evrenin yavaş yavaş genişlemesi gibi, çok önceden belirlenmiş bir tempoyla bu çarpıklıkların da her an büyüdüğünden, daha da çarpıklaştığından derin bir şüphe duymaktadır Maj Britt. Ve gerizekâlılığından utanmaktadır. Her şeyin nasıl da birbiriyle ilgili olduğunu anlayabilmek için bu kadar yaşlanması gerektiğine şaşmaktadır.

4 "Eşsiz porselen işçiliği ve tasarımlardan bir seçki." (ç. n.)

Adamın adı Anton von Borring. Komşunun adı. Maj Britt'ten bir kilometre ötede yaşayan komşunun. Tek komşunun. Arazinin sahibinin ta kendisi. von Borring'in ailesi Maj Britt'in yüzlerce yıldır yaşadığı bu çiftliğin sahibi; ancak Birger*, 60'lı yılların sonunda bir yaz dönümü gecesi, adamı çiftliği onlara satması konusunda ikna etti. Eski dostlukların hatırına. Sarhoştu – von Borring nadiren içer, yani bu olay tam bir piyangoydu. Ertesi gün uyandığında pişman oldu ama sözleşme çoktan imzalanmıştı. İnsan toprağını asla satmamalı. Aristokrat anne babalar aristokrat çocuklarına bunu öğretir: Yenilenebilir kaynaklar satılabilir. Yani kütükler, balıklar, geyikler ve tahıl. Ama toprağın kendisi satılmaz. Ne yaparsan yap, toprağı asla satma diye belletirler. Sahip olmak soylu, satmak utanç verici bir şeydir. Bu böyledir.

Ama von Borring sattı. Anne babasına ihanet etti, ufak çiftliği ve çiftliğin üzerinde bulunduğu araziyi sattı. Üstelik paraya falan da ihtiyacı yoktu.

Ve Hayvanları Koruma Kurumu'na muhabbetkuşlarıyla ilgili ihbarı o yaptı.

Bunu asla unutmayın.

** Bkz. Birger*

Birger, Maj Britt'in ölmüş kocası. Bazılarının farklı gerekçelerle bu türden bilgilerin tekrarına ihtiyaç duyduğunu, tecrübelerimden (yani bunu yazan kişi olarak) biliyorum. Belki birazcık gerizekâlılardır ya da sadece meşguldürler veya metni normalden hızlı okuyorlardır. Kitap eleştirmenleri (örneğin), söz konusu gruba girer; üst üste yığılmış pek çok kitabı birkaç ayda okuyup bunlar üzerine görüş bildirirler. Akıllarında tutmaları gereken bir sürü isim, konu ve yazı tarzı vardır. Özellikle önyargılı eleştirmenler söz konusuysa ve bunlar, yazarın kötü yazdığını onaylama arzusuyla kitabı okuyorlarsa, hangi hayali karakterin adının ne olduğunu pek iyi takip edemeyebilirler. Burada müsaadenizle, söz konusu kitaptan hoşlanmayacakları gayet ortada olan birtakım eleştirmenlerin editör toplantılarında o kitapları istediklerinden söz edeceğim. Bazılarında bir kitabı yerin dibine sokma isteği çok güçlü ve net, cinsel dürtüler gibi. Neden olmasın? Eğlencelidir muhakkak. Ama bu türden insanların metni nasıl bir bakışta okuduğunu tahmin edebilirsiniz. Geri dönüp o sırada kimden söz edildiğini kontrol etme zahmetine katlanmadan bir iki ismi atlayabilirler. O yüzden bir kez daha tekrarlıyorum: Birger, Maj Britt'in ölmüş kocası. Bu metnin önemli bir karakteri değil ama metinde yer almasının bir nedeni var. Onun kim olduğunu ya da daha doğrusu bir zamanlar kim olduğunu anlamazsanız birtakım şeyleri gözden kaçırırsınız. Adı geçen diğer kişiler çoğunlukla hayatta. Ama Birger, zavallıcık, öldü.

von Borring izci hareketine genç bir adamken katıldı.

Värmland'daki en hasta çocuktu ama hayatta kaldı ve biraz yaş aldığında bu açığı, heyecanlı açıkhava aktiviteleriyle kapatma ihtiyacı duydu. 20'li yıllarda izci oldu. Ya da İsveçlilerin dediği gibi *scout*. Ve o gün bugündür hiç ara vermedi. von Borring iki şeydir: Arazi sahibi ve izci. Hayatta olan İsveçliler arasında von Borring kadar Jamboree'ye[5] katılan olmamıştır. Kulübeler inşa etmiş, helalar kazmış, tahtadan araç gereçler oymuş ve köyünün gökyüzündeki yıldızlardan fazla sayıda izci şarkısı söylemiştir. David Jagger'ın ünlü tablosu "Baden-Powell"ın bir röprodüksiyonu, von Borring'in malikânesindeki ana merdivenlerin sahanlığında asılıdır. Daima hazır olmaları konusunda yüreklendirdiği milyonlarca genç insana önderlik eden Baden-Powell kollarını kavuşturmuş, armalarla dolu açık kahverengi üniforması, fuları ve şapkasıyla hafifçe sağ tarafa bakmakta; Hindistan, Afganistan ve Afrika'daki maceralarla dolu yaşamının muhakemesini yapmaktadır büyük olasılıkla. Her zaman hazırlıklı olmak; von Borring'i çok güçlü bir şekilde cezbetmiş olan (hâlâ da cezbeden) işte tam da budur. Her an her şey olabilir. Olacakları peşinen düşünebilenler... Sadece onlar hayatta kalacaktır.

5 Uluslararası İzci Kampı. (ç. n.)

von Borring'in bir kızı olsaydı, Powell'ın "Oğlanlar İçin İzcilik" adlı tiyatro eserinde hayat bulan kadın karakterden esinlenerek ona Pochahontas adını verecekti. 1920-1930 yılları arasında tüm genç izciler tarafından canlandırılan bu oyun von Borring'i derinden etkilemişti. İzciliğinin emekleme döneminde Kızılderili savaşçıların rolünü üstlenen Borring, yıllar geçtikçe aşama kaydetmiş, Gümüş Tilki ile Kartal Kanadı gibi daha büyük Kızılderili rollerini yorumlamıştı. Sonunda Kızılderili reisine kadar yükselmiş, hatta John Smith olmuştu. Pochahontas'ı ise yalnızca bir kez oynamıştı ama bu rol yüreğinde yer etmişti. Kızılderili reisinin cesur kızı, esir aldıkları yakışıklı İngiliz'in hayatına kıyılmasının yanlış olduğunu düşünür. Babasına, Smith'i öldürecekse, önce kendisinin canını almasını söyler. Babası bunu yapmaya hazırdır, ancak kavganın sıcak ortamında Pochahontas (vahşi kedi) Smith'in bağlarını keser, böylelikle Smith kurtulmayı başarır ve kısa bir süre sonra Kızılderili reisi, İngilizlerin, İngiliz düşüncesinin ve yaşam tarzının diğer insanlarınkinden farklı olduğunu anlar; güçlü İngiliz kralına her zaman ve sonsuza dek bağlı kalacağına ant içer.

Ancak Borring'in bir kızı olamadı. Bugün, idealist bir arabulucu olarak Pochahontas rolünün Baden-Powell'ın inandığından daha sorunlu olduğunu iddia etmek mümkündür belki. Ama insanlar arada yanılabilir. İzciler de.

John Smith'in hazır olduğu su götürmez bir gerçekti. Ama belki de tek bildiği buydu.

von Borring daima dışarıda uyur. Malikânesinin üçüncü katında bulunan yatak odasının önündeki üstü kapalı balkonda. Yazın bu durum biraz değişebilir. O zaman von Borring izci toplantılarına ya da uluslararası izci kamplarına gider ve yine dışarıda uyur. Yağmur yağmıyorsa yıldızların altında, yoksa çadırda.

von Borring, 1935'te Ingarä'da yapılan ergin izci toplantısından bu yana dışarıda uyuyor. Baden-Powell da oradaydı ve toplantıyı takdis etmişti. Yirmi üç yaşındaki von Borring onunla karşılaşıp selamlaştı. Ve hayatının sonuna kadar dışarıda uyumaya karar verdi.

1930'ların geri kalanında dışarıda uyudu. 1940'ların tamamında dışarıda uyudu. 1950'lerde altı yedi gece dışında (bundan ileride bahsedilecek) hep dışarıda uyudu. 60'lı yıllar boyunca dışarıda uyundu. 70'li yıllarda da. 1981'de sağlık hizmetleri von Borring'in apandisitini almaya karar verince üç gece içeride uyumak zorunda kaldı – von Borring'in itirazları sonucunda varılan uzlaşmaya göre, hastanedeki bir oda, camları sonuna kadar açık bir halde ona tahsis edildi, sıfırın bir hayli altında olan sıcaklık doktoru endişelendirmesine rağmen. Havanın birazcık eksi derecede olması izcilere vız gelir, dedi von Borring. Peki Scott'a ne demeli, diye buyurdu doktor. Scott izci değildi, dedi von Borring, o bir ezikti; burası da Antarktik değil, Värmland. 80'li yılların geri kalanında von Borring dışarıda uyudu, 21. yüzyıla kadar da aynı şeyi yaptı.

von Borring, yaklaşık yirmi beş bin beş yüz kez dışarıda uyudu.

Eski bir şişme yatakta yatıyor. Yazlık ve kışlık olmak üzere iki adet uykutulumu var. Yastık kullanmıyor ve bereyle yatıyor.

von Borring'in uyku alışkanlıkları hakkında daha fazla bilgi lazım değil.

Jørgen Leths ve Lars von Trier'in "Beş Engel" filmini izlemiş olan dikkatli kişiler, von Borring'in malikânesindeki ana merdivenlerin sahanlığında asılı duran Baden-Powell portresinin küçük bir röprodüksiyonun Lars von Trier'in Kopenhag'ın dışındaki ofisinde de asılı olduğunu fark etmişlerdir.

Bu resmin onda ne işi var?

von Trier izci miydi?

Çocukluğunu ve gençliğini çadırlarda, dünyanın dört bir yanındaki uluslararası izci toplantılarında mı geçirmişti?

Yurtiçinde ve yurtdışında izci dostları mı vardı, onlar gibi von Trier de daima hazır mıydı?

Cevap evet ise dünyanın görüp görebileceği en kuruntulu izci büyük ihtimalle odur; aynı zamanda izci olan en büyük sanatçı da odur.

Cevap hayır ise spekülasyonlar alır başını gider.

von Trier izci mi olmak istemişti?

Baden-Powell onun gizli akıl hocası mıydı?

von Trier ve von Borring arasında bir bağ var mı?

von Trier soylu biri mi?

Soylu olmayı mı isterdi?

Tamam tamam. Burada kesiyorum, ancak ortaya bir sürü ilginç sorunun çıktığı konusunda çoğumuzun hemfikir olduğunu umuyorum.

Maj Britt ve von Borring, çocukken birkaç kez birlikte oynamışlardı. Komşu ve yaşıttılar. Ancak oyun yetişkinler tarafından fark edildi ve sonlandırıldı. Maj Britt'in babası kızıldı, yüzünü Rusya'ya çevirmişti; von Borring'in hayatının bağışlanması için yakaracağı günleri görmeyi umuyordu. Bunu günlüğüne yazmıştı.* von Borrings'in, topraklarına uzanan bulvarın sonundaki kocaman kızılkayın ağacına asılması gerektiğini yazardı bazen. Halkın mütevazı hizmetkârları olmaya zorlandıklarını gözünde canlandırmakla yetindiği de olurdu. Öte yandan, von Borring'in babasının, oğlunun aşağı tabakadan bir kızla oynaması fikrine tahammülü yoktu ve ciğerlerinin zayıflığını yıllarca garibanların çocuklarıyla oynamasına bağlamıştı.

Küçük von Borring evde eğitim gördü. Mürebbiyenin biri gitti, biri geldi. Fransızca, Almanca ve piyano dersleri. Schumann'ın "Kinderszene"i ve "Für Elise". Klasik senaryo işte. Puro içip sanayi, politika meseleleriyle iştigal eden baba, başka çocuğu olmayan kaçık bir anne. İşin içinde morfin de vardı. Özellikle anne tarafında.

Maj Britt ve von Borring, büyük bir ihtimalle birbirlerini sevmek üzereydiler ancak bunun önüne geçildi ve sonra birbirlerini sevmemek üzere yetiştirildiler, bu da gayet güzel işe yaradı. İyice ölçülüp biçilmiş bir yetiştirme tarzından daha etkilisi yoktur.

Onlu yaşlardayken aralarında heyecanlı bir şeylerin geçtiğine kalıbımı basabilirim ama öz disiplin bu yumuşama tohumunun gelişmesine engel oldu. Bugün ilişkilerinin köşeye sıkıştığını rahatlıkla söyleyebiliriz. İçlerinde birbirlerine karşı bir gram merhamet kaldıysa bile, bunu saklamayı çok iyi beceriyorlar.

** Bkz. Maj Britt'in babasının günlüğü*

Maj Britt'in babasının günlüğündeki 27 Haziran 1926 tarihli bölümde aşağıdakiler yazılıdır:

"Olle bugün çiftlikten kovuldu. Olle'nin dördüncü kez baba olduğunu, sık sık hastalanan karısı yüzünden evde kalmak zorunda olduğunu Borring pekâlâ biliyordu. Bu kadar kötü olunabilir mi? Borring'e duyduğum nefret giderek büyüyor. Onu ve onun temsil ettiklerini düşündüğümde karnıma yumruk yemiş gibi oluyorum. Biz işçilerin ondan, iğrenç oğlundan ve onlar gibi olanlardan kurtulduğumuz gün mutlu bir gün olacak. Rusların bir an önce yardıma gelmelerini umuyorum. Kalkıp yarın gelirlerse başımızın üzerinde yerleri var."

16 Mayıs 1925'te, Eda beldesinde kiliseye kabul törenine katılması gerekenlerden geriye sadece Maj Britt ve von Borring kalmıştı. Bazıları bu işi bir hayli uzatmıştı, ancak birkaç sene öncesine kadar bu kişilerden sonuncusu olan Valdemar Hansson –kendisi hem otobüs şoförü hem de avcıydı– yetmiş yıl gibi bir süre zarfında yüzün üzerinde Kanada geyiği vurduktan sonra pes etti.

Daisy Sjögren, Bror Folke Edquist ve Märtha Krok... Bu kişiler Amerika'ya göç ettiler. Sözü geçen ilk iki kişi birbiriyle evlendi; hepsi Indianapolis ve çevresinde yaşayan beş çocuk sahibi oldular. Çoğunun –en büyük ikisi hariç– birbirleriyle ilişkisi iyi; Bror ve Folke, anne babalarının mirasıyla ilgili ne yazık ki hâlâ sürtüşme içerisindeler. Bu iş mahkemede bitecek gibi ama ailenin kalanı iş oraya varmadan anlaşma sağlanacağına inanıyor. Bu arada, Bror Folke oralarda radyo tamiri yapıyordu. 1953'te vefat etti ama bu radyoların pek çoğu hâlâ çalışır vaziyette.*

Öte yandan Märtha Aden Smith (kızlık soyadı Krok), kabak yetiştirir ve yüzünde bir tebessümle turtalar yapardı. Ölümünden kısa bir süre sonra kocası Roger, karısının geride bıraktığı mektuplardan, kendisi Avrupa'da Almanlara karşı savaşırken karısının yıllarca ona ihanet ettiğini keşfetti. Artık bir şey yapması için çok geçti, o yüzden zavallı adamın acıdan içi yandı ve milyonlarca Amerikalı gibi o da başka gezegenlerden gelen uzaylı yaratıkların Märtha ile ilişkiye geçip onu kaçırdığı teorisini geliştirdi. Hep aynı hikâye. Orta sınıfa mensup beyaz Amerikalılar (bu dertten hep onlar mustarip zaten), gece araba kullanırken ya da yataklarında uyurken uzaylılar tarafından kaçırılıyor. Uzaylılar gri renkliler, keller ve yaklaşık bir yirmi boyundalar. Gözleri siyah ve hipnoz güçleri var. Kaçırılanlar ufolara getiriliyor ve bir tür ameliyat masasına yatırılıyor; onlardan doku örnekleri alınıyor, hatta kıçlarına birtakım aletlerin takıldığı da oluyor ve bu oldukça aşağılayıcı bir deneyim olarak tanımlanıyor. Sonra erkeklerin cinsel organlarından spermler sağılıyor, kadınların rahmine, çoğunlukla tekrar çıkartılana kadar taşımak

zorunda kaldıkları yabancı embriyolar yerleştiriliyor ve kadınlar şeffaf torbalar içerisinde yatıyorlar. Kaynaklara göre, insan böyle bir şeyi bir kez yaşayınca asla unutamıyor. Bir daha asla toplum içerisinde görevlerini yerine getirebilen bir birey olamıyor, iki dünya arasında sıkışıp kalıyor, ikisinde de huzur muzur bulamıyor.

Harry Zackrisson, İsveç Coğrafya Şirketi'nde pilot oldu. İsveç'in havadan fotoğraflarını çekiyor, ülkenin haritalarının kaliteli olmasına katkıda bulunuyordu. Boş zamanlarında ise çiftlikleri fotoğraflıyordu; kayınbiraderi bu fotoğrafları arabasıyla çevredeki çiftliklere götürüyor, topraklarını havadan görmenin çok eğlenceli olduğunu düşünen çiftçilere satıyordu; böylelikle bir şeyler bir tür perspektif kazanmış oluyordu çiftçiler için. Harry, Victor Hasselblad'ın da ahbabıydı. Dünyanın pek çok yerini birlikte gezdiler, karşılaştıkları şeylerin fotoğraflarını çektiler, özellikle de hayvanların. Ne yazık ki 70'lerde bir sonbahar günü Harry, buzların arasında kayboldu.

Amalia Bergström Stokholm'e taşındı ve anneannesinin şapka dükkânını devraldı. Hakkında pek çok şey söylenebilir, ancak bu durumda hiç evlenmediğini, kadınların böyle davranamayacaklarına dair genel görüş yaygınlaşana kadar uzunca bir süre sokaklarda sigara içtiğini belirtmek yeterli olacaktır.

Bu küçük topluluk içinde kaderi en ilginç olan Sixten Persson'dur. von Borring gibi açık hava sporlarıyla ilgiliydi Sixten ama mahrumiyet çeken bir aileden geliyordu. 30'lu yılların başında bir gün aklına esti, Väneren'den kürek çekerek denize açıldı, Kattegat Boğazı'nı geçip Alman kanallarında yol aldı, oradan da Tuna'yı aşıp Budapeşte'ye geldi. Budapeşte'de bir pastaneden kurabiye alırken bir kadınla tanıştı – olur böyle şeyler. Savaş esnasında orada kaldı, demir perdenin ardında ve bir daha eve dönmedi. Oradaki sanat akademisinde kapıcı olarak çalıştı, boş zamanlarında suluboya resimler yaptı ama bunları karısıyla çocuklarından başka kimseye göstermedi, sözde sanatçıların sözde eserlerinden bir tık daha kaliteli olmalarına rağmen.

Karl Gustav Svensson toprağında kaldı. Çiftliği devraldı, evlendi, üç çocuk yaptı, kilisenin hayır işleriyle ve yerel siyasetle uğraştı, ta ki 1980'lerin ortasında eceli gelene kadar (ölüm ilanında ailesi bunu yazmayı tercih etmişti).

1925 yılında kiliseye kabul edilenler Karl Gustav gibi İsveç'te, hatta Värmland'da kalmışlar, sıradan bir hayattan daha tatminkâr

hayatlara sahip olmuşlar ve ölmüşlerdi; bildiğimiz kadarıyla İsveç'e has normal sebeplerden, yani kalp ve damar hastalıklarından, kanserden, araba kazası yüzünden ve diğer talihsiz olaylardan dolayı. Birkaçı alkolik olmuştu. Biri kendini astı. Kiliseye kabul edilenlerin çoğu, büyük faydasını gördükleri başka gezilere çıkmış olmalarına rağmen hiçbiri, mesela Afrika'ya gitmiş değildi. Her neyse. Yeter artık onlardan konuştuğumuz. Önemli değiller. Adlarını analım dedik, andık işte.

** Bkz. Bror Folke Edquists'in hâlâ çalışan radyoları*

Bu radyolardan söz edilmesi aslında biraz manidar, çünkü Bror Folke'ın torunun çocuğu Heather Bimster'in (kızlık soyadı Edquist), bir gece uyuyamadığı için buna benzer bir radyoyu tavan arasından alıp telefonla bağlanılan bir programı yattığı yerden saatlerce dinlemesinin üzerinden topu topu altı ay geçti. Tabii ki başka radyoları vardı, ancak özellikle bunu dinlemek istemişti; hatta sonunda kendini, daha önce hiç dikkatini çekmemiş bir kanalı dinlerken buldu. Radyo programını arayanlardan biri uyuyamadığından, hayatını paylaşacak birinin hasretini çektiğinden, kendini iyi biri olarak gördüğünden, neden kendini bu kadar yalnız hissederek yaşamak zorunda kaldığını ne kadar uğraşırsa uğraşsın anlayamadığından söz etti. Evi barkı vardı. İki de banyosu. Mangal yapabiliyordu, geçen yıl aldığı trambolini düzenli olarak kullanmış ve yirmi kilo vermişti. Heather, adamın adını ve Orta Batı'da bir yerde model uçak fabrikası işlettiğini aklında bir kenara not etti. Adamın sesinden, hep hasretini çektiği ve bir gün karşılaşacağına dair inancını yitirmeye başladığı kişinin o olduğunu anlamıştı. Ertesi gün her zamanki gibi işine gitmek yerine, arabayı alıp Orta Batı'daki o minnacık yere gitti, model uçak fabrikasına telefon etti ve kısa bir süre sonra evlenip memnuniyetle Bimster soyadını aldı; bugün kocasının fabrikasında çalışıyor, ikisi de geceleri deliksiz uyuyorlar, keyifleri acayip yerinde.

Bu durumun azıcık manidar olması yetmezmiş gibi, bir de bir buçuk yıl içerisinde Doppler'in, nihayet tekrar evine döndüğünde oğlu Gregus'a* altıncı doğum günü için bu fabrikadan bir model uçak alacak olmasına ne demeli? Doppler bunu henüz bilmiyor tabii ama ben (bunu yazan kişi olarak) biliyorum. Biliyorum çünkü bunu yazan benim. Yazmazsam hiçbiri olmayacak. Ama yine de dünya küçük. Bir düşünün hele: Värmlandlı bir göçmenin sülale-

sinden biri, birkaç ay sonra Gregus'un eline geçecek o uçağı birkaç ay içerisinde üretecek. Bazen bazı şeylerin birbiriyle bağlantılısı eğlenceli oluyor. Bazen de bazı şeylerin birbiriyle bağlantısı daha az eğlenceli oluyor ya da hiç eğlenceli olmuyor.

** Bkz. Doppler ve oğlu*

Beş altı sayfa sonra Doppler'le oğlu ilk kez ciddi bir şekilde metinde ortaya çıkacak, ancak ben (bunu yazan kişi olarak) yine de onlara önceki sayfada değinmeyi seçtim, ancak onlardan böyle gayet lakayt bir şekilde, sanki okur onların kim olduğunu biliyormuş gibi söz etmem belki de yanlış oldu, bazıları belki biliyordur ama bilmeyenler bir şeyler kaçırdıklarını düşünebilirler, hatta ve hatta kendilerini aptal gibi hissetmişlerdir, böyle olduysa özür dilerim, benim hatam.

Bu hikâyeye devam etmeden önce, bir şeyi belirtmek şart oldu. Ben (bunu yazan kişi olarak) bu konuya daha sonra değinileceği konusunda sizleri iki defa uyardım ama azıcık kıvranıyordum. Bundan daha önce söz etmeliydim ama bir türlü içimden gelmedi. Anlattıklarımda biraz gerçeklik payı olduğunu hissetmeyi seviyorum. Bu kitabı okumayı vazife edinmişlerin okuduklarını inanılır bulması bana çok cazip geliyor. Okurun olayları oturduğum yerde uydurduğumu düşünmesinden hoşlanmıyorum. Her ne kadar bu doğru olsa da... Uyduruyorum. Hepsini. Tek tesellim gerçeğin yine de hayal gücünü aşıyor olması. Gerçekte olan biten genellikle o kadar acayip ki, bunu bir kitapta ya da filmde kullanırsanız kabul görmez. Ama bu, benim gibilerin bir şeyler anlatmasına engel değil. Olaylar akla ziyan gelişiyor diye gerçek olduğunu düşündüklerimizi anlatmayı bırakacak değiliz.

Görünüşe bakılırsa Maj Britt yasak maddeler kullanıyor. Bunu her gün yapıyor. Gevelemeden diyecek olursak marihuana kullanıyor. Ya da bunun adı haşhaş, belki de. Ya da belki ben (yani bunu yazan kişi) neyin ne olduğunu tam olarak bilmiyorum. Neyse. Maj Britt bunları, muhabbetkuşları olayından bu yana kullanıyor. Mahkemeden sonra iyice bunalıma girip yeni kuşlar almak için otobüsle Karlstad'a gitmesiyle başladı bu iş. Muhabbetkuşu dükkânındaki adam uyanık çıktı, yerel basında muhabbetkuşu davası üzerine yazılanlardan onu tanıdı. Maj Britt'e muhabbetkuşu satmayı kabul etmedi, onu dükkânına sokmadı. Bir sürü sevimli hayvanla aynı mekânda bulunmasının kötü karma olduğunu düşünüyordu. Buna rağmen Maj Britt, bambu sopalarıyla dükkânın önünde dikilmeye devam etti. Dükkân sahibinin gün gelip hastalanmasını, bu yüzden de yerine birini bulmak zorunda kalmasını sabırla bekledi. Belki Manpower'dan[6] birini bulurdu, İsveç'te bu şirket varsa tabii – vardır mutlaka, çünkü İsveç büyük

6 Geçici veya daimi personel istihdam ve insan kaynakları danışmanlık çözümleri sunan bir şirket (ç. n.)

ülke, nüfusu da kalabalık, mesela Norveç'ten daha fazla. İsveç'te her şey bulunuyor. Ama dükkân sahibi demir gibi sağlam çıktı, hiç hastalanmadı. Sağlıklı besleniyor. Her gün spor yapıyor. Ayrıca vitamin takviyesi alıyor. Aslında pek çok gereksiz vitamin kullanıyor. Batı'daki pek çok insan, normal bir beslenmeyle yeterli vitamin aldığından habersiz. Hayatı hakkıyla yaşamak için kesinlikle gerekli olduğu iddia edilen şu kocaman sağlıklı beslenme numarasını dükkân sahibi de yutmuş – bu olay belki bir gün geri tepecektir, kim bilir, sadece umut edebiliriz, ama bu adam şimdilik turp gibi ve bir gün bile hasta olmadı. Maj Britt haftalar ve aylar boyu muhabbetkuşu dükkânının önünde dikildikten sonra, oralarda takılan genç bir adam gelip onunla konuştu. Maj Britt'in kendisiyle aynı işle iştigal edip etmediğini merak etmişti, çünkü eğer öyleyse bölgenin tasarruf hakkı için onunla mücadeleye girişmek zorunda kalacaktı. Ancak Maj Britt adamın neden söz ettiğini anlamadı; sonunda düşman olmak yerine ahbap oldular sayılır. Adam onun torbacısı oldu, lafı çevirmeden söyleyecek olursak. Vakit çok uygundu, çünkü Maj Britt dibe vurmak üzereydi. Bundan hiç şüphe yoktu. Kalçasındaki ağrılar dayanılmazdı, sıkıntıdan Värmland'ın en karanlık köşesine sıkışmak üzereydi. Bu adam, adı Orvar olsun diyelim, İsveç televizyonunda sinema programı sunan aynı adlı şahısla sinir bozucu şekilde benzer dar bir alına sahip olduğundan –ancak bunun başka birtakım sebepleri de var tabii– Maj Britt'i gördü. Onun ihtiyaç duyduğu şeyi gördü. Bazen tek bir kişinin bile sizi görmesi yeter. Tüm insanlar arasında tek bir kişi. Bu yeterlidir. Maj Britt için de böyle oldu. Orvar onu gördü ve ona bir torba kaliteli marihuana verip bunu makul bir şekilde nasıl içine çekebileceğini açıkladı. Maj Britt anında feraha çıktı. Hem fiziksel hem de psikolojik sıkıntıları azalınca önünde yepyeni bir kapı açıldı; aslında yaşamın bu döneminde normalde çok az sayıda yeni kapı açılır, daha doğrusu bu dönemde artık kapı mapı kalmamıştır. Ama Maj Britt oradaydı, Orvar onu yaşama bağlayan pamuk ipliği olmuştu. Yaklaşık iki haftada bir Karlstad'a gidiyor, onlarca gram mal alıyor, sadece kendi kullanımı için tabii ki – kolluk güçlerinden birileri bunları okuyup gösterişli müdahaleler ya da onur ve şöhret hayalleri kurarsa diye şunu da belirtmeden geçmeyelim: Maj Britt malı asla başkalarına satmıyor ama kullanma konusunda oldukça hevesli.

Böyle işte. Bunu da belirttik. Ben, bunu yazan kişi olarak, Maj Britt'in yaptığını tasvip etmiyorum. Hiçbir şekilde. Aksine, başkalarını onu örnek almamaları için uyarıyorum, ancak yine de bunu anlatmayı tercih ediyorum, çünkü anlatmamak Maj Britt hakkında önemli bir bilgiyi saklı tutmak olacaktır ki bu da beni rahatsız eder.

Värmland'ın evrenine yürüyerek bir adam giriverir. Gelen Doppler'dir. Andreas Doppler. Bir Norveçli. Yanında bir yaşındaki geyiği Bongo var. Ve oğlu Gregus. Geyik, Doppler'in ardı sıra patikada yürüyor, oğlu ise geyiğin çektiği kızakta uyuyor. Gece geç vakit olmasına rağmen Doppler pek duracak gibi değil. Ayrıca güzel bir gece. İlkbahar; hava yumuşak ve aydınlık.

Bu şekilde dolanmak Doppler'in yabancısı olduğu bir şey değil. Haftalardır yürüyor. Orada burada, bir ya da iki otobandan ve orman yolundan geçtiği oldu, ancak genellikle ormanda hayvan izlerini takip ederek ilerledi.

Bu küçük kortej Oslo'dan ayrılalı epey olmuştu. Doppler tam olarak ne kadar zaman geçtiğini bilemiyordu. Burada günleri saymanın bir manası yoktu. Gelip geçiyorlardı zaten. Geceleri ağıllarda ve samanlıklarda yattılar, bir kez de dikkatlice dağ kulübelerine girip ocak yaktılar, hazır yemek yediler. Pusula yardımıyla doğuya yönlendiler, ancak Doppler İsveç'e geldiklerinin hâlâ farkında değildi. Öyle olsaydı temposunu biraz düşürüp içini ferah tutardı. Komşu ülkenin bu yönde olduğunu biliyordu, ancak buralarda Norveç ile İsveç'in bir farkı yok. Başka bir ülkeye geçtiğinize dair herhangi bir fiziksel işarete rastlanmıyor. Doppler bir şeyleri fiziksel olarak hissetmek isteyenlerden. Her zaman böyleydi. Lokmasını ağzına vereceksin. Belki İsveç'te olduğunu bilmek de ona yetmez. İyice emin olunca duracaktır, daha önce değil. En son geçtiği yolda herhangi bir tabela görmedi, birilerine de rastlamadı, bu yüzden şimdilik hedefe kitlenmiş bir şekilde yoluna devam edecektir.

Orada ne işi var?

Pek bilinmiyor.

Belki Norveç ona dar geldi, biraz etrafta dolanmaya ihtiyaç duydu denilebilir. Partiyi terk etmeye karar verdi. Diğerleri hâlâ yemeye içmeye devam edip kakara kikiri yapıyor. Birazdan kahve ve konyak ikramı başlayacak ama Doppler kalktı gitti.

O bir şeyler arıyor. İyi insanları arıyor. Dürüstlüğün izini sürüyor.

Bakıp göreceğiz.

Gece yarısına doğru ormandan çıkan, iki insan ve bir geyikten ibaret bu tuhaf kortej kendini birden ekili tarlalarda buluyor. Biraz ileride bir ev, bir samanlık ve kocaman bir üvez ağacı görüyorlar. Doppler yorgun. Bongo'yu dikkatlice çiçek açmış patates bitkilerinin arasından geçiriyor, küçük çiftliğin avlusunda duruyorlar. Mutfak penceresinde ışık var; miskin ritimli ve bası güçlü bir müzik sesi duvardan süzülerek geliyor ve evin yaşlı olduğunu* ortaya döküyor, başka bir şey sanmayın yani.

Maj Britt mutfak masasında oturuyor, onları görüyor. Son birkaç saattir cigaralığından çekmiş; sohbete hasret. Arada bir oturma odasına gidip ormanda tek başına yaşayan yaşlı bir kadın için oldukça kaliteli sayılan müzik setinin sesini açıp duruyor. Tam da misafir kabul edecek kıvamda. Bambu sopalarını alıp kapının önüne çıkıyor, onları karşılıyor.

"Selam olsun" diyor Doppler. "Barış içerisinde geliyorum."

"Barışmış" diyor Maj Britt. "İstediğimiz barış mı gerçekten?"

** Bkz. Maj Britt'in bakımsız evi*

Maj Britt'in evi satılacak olsaydı, ilanda "zamansız" sözcüğünün geçmesi gerekirdi, "baştan aşağı onarım gereklidir" diye yazılı olsa bile evi gören hiç kimse buna şaşmazdı.

Bir an için, genç bir çiftin Maj Britt'in evini devralacağını gözünüzde canlandırmaya çalışın: Tüm elektrik sistemini anında değiştirirlerdi, camlar da değişirdi, yeni bir banyo yapılırdı, mutfakla oturma odasını ayıran duvar ve büyük olasılıkla birkaç duvar daha yıkılırdı, bir odun sobası alınırdı (çevreci açıdan daha makul olan ve daha çok ısıtan), bütün mutfak dolapları atılır, lavabo değiştirilir, dış cephenin izolasyonu yeniden yapılırdı, aynı zamanda iç cephenin duvarları alçıpan olur ve her şey beyaza boyanırdı. Ayrıca evin etrafına da drenaj sistemi yaparlardı, bütün borular ve musluklar değişirdi vs., vs. Hiçbir masraftan kaçınmazlardı. Genç çiftimiz, neticede Maj Britt'in iyisiyle kötüsüyle üç insan yaşı kadar bir süre içinde gezindiği evin iskeletini tutabilirdi. Her şeyi kendi kendilerine yapmaları aylar, yıllar alırdı, hatta belki de araları bozulurdu, özellikle de çocukları varsa – Maj Britt'in evine çocuksuz kim taşınır ki? Bu genç çift –kendi iyilikleri için– başka bir ev bulsalar daha iyi olur.

Bir de evin insana ihtiyacı olduğu kanısı çok saçma. Evin hiçbir şeye ihtiyacı yok. İnsanın insana olan ihtiyacı dışında her şey hikâye.

Birkaç saat sonra. Doppler, Maj Britt'in samanlığında uzanmış, uyumaya çalışıyor. Gün ağarır ağarmaz yola koyulmalılar, buranın kalınabilecek bir yer olmadığını düşünüyor ve birkaç saat içinde güneş doğduğunda kalkabilmek için hemen uyuması gerektiğini bildiğinden canı sıkılıyor.

Doppler ormandaki bu yaşlı başlı İsveçli kadının deli olduğu kanısında. En azından şu ana kadar yaptıkları buna delalet.

Kadın onları içeri davet etti, bir yandan durmadan konuştu, bir yandan da bir tür etli kapuska pişirdi. Mesele yaş değil, sınıf. Dedi kadın. Yaş hiçbir şey. Sınıf her şey. Mesele insanın nereden geldiği, mayasının ne olduğu. Ve mesele bir de muhabbetkuşları.

Doppler birkaç defa müziğin sesini biraz kısıp kısamayacağını sordu ama kadın onu duymazdan gelip konuşmayı sürdürdü; birkaç dakika sonra ise sanki az önce müzikten ya da müziğin sesinden bahsedilmemiş gibi bundan söz etti. Bir dinle şimdi, dedi – özellikle yirmili yaşlardaki delikanlıların, gece dışarıda içmeye çıkmadan evde yaptıkları muhabbet esnasında söyledikleri gibi: Bir dinle şimdi, derler. Şimdi geliyor. Geçtikten sonra da duyup duymadığını sorarlar. Duydun mu, diye sorarlar. Anladın mı? Müzikten hoşlandın mı, diye sordu sonra kadın. Ama Doppler ne diyeceğini gerçekten bilmiyordu. Gecenin çok geç bir saatiydi, bütün gün uçsuz bucaksız ormanlarda taban tepmişti ve tek istediği samanlıkta uyumak ya da kendi haline bırakılmaktı. Aslında müzik de pek umurunda değildi ama yine de kadının duymak istediği cevabı kestirmeye çalıştı, onu tatmin edecek bir cevap bulabilmeliydi ki Maj Britt onlara samanlıkta bir yer versin. Ama ninesi yaşındaki acayip kadınları ne türden cevapların tatmin edeceğini pek bilemiyordu; mümkün olduğunca içten bir şekilde müziğin iyi olduğunu söyledi.

"İyi mi?" dedi Maj Britt. "İyi hiçbir anlama gelmiyor. Benim merak ettiğim müziğin seni sarıp sarmadığı."

"Sarıyor" diye cevap verdi Doppler.

"Şöyle söyleyeyim o zaman: Bu müziği duyduğunda yerinde sakin sakin oturman zor mu yoksa kolay mı?"

Doppler olduğu yerde hafifçe sallanmaya başladı.

"Pek kolay değil" dedi.

Konuşmanın tam burasında Maj Britt ayağa kalktı ve mutfağın ortasında uçuşan yaşlı-kadın-giysileri içerisinde (zevksiz renklerde ve biçimlerde bir etek, bluz, şal ve yıpranmış lastik botlar, vs.) birdenbire hareketlendi – bir yandan da bambu sopalarına sıkı sıkı yapışmıştı, UB40'nin "Red Red Wine" şarkısını avaz avaz söylemeye başladı (*Red, red wine. Stay close to me. Don't let me be alone. It's tearin' apart, My blue, blue heart*). Doppler, çok yorgun ama aynı zamanda da hayretler içerisindeki Gregus'a baktı, yatacak bir yer bulmak istiyorlarsa burada dans edilmesi gerektiğini anladı. O yüzden ayağa kalkıp UB40 şarkıları eşliğinde Maj Britt'le dans etti. Bunun uzun zamandır yaptığı en acayip iş olduğunu düşündü ve kendini sınır tanımayan biri gibi hissetti, bu da onu cezbetti. Lise yıllarından bu yana böyle dans etmemişti. Gamsız ve serbestti, abuk sabuk, garip hareketler yapmaktan çekinmedi – Maj Britt'in ağzı kulaklarındaydı.

"Çok güzel" dedi Maj Britt müziğin sesi yavaş yavaş azalıp kaybolurken. "Samanlıkta uyuyabilirsiniz. Şimdi git, çocuğunu ve geyiğini yatır, sonra da gel burada biraz oturalım. Azıcık sohbet ederiz. Buralara pek uğrayan olmaz."

Doppler onun dediğini yaptı. Yemek için kibarca teşekkür etti, geyiği ve oğlanı alıp avluyu geçti, samanlığa girdi. Samanlıkta kocaman bir kamyon vardı – tıra benzemiyordu pek. Gregus'un içgüdüleri şimşek hızıyla harekete geçip ona kamyona tırmanmasını söyledi, ancak çok yorgun olduğundan bu düşünce fiiliyata geçemedi. Kamyonun ya da treylerin arkasında, üzerine yayılıverdikleri bol miktarda saman buldular. Gregus ve Bongo anında uyuyakaldı ama Doppler hâlâ uyanıktı. Ev sahibesine sohbet etmek için geri geleceğine söz verdiğini hatırladı ama daha önce de belirtildiği gibi, kadının kaçık olduğunu düşünüyordu, o sohbetten bir şey çıkacağı yoktu, buzdolabında yağsız sütü bile olmadığından emindi, ayrıca kendini yorgun hissediyordu, Maj Britt misafirinin sonunda uyuyakaldığını anlardı.

Beri yandan Maj Britt kolay kolay uyuyakalmaz. *Tıs tak tıs tak* ses, avluyu aşıp samanlığa kadar geliyor, evdeki âlem devam edi-

yor belli ki. Dünya müziği denilen tür revaçta. Bu Doppler'in pek iyi bildiği bir şey olmasa da ritimleri tanıyor, Karayip Adaları'ndan hatırı sayılır sayıda zencinin bu eserlerin bestelenmesinde parmağı olduğunu düşünüyor. Bunda bir sorun yok tabii ki. Herhangi bir mana yüklemeden düşünüyor bunu. İnsanın buna da hakkı olmalı.

Maj Britt sabırsızlanıyor. Bir çocuğu yatırmanın çok uzun sürebileceğini kendisi de hatırlıyor ama bu işte bir bit yeniği var. Misafirinin şerefine sardığı bir hayli kalın cıgaralığı, yani esrarı ya da ona ne deniyorsa işte, bir kenara bırakıyor, şalını sarınıyor, Norveçli yabancıların ne halt karıştırdıklarını görmek için samanlığa gidiyor.

Görünüşe bakılırsa uyuyorlar – bu vakitlerde pek çok Norveçlinin yaptığı gibi, ama Maj Britt bunu kabul etmiyor, Doppler'i sarsıyor ve ona, sohbet etmek üzere sözleştiklerini hatırlatıyor. Doppler afallamış bir halde kalkıyor. "Gel" diyor Maj Britt, yol göstermek için elindeki gaz lambasıyla önden gidiyor. Doppler uyanmak için kendini zorluyor, Maj Britt'in peşi sıra ilerliyor, avludaki ağacı, yıldızlı göğü geçip eve giriyorlar; müzik aynı şekilde bangır bangır çalıyor.

"Özellikle konuşmak istediğin bir şey mi var?" diye soruyor Doppler, mutfak masasının başına oturmalarının üzerinden epeyce bir vakit geçtikten sonra.

Ona bir cigaralık ve çakmak uzatarak cevap veriyor Maj Britt. Doppler başını hayır anlamında sallıyor ama o, başını evet anlamında sallayıp, "Evet, evet" diyor.

"Teşekkürler ama içmiyorum" diyor Doppler.

"Gözleme yer misin peki?" diye soruyor Maj Britt. "Gözleme sever misin?"

"Gözleme olabilir" diyor Doppler yorgun bir halde.

Bir saat sonra Doppler müziğe eşlik ediyor. Sekiz dokuz tane gözlemeyi mideye indirmiş, keyiflendiğini hissediyor. Maj Britt'in hamura yasadışı maddeden kattığını fark ediyor; iyice yedirmiş ama o, yine de bir şeylerin tadını alıyor.

Gülüyor, ağlıyor.

Onlu yaşlarından bu yana yapmadığı kadar kendini ortaya döküyor. Bir zamanlar ne kadar çalışkan olduğundan ve sonra ne kadar az çalışkan olmaya karar verdiğinden söz ediyor.

"Al benden de o kadar" diyor Maj Britt ve ona kendince sarılıyor.

Doppler babasının ölümünden, ailesinden ve Oslo'daki ormanda geçirdiği günlerden de söz ediyor. Maj Britt dinliyor, bazen de sorular soruyor. Ona açılmak kolay. Her ne kadar uçmuş olsa da Maj Britt'in iyi bir dinleyici olduğunu düşünüyor Doppler.

Arada dans da ediyorlar. Bak dinle diyor Maj Britt, eski bir Bob Marley şarkısının nakaratı yaklaştığında. Doppler dinliyor. *If you are a big big tree, we are a small axe, ready to cut you down, to cut you down,* diye gidiyor şarkı. Bu esnada Maj Britt, ritmik bir şekilde olayı canlandırıyor. *If YOU are a big big tree*, diye şarkıyı söylüyor, "you" kısmında elindeki bambu sopalardan biriyle Doppler'i işaret ediyor; *WE are a small axe,* diye devam ediyor ve iki eliyle birden "we" kısmında kendini işaret ederek, *ready to CUT you DOWN* diye şarkıya devam ediyor ve tekrarlıyor; *to CUT you DOWN;* son satırı söylerken, her iki seferinde de "cut" ve "down"da kesme hareketleri yapıyor.

Şarkı bittiğinde, Maj Britt topallaya topallaya müzik setine gidip plağı yeniden çalıyor. Doppler de kendini kaptırıyor. Şarkı söylüyorlar ve malum hareketleri yapıyorlar: İlk nakarattaki "you"ya gelince birbirlerini gösteriyorlar; sonra da yan yana durup görünmez bir üçüncüye işaret ediyorlar: Her şeyin ayan beyan olduğunu sanan dışarıdaki tüm domuzlara. Maj Britt ve Doppler, dünyanın geri kalanına karşı. Kendini bir bok zannedip diğer insanlara ya da doğaya musallat olursan Maj Britt ve Doppler gelip seni keser.

Ve seni keser.

Saatler geçiyor ve sonunda Doppler'in o kocaman cıgaralığa karşı direnci kırılıyor. Hava aydınlanırken ikisi, omuzlarında yün battaniyelerle veranda oturuyorlar, Doppler'in hiç alışkın olmadığı otu elden ele geçiriyorlar, uzun süre içlerinde tuttukları derin nefesler alıyorlar. Maj Britt nasıl yapılacağını gösteriyor, Doppler onu örnek alıyor.

Muhabbetkuşlarından, çektiği özlemden bahsederken Maj Britt duygulanıyor, gözyaşlarını tutamıyor. Doppler onu teselli ediyor, ona muhabbetkuşları bulacağını söylüyor.

"Sen iyi bir çocuksun" diyor Maj Britt ve anne şefkatiyle saçlarını okşuyor. "Pislikler" diyor

"Kim o pislikler?" diye soruyor Doppler.

"Herkes" diyor Maj Britt.

Doppler başıyla onaylıyor.

"Toptan Babil" diyor Maj Britt.

Rasta jargonu bilemediğinden Doppler onun neden bahsettiğini anlamıyor. Ona göre Babil, Dicle ile Fırat'ın kesiştiği noktaya yakın bir yer olan Mezopotamya'daki eski bir kültür, o yüzden Maj Britt'in toptan Babil demesine bir mana veremiyor ama o esnada her şeye eyvallah diyor. Maj Britt az sonra "Toptan Babil" diye tekrarladığında, buna yürekten katılıyor. Suç Babil'in.

Kafalar iyice dumanlanmışken Maj Britt, Doppler'i samanlığa götürüyor. Treylerin şoför mahallinin kapısını açıyor, Doppler'in yardımıyla içeri giriyor. İçerisi ufak bir kulübe gibi. Koltukların arkasında bir buzdolabı, lavabo, okuma lambalı rahat bir yatak, porno dergileriyle birtakım başka şeylerin olduğu bir raf var. Dekorasyon belli bir zamanı yansıtmasın diye çalışılmış, ancak salağın teki bile bu treyler kulübenin yetmişlerde yapıldığını anlar. Maj Britt şoför koltuğuna geçiyor, önlüğünün cebinden çıkardığı bir kaseti teybe takıyor. Doppler kaset görmeyeli seneler olmuş; bunun kendisine iyi geldiğini hissediyor. Kasetler de bir şeydi diye düşünüyor, tam olarak ne olduklarından emin olamadan. Müzik başladığında bunun müzik değil, ritmik bir okuma olduğu anlaşılıyor. Doppler doğal olarak daha önce böyle bir şey hiç duymamış, başka ortamlardaydı yani, bu türden bir merakı olmadı hiç ama ilgilenenler için bu konuşanın Linton Kwesi Johnson olduğunu belirtelim. Londra'daki izleyicileri için kendi şiirlerini okuyor. Şiirler ırkçılık, Brixton'daki polis şiddeti, sistemin değişmesi gerektiği ve buna benzer şeyler hakkında. Doppler yolcu koltuğuna iyice yerleşiyor, gözlerini yumuyor ve geriye doğru düştüğünü hissediyor. On beş yaşından bu yana hissetmediği bir duygu bu; ilk o zaman körkütük sarhoş olmuştu. Boşluğa düşme hissi tatsız bir deneyim ama kendini dağıtmanın keyfi de var azıcık. İşte bu duygu geri geliyor. Şiir dinletisi de tüm olayı güçlendirince sonunda bir yere sımsıkı yapışmak zorunda kalıyor.

1979'un sonundan bir Volvo Globetrotter'da oturuyorlar, yani Globetrotter'ların ilki bu; Doppler arkaya düştüğünde Maj Britt, Globetrotter'ın yıllarca Volvo'nun uzun yol alanındaki kaptan gemisi olduğunu anlatıyor. İlk aşamada eski Doğu Avrupa'nın nakliyat firmaları için yapılmış; sınırı geçen şoförlerin yanlarında yeteri kadar Batı dövizi bulunduramadıkları durumlar için. Bu yüzden arabada yatıp kalkarak başlarının çaresine bakmak zorundalarmış. Ama fikir o kadar iyiymiş ki kısa sürede yaygın hale gelmiş.

Birdenbire herkes Globetrotter sürmek sevdasına kapılmış. Mutlu ve dinlenmiş şoförler verimliliği artırmış, bu yüzden harcamalar yerini bulmuş, falan filan. Herkes memnunmuş. Birger hariç. Ve Maj Britt hariç. Böylesine dâhiyane bir kamyonun yaratım sürecine katıldığı için hakkı olan takdiri hiç görmemiş. Başkaları takdir edilmiş, sistem içerisinde tepede yer alanlar onurlandırılmış. Birger ısrarcı bir tip değilmiş. Görmezden gelinmek ona hiç dokunmamış gibi davranmış ama içi içini yemiş. Bu, sonun başlangıcıymış, Maj Britt'e göre. Aracın tasarımı ona ait değilmiş, ancak fikri ortaya atan oymuş. Yıllar boyu, kilometrelerce yol katederken bunu düşünmüş, patronlarından birine bunun lafını etmek gafletinde bulunmuş, o da sonradan aslında fikrin kime ait olduğunu unutmuş, hatta ve hatta her şeyi kendisinin keşfettiğini hatırlar olmuş. Bu hain patron, yaşlandığında bile hâlâ fikrin aklına geldiği anı hatırlayabildiğini düşünüyormuş. Bu uyduruk hatırada, sıradan bir gün ofisine arabayla gelirken, birdenbire kamyona ferah bir kabin eklesek, ona da Globetrotter adını versek diye düşünüvermiş. Sonraki yıllarda Volvo şirketinin içinde hep alkışlanmış, hâlâ şerefine kadeh kaldırılmadığı tek bir kutlama, hatta ve hatta Noel yemeği yokmuş. Birger'e gelince, Volvo Kamyonlarda esamesi okunmuyor. Unutulup gömüldü.

Ama Birger, unutulmadan önce, daima evi işe en uzak olan çalışanlardan biriydi, meslektaşlarıyla hafta sonu eğlencelerine nadiren katılırdı. Çoğu zaman evde oturup kamyon kabinlerinin detaylarını çizer, bundan da keyif alırdı. Uzmanlığının ötesiyle ilgili herhangi bir tutkusu yoktu aslında ama Orta İsveç'in uçsuz bucaksız ormanlarında kamyon sürerken aklına bu fikir geliverdi, bu muhteşem fikir; pekâlâ böyle denilebilir. Ve bu fikir, birkaç yıl sonra uluslararası treyler basınında "the most comfortable truck in the world"[7] diye anılacak olan Globetrotter'ın başlangıcı bu oldu. "Ancak dünya, Birger'in hak ettiği şekilde onurlandırılacağı bir yapıda değildi" dedi Maj Britt. "Bu fikir, düzen içinde yükselmesini sağlayacak bir zıplama tahtası olacağına, mahvına sebep oldu. Ufaktan bir Babil. İyiler ödüllendirilmiyor. Daha az iyi olanlar aslında hak etmedikleri kazancın üstüne yatıveriyorlar. Bazen şeytan diyor ki, git şu Volvo Kamyonlara, ağzına geleni söyle... Ama bunun

7 "Dünyanın en rahat kamyonu." (ç. n.)

neye faydası var. O zamanlar patron olan kişi şimdi emeklidir. Ya da ölmüştür. Bugün patron olanlar Birger'i tanımazlar. Bir de Umeå çok uzak yahu."

von Borring'lerde ne yenir?

Soru biraz atmasyon gelebilir, özellikle metnin bu noktasında öyle hissedilebilir, çünkü şimdi belirtilecek olan daha önce ya da daha sonra da belirtilebilirdi ama hiçbir yerde doğal durmayacağından bir yere konulacaktı işte, başka bir şeyden söz etmiyoruz, çünkü von Borring'in ne yediğini bilmiyorsanız onu hakkıyla tanıdığınızı söyleyemezsiniz, bir şeyler başka şeylerle birlikte olur, hep böyledir, asla tek bir şey olmaz, aksine burada bir şey olur, orada bir şey olur: Birisi park halindeki bir treylerde kafayı bulurken, o esnada başkaları henüz uyanmış, kahvaltısını etmektedir. von Borring, hayatın bu alanında da kimselere benzemez. Belki daha sonra onunla ilgili daha az tuhaf olan ya da hiç tuhaf olmayan unsurlardan da bahsedilecektir, ancak burada, von Borring'le ilgili tuhaf bir unsurdan bahsedilecek. Tuhaf bir şekilde uyuduğunu biliyoruz; birazdan, bu yetmezmiş gibi, tuhaf bir şekilde karnını doyurduğu ortaya çıkacak. Abartmıyoruz. O zamanlar çevreye uymayan her şey tuhaf kaçardı. Yabancı bir aksan, biraz değişik bir isim, diğerlerininkinden farklı kesilmiş saçlar. Güzelim çevrenin dışına düşmek için bunlar yeterliydi.

Ancak bugün tuhaf olan ne kaldı? Çok az şey. Çocuklar, alışık olmadığımız isimleri olanlarla alay etmiyor artık. Yediğimiz şeyler dünyanın dört bir yanından geliyor. Tıkış tıkış yaşadığımız dünyanın bu köşesinde bir şeyleri o kadar aştık ki, parmakla göstermeden ya da gülmeden bir sih'e[8] rastlayabiliyoruz. Tuhaf olanlar, daha az tuhaf olanlarla yan yana, rahat rahat yaşayıp gidiyor. İyi ki. Ancak yine de halis muhlis tuhaf şeylere rastlandığı oluyor – von Borring'in beslenme tarzı bunlardan biri.

Sabah temizliğini yapıp kahvaltısını ederken onu güvenli bir mesafeden izleyelim bakalım. von Borring malikânesinin üçüncü katındaki en büyük yatak odasının balkonunda, yerde yatan, gözlerini yeni açmış von Borring'e eşlik edelim. Uyku tulumunun içinde

8 Hindistan mezheplerinden birinin üyesi (ç. n.)

çıplak, mümkün olduğunca çıplak geziniyor, yani sıkça oluyor bu, birkaç dakika kadar yattığı yerde kalıyor, geceden sonra kuvvetini topluyor. Her zamanki gibi gayet güzel uyudu. Derin ve uzun. Saat onda yatıyor. Geceyi uzatacak cümbüşlerden kaçınıyor. Televizyonu yok. Karanlığa ilgi duymuyor. Karanlık ona bir şey vermiyor, hiçbir zaman vermedi. Karanlıkta bir şey göremediğini düşünüyor. Sevdiği kuşlar karanlıkta gözükmüyor, o yüzden erkenden yatıyor. von Borring aydınlıkların adamı.

Kalkmadan önce birkaç dakika bedeninin gerektiği gibi çalışıp çalışmadığını yokluyor. Kendi iradesiyle kontrol edebildiği tüm adalelerini rutin olarak gözden geçiriyor. Tabii ki bunlar çok sayıda. Tepeden tırnağa. Onları geriyor, tekrar gevşetiyor. Gözler, ağız, çene, boyun, omuzlar falan filan. von Borring'in vücudunda bir sürü adale var, hepsini elden geçirmeden bırakmıyor. Sonra uyku tulumunu bir kenara atıyor, yaşlı ve zayıf izci bedenini dikleştiriyor. Terasın ferforje korkuluklarına tutunup biraz geriliyor. Kendini iyice geriyor. Sırtını kamburlaştırıyor. Bir yandan da önünde uzanan arazisine bakıyor. Çimli park alanı, ağaçlar, atalarından kalma balıklı küçük havuz – havuz her zamanki gibi gayet bakımlı görünüyor. von Borring'in bahçıvanı yok, artık her şeyi neredeyse kendisi yapıyor. Bazen işlerin kabasını firmalara bıraktığı oluyor. Bir yandan geriniyor, bir yandan kuşları arıyor. Bu germe işlemi sırasında en az beş farklı türden kuş görürse keyfi yerine geliyor. Daha az türden kuş görürse daha az keyifli oluyor. von Borring seçkin bir kulüp olan "Arazi 100 Kulübü"nün üyesi. Yıllar içerisinde kendi arazisinde en az yüz farklı kuş türünü gözlemleyebilenlerin üye olabildikleri bir kulüp bu.

(1. Arazi gözlemi için en önemli şart, kişinin yılda en az bir dönem ikamet ettiği bir evin içinde bulunduğu arazide gözlem yapmasıdır.

2. Kişinin her iki ayağı da arazinin sınırları içindeyken, kendiliğinden hareket ettikleri sırada keşfedilen kuşlar geçerlidir.

3. 1. ve 2.'de sözü geçen sınırlar konusunda anlaşmazlık ortaya çıkarsa, tapu görevlilerinden arazinin sınırlarını işaretlemeleri istenecektir.

4. Bir türün geçerli sayılması için, kişinin kendi gözlemleri yardımıyla kesin bir tür belirlemesi yapabilecek kadar türü net görmüş olması şarttır. Bu durum tür belirlenmesinin sonradan

yapılması için engel oluşturmaz, örneğin konuyla ilgili kitaplar okunduktan sonra. Hatta kuşların sesini duymanız bile güvenilir bir tür belirlenmesine yardımcı olur.

5. Kuş platformlarına ve kuş yemi otomatlarına kuş yemi, meyve, peynir, fındık, ekmek vs. koyarak, araziye kuş yuvaları yerleştirilerek, kuş havuzları yapılarak ve böğürtlen çalıları vs. dikilerek kuşların dikkati çekilebilir.)[9]

2004'e gelindiğinde von Borring, yüz elli beş türü aşan genel arazi listesine ek olarak, başka listelere de sahipti. Uyuduğu her yerde ayrı bir liste tutuyordu. Balkonda yatarken ferforje korkulukların arasından gördüğü bir manzara vardı ve sadece buradan kırkın üzerinde tür görmüştü. İlk katta bulunan limonluktaki koltuğundan elli üç, mutfak tezgâhından da yirmi dört tür gördü. Bu listeler –yanlarında kalemleri falan hazır bir halde– her zaman sabit yerlerinde dururlar. Pek az kuş, von Borring onları fark etmeden arazisinden geçip gidebilir.

Bu sabah bir ipekkuyruk, birkaç serçe, bir çift söğüt ötleğeni ve bir orman güvercini gördü. Daha iyisi olabilirdi, diye düşündü ama bu da yeterdi. Sonra içeri girip çişini yaptı, soğuk suyla yıkandı, bir bezle bütün vücudunu sildi – hâlâ çıplak olduğu halde, bir bardak ballı nane çayı yapmak için aşağıya inmeden önce. Sonra, çok acı dijon hardallı bir parça islenmiş yılanbalığı, kendi serasında yetiştirdiği dört diş taze sarımsak, ayrıca bolca fındık ve tohum yedi, hem filizlenen hem de filizlenmeyen türden.

Bu haziran sabahı von Borring'in kahvaltısı bundan ibaret, sayılan yiyecekler, onun kahvaltı alışkanlıklarına örnek teşkil ediyor. Son elli yıldır kahvaltısı aşağı yukarı böyle. Daha önceleri –kırklı yaşlarına kadar– başka şeyler de yerdi. Ezme, domuz pastırması, reçel, yumurta ve kruasen gibi normal şeyler yiyebiliyordu, ancak belli bir nedeni olmadan kahvaltı alışkanlıklarını değiştirdi ve gözlemlediği kuşlarla neredeyse aynı şeyleri yemeye başladı. von Borring aylarca, yıllarca karnını fındık, fıstık ve tohumla doyurabilir. Bu noktada hardal ve sarımsağı lüks sınıfına sokabiliriz. Kendine bir kıyak çekiyor. Onu minik kuşlardan ayıran şey bu en azından.

von Borring'in yeme alışkanlıkları üzerine bu seferlik bu kadar laf yeter. Bir dahaki sefere şansımız yaver giderse, belki de akşam yemeğine katılma şerefine nail olacağız.

---

9 Parantez içindeki bu bölüm İsveççe yazılmıştır (ç. n.)

Doppler, Globetrotter'ın rahatlığında sızmak üzere. Sabah oldu, Gregor ve Bongo uyanmak üzere. Hemen yola koyulacaklarını sanıyorlar, ancak öyle olmayacak.

Maj Britt hiç mi hiç yorgun değil. Yıllar önce uykuya çok ihtiyacı vardı ama misafir, parti ve kafayı çekmek onu aşka getirdiğinden uzun bir süre uyuması söz konusu olmayacak. Doppler'in içinin geçtiğini fark edince onu dürtüyor, "Cevap ver yahu" diyor.

"Ne sordun ki?" diye mırıldanıyor Doppler, azıcık geriniyor.

"Benimle yatar mısın diye sordum" diyor Maj Britt.

"Ne?" diyor Doppler.

"Ne dediğimi duydun" diyor Maj Britt.

"Evet" diyor Doppler şaşkın bir halde.

"Eeee?" diyor Maj Britt heyecanla.

"Cevabım hayır" diyor Doppler.

"Kesinlikle hayır mı?" diye soruyor Maj Britt.

"Hayır, hayır demek" diyor Doppler.

"Yani bana son kararını söylemeden önce biraz düşünmen gereken bir şey yok mu?"

"HAYIR" diyor Doppler.

"Pekâlâ" diyor Maj Britt. "Ama o kadar bozulmana gerek yok. Sormak yasak değil ya. Kimselerle yatmayalı çok oluyor, karşıma bir fırsat çıktığını hissettim ama sen belli ki başka şeyler hissetmişsin."

"Evet, öyle oldu" diyor Doppler.

"İyi, o zaman bu konuyu bir daha açmayız" diyor Maj Britt.

Birkaç nefes daha çekip ciğerlerine bayram ettirirken bir süre sessiz kalıyorlar.

"Sohbet edebileceğimiz başka bir konu buldum" diyor Maj Britt dumanı dışarı verirken.

"Tamam" diyor Doppler yorgun argın.

"Siz Norveçlilerle hayatım boyunca kapı komşusuydum" diyor Maj Britt. "Dükkânda pek çok kez Norveçlilere rastladım. Sınırın öte yanına da geçtiğim oldu. Biraz fikir sahibi olduğumu itiraf etmeliyim."

"Nasıl fikirler?" diye soruyor Doppler isteksiz ve ilgisizce.

"Norveç'ten geliyor olmak tuhaf olmalı" diyor Maj Britt. "İsveç'ten geliyor olmak zaten tuhaf ama Norveç'ten... bunun nasıl olduğunu gözümde canlandıramıyorum. Çok çıplak ve fakir bir şey gibi hissediliyor olmalı, bir bakıma. Sizin oralarda çok fazla tabela yok, değil mi?"

"Sizde ne kadar varsa bizde de yaklaşık o kadar var" diyor Doppler.

"Siz de o kadar yok. Buna inanıyor olabilirsin ama doğru değil. Sizde olan her şeye karşılık bizde rahat beş on adet var."

"Bu rakamlar nereden geliyor?" diye soruyor Doppler.

"Rakamları hiçbir yerden almıyorum. Tahmin ediyorum. Hayatın bana kazandırdığı tecrübeyi kullanıp tahmin ediyorum" diyor Maj Britt.

Doppler ülkesini yeni terk etmiş olmasına rağmen, birisi onun hakkında kötü konuştuğunda içgüdüsel olarak ülkesini savunmaya girişiyor.

"Bizim bir sürü şeyimiz var" diyor.

"Ne mesela?"

"Hah! Petrol" diyor Doppler.

"Biliyordum. Hemen tuzağa düştün. Başka cevaplar beni olumlu bir şekilde şaşırtabilirdi, ancak sen petrol dedin ve bütün önyargılarımı haklı çıkarttın. Sahip olduğunuz tek şey bu zaten. Petrol bulunmadan önce bir hiçtiniz, petrol tükendiğinde yine bir hiç olacaksınız."

"Sizinkinden kat kat muhteşem bir doğamız var" diyor Doppler kendinden emin bir şekilde.

"Tamam" diyor Maj Britt. "Bu konuda hakkınız yenmez. Fiyordlar, dağlar gerçekten güzel. Ama para ediyorlar mı?"

"Almanlar ve Amerikalılar geliyor" diyor Doppler.

"Boş ver ya" diyor Maj Britt. "İsveç'e daha çok turist geliyor. Ayrıca seyahatle geçen gün sayısı Norveç'te düşerken İsveç'te artıyor."

"Bunları uyduruyorsun" diyor Doppler.

"Tabii ki hayır" diyor Maj Britt. "Gazete okuyorum. Muhabbetkuşlarım gittikten sonra bir tek gazetelerle avundum. Bir de dumanla tabii."

"Bizim Jarlsberg peynirimiz var" diyor Doppler.

"Pek tatsız bir şey" diyor Maj Britt.

"Bence çok iyi" diyor Doppler.

"Ayrıca çiftlik somonumuz var. Tonlarca."

"Ancak o kadar çabuk büyüyorlar ki, kemik yapıları un ufak oluyor" diyor Maj Britt.

"Senin fikirlerine ihtiyacım yok" diyor Doppler.

"Tamam. Sizde daha fazla petrol var; ayrıca doğa, birtakım engelli balıklarınız ve bir tane de peyniriniz var. Şimdi bizimkileri sayayım" diyor Maj Britt.

"Say da görelim" diyor Doppler.

"Volvo Kamyonlarımız var. Bir de sadece Volvo arabalarımız. Bir de Saab. Bir de Jas uçakları. Hennes & Mauritz'imiz de var."

"Bizim de Dressmann'ımız var" diye lafa atlıyor Doppler.

"Dressmann!" deyip kahkahayı patlatıyor Maj Britt. "Stockholm'de Dressmann'ın açıldığı gün gazetede 'Tebrikler Stockholm' diye tam sayfa reklam çıktığını hatırlıyorum. Kusacaktım neredeyse. Dressmann'daki giysileri gördün mü sen? Pantolonları gördün mü? Gülmekten öleceğim valla."

"Senin de moda ikonuna benzediğin söylenemez hani" diyor Doppler.

"Ben nasıl istiyorsam öyle görünüyorum. Bu bölgedeki diğer yaşlı kadınlar kadar demode ve içi geçmiş tarzda giyiniyorum. Arada kaynayıp gitmekten hoşlanıyorum. Herkes beni tanıdığını sanıyor, giyimimden dolayı. Bu da bana hareket özgürlüğü sağlıyor."

Doppler bir şey söyleyecekmiş gibi duruyor ama çenesini tutuyor.

"Devam edeyim mi?" diye soruyor Maj Britt.

Doppler omuzlarını silkiyor. Onun için fark etmiyor.

"Bizim Swedish Match'imiz ve bir sürü enfiye ürünümüz var. Bir de İKEA, Ericsson, Tetrapak, Hasselblad, Husquarna, Fiskars, Securitas, ABB, Scania var. Bunlar Volvo Kamyonlarla boy ölçüşemese de belirtmekte fayda var. Absolut Vodka'mız var. Şimdi sıraladıklarım dünyanın pek çok yerinde tanınan markalar, buna dikkatini çekerim."

"Findus'ümüz var" diyor Doppler alçak sesle.

"Findus mü?" diye soruyor Maj Britt cigaralığından bir nefes daha çekip içinde tutarken.

"Dondurulmuş balık" diyor Doppler. "Farklı ürünlerden oluşan zengin bir yelpazede, bazılarının ihraç edildiğinden de adım gibi eminim. Mesela balık graten acayip güzel. Bir de bir zamanlar karımla yemekten hoşlandığımız içi doldurulmuş morina balığı

panesi var. Gayet basit ve güzel bir yemek. Son derece pratik. Findus" diye tekrar ediyor.

"Findus İsveç markası" diyor Maj Britt. "Norveç markası olduğunu sanman çok şeker ama İsveç markası. Merkez ofisi Malmö'de... Ha, bir de Ingmar Bergman'ımız var."

"Bizim de Liv Ullman'ımız" diyor Doppler.

"Evet ama onu herkes İsveçli sanıyor. Ayrıca hiç de fena sayılmayan ilginç filmler yapan bir sürü tanınmış rejisörümüz var, oysa siz Norveçliler, milletin kalkıp da seyretmeye gideceği bir film yapmayı hâlâ beceremiyorsunuz."

"Çocuk Olsen Çetesi" diyor Doppler.

"Ne?" diyor Maj Britt.

"Yok bir şey" diyor Doppler.

"Ayrıca dünyaya müthiş güzel müzikler satıyoruz" diye sözüne devam ediyor Maj Britt. "ABBA, Roxette, Kent ve pek çokları. Ben hiçbirini beğenmiyorum tabii ama bunun konumuzla alakası yok. Ancak Timbuktu ve Svenska Akademin'i seviyorum. Bir de adı Petter olanı. Durumu kavramışlar."

"Biz de müzik ihraç ediyoruz" diyor Doppler. "İtalya'da çok ünlü olan death metal grubumuz var. Röyksopp[10]'dan bahsetmiyorum bile. Hatta sanırım ABD'de veya Japonya'da turneye bile çıktılar." Maj Britt onun yanağını okşuyor.

"Siz Norveçliler çok tatlısınız; mantar içilmez yahu ama bu içilir" diyor ve neredeyse bitmiş cigarasını bir nefes çeksin diye Doppler'e uzatıyor.

"Ayrıca Robinson formatını başlatan SVT'dir" diye sözüne devam ediyor Maj Britt. "Sevimsiz bir buluş, ancak tüm dünyayı kasıp kavurdu. Peki Norveç televizyon kanalları son zamanlarda hangi formatları keşfetti?"

"Tore İz Peşinde"[11] diyor Doppler alçak sesle.

"Tore ne?" diye soruyor Maj Britt.

"İz peşinde" diyor Doppler. "Program, annesinin, oğlunun ya da evcil hayvanının izini kaybetmiş kişilere yardım eden bir adam hakkında."

---

10 Kurtmantarı olarak bilinir, Norveççe adı "duman mantarı"dır; olgunlaştığında üzerine basılınca sporlar saçar, tazeyken yenebilen, beyaz renkli, yuvarlak biçimlidir (Lycoperdon). Sporların solunması akciğer sorunlarına yol açabilir. (ç. n.)

11 Aile bireylerini kaybetmiş kişilerin onları bulmasına yardımcı olan bir televizyon programı. (ç. n.)

"Yani bir tür Selamet Ordusu"[12] diyor Maj Britt.

"Evet, öyle de diyebilirsin" diyor Doppler. "Ancak programı pek çok kişi seyrediyor. Dokunaklı bir iş olduğunu düşünüyorlar."

"Dokunaklı işlerin modası geçti" diyor Maj Britt. "Siz Norveçliler çok safsınız... Edebiyatta da Selma Lagerlöf ile Strindberg'imiz var."

"Bizim de İbsen ve Hamsun'umuz var" diyor Doppler.

"Tamam. Edebiyata ölü toprağı serpilmiş bir başka deyişle" diyor Maj Britt.

"Ha bir de Erlend Loe'muz var. Bunu yazan o. O olmasa biz de olmazdık" diyor Doppler.

"O zaman iş değişir. Zorluk çıkarmayacağım. Edebiyatta siz kazandınız, ancak söz konusu spor olunca bizim Bjørn Borg'umuz, Ingemar Stenmark'ımız, Gunde Svan, Robert Wassberg, Carolina Klyft, Henke, Zlatan, Anja Pärsson ve ben sayana kadar senin uyuyakalacağın on beş yirmi tane daha adamımız var."

"Kayakta en iyi biziz" diyor Doppler.

"*Cross-country* tarzında belki" diyor Maj Britt. "Ama neredeyse tüm diğer sporlarda genel olarak her defasında sizi yeniyoruz."

"Bizim Hjallis'imiz var" diyor Doppler.[13]

"Bizim Sixten Järnberg'imiz var"[14] diyor Maj Britt.

"Ama bizim Holmenkollen'imiz[15] var" diyor Doppler. "Ve ahşap kiliselerimiz... Orta Norveç'te bir yerde de çok güzel Danimarka pastaları yapan bir yer varmış. Bir de ren geyiklerimiz var. Findus'ün İsveç markası olduğuna da inanmak istemiyorum."

"Sen artık uyusan iyi olacak" diyor Maj Britt. "Arkadaki yatakta yatabilirsin."

Doppler yaşlı kadının sözünü dinliyor. Zaten başka bir şey söyleyecek hali yok. Ayrıca tekrar düşmeye başlamış. Büyük bir hızla arkaya düşüyor ama Globetrotter onu tutuyor. Volvo Kamyonlar yumuşak düşüş sağlıyor.

"Benimle yatmak istememem çok acayip" diyor Maj Britt. "Ama düştüğünü görüyorum. Yine ayağa kalkacaksındır. Dostun olabilirim."

---

12 Fakirlere yardım sağlayan kiliseye bağlı, uluslararası bir hayır kurumu. (ç. n.)

13 1954 Kış Olimpiyatları'nda üç altın madalya kazanmış Norveçli patenci. (ç. n.)

14 İsveçli ünlü bir kayakçı. (ç. n.)

15 Oslo'daki kayakla atlama kulesi. (ç. n.)

Doppler uykuya daldığında Maj Britt ayakkabılarını çıkarıp meydandaki çınarın çevresindeki ıslak çimenlerde yavaş yavaş yürüyor. Ağacın etrafında dönüp duruyor. Büyük bir keyifle. Bu hareket aşırı romantik ve gösterişli görünebilir, ancak bu onun umurunda değil. Çok gençler ya da çok yaşlılar nadiren böyle şeyler yaparlar. Nemli çimenin teninde uyandırdığı taze ve soğuk hissi seviyor. O pisliklerin bunu ondan alamayacaklarını biliyor. Muhabbetkuşlarını, evet. Ama güneş doğarken ıslak çimenlerde çıplak ayakla yürüme hakkım, asla.

Yaz boyunca her gün yaptığı bir şey bu; Doppler uyuyakalmasaydı onu da aynısını yapmaya ikna edecekti. Doppler'in de sabah çiğinde yalınayak yürümekten hoşlanacağını sanıyor, haklı da. Pek çok kişinin buna itirazı olmayacağını düşünüyor Maj Britt.

Doppler uyurken Maj Britt, Bongo ve Gregus'un üzerinden arsızca para kazanıyor. Dünyayı değiştirmek isteyen pek çok kişi gibi o da amaca giden her yol mübahtır diyor. İnternet siteleri bedavaya işletilmiyor. Hedefine ulalabilmesi için bir sürü araç gerece ihtiyacı var. Tarama cihazı. Yüksek çözünürlüklü kamera. Fazladan bir hard disk. Bir işi doğru dürüst yapacaksanız pek çok şeye ihtiyaç var. Saçma sapan internet sitelerinin tamamı alet edevatı eksiksiz adamlar tarafından yapılmış gibi görünürken, gerçekten söyleyecek bir şeyi olan Maj Britt, linklerle ve fotoğraflarla idare etmek zorunda kalıyor.

Maj Britt bir kamyonun arkasında pineklemek yerine erkenden kalkmış, bir tabela boyamıştı. Tabelada yoldan geçen turistlerin kişi başına birkaç yüz kron ödeyerek geyik safarisine katılabileceği belirtiliyordu. Maj Britt garantili çalışıyordu: Ya geyik görecektiniz ya da paranız geri verilecekti.

Belçikalı turistlerle dolu bir otobüs gelmişti bile. Burada durmayı düşünmüyorlardı ama yollarda pek trafik olmadığından programlarının ilerisindeydiler. Maj Britt kafileye tercümanlık eden rehber aracılığıyla Gregus'un bir geyik oğlanı olduğunu anlatıyordu; belki onu duymuşsunuzdur diyordu, duymadınız mı, tamam, olsun. Geyiklerle büyüdüğü için televizyonda ve basında tanınmış biriydi oğlan. Annesiyle babası, o daha bebekken buzuldaki bir çatlağa düşüp kaybolmuş, geride kalan bebeği bir geyik ailesi yetiştirmişti. Maj Britt bir yıl önce onu ormanın derinliklerinde bulmuştu. Konuşabildiği bir dil yoktu. Ona konuşmayı öğretmek için elinden geleni ardına koymamıştı. Kolay değildi, ancak Gregus, bunu başarana kadar vazgeçmeyeceğinin garantisini vermişti.

Öte yandan, oğlan geyiklerle sorunsuz iletişim kurabiliyor, onların izini sürebiliyordu. Ormanda bir geyik varsa Gregus'un onu bulması garantiydi. Belçikalılar alkışladılar, Gregus'a korkuyla karışık bir bakış fırlattılar.

Safariye katılacak misafirler kıyafetlerini ve fotoğraf makinelerini hazırlarken Maj Britt Gregus'a, birkaç saat boyunca çenesini tutmayı becerirse hatırı sayılır bir ödüle konacağını söyledi. Bongo da ormanda, uzak olmayan bir yere bırakıldı. Orada dolanıp duruyor zavallım, ne olup bittiğini merak ediyor.

Dilsiz Gregus Maj Britt'le birlikte önde, Belçikalılar birazcık arkada, ormana dalıyorlar.

Eski filmlerde ya da çocuk tiyatrolarında olduğu gibi, Maj Britt safaricileri neredeyse parmaklarının üzerinde yürütüyor. Belçikalılar, böylelikle, eski bir İskandinav geleneğinin bir parçası olduklarını sanıyorlar. Birkaç dakika sonra karşılarında bir yaşında bir geyiğin durduğunu, tablo gibi minik bir çayırlıkta sakin sakin otladığını görüyorlar. Maj Britt, herkese yere yatmasını işaret ediyor; Gregus ise geyiğe yaklaşıyor, kulağına bir şeyler fısıldayıp onu okşuyor. İnsanlardan korkan geyiği herkesin gözü önünde ehlileştiriyor. Böylece fotoğraf çekilmesine izin çıkıyor. Sırayla Bongo'yla birlikte poz veren turistler, uzun süre unutamayacakları bir gezi hatırasına kavuşmuş oluyorlar. Çoğu için, Norveç ve İsveç'teki gezinin en değerli hatırası, doksan kilometre hızla çekip gitmek varken, Värmland'da yaptıkları bu ufak kaçamak oldu. Verdiğimiz paraya değdi, diye düşünecekler.

Gün boyunca hem Japonlar, hem Hollandalılar, hem İtalyanlar, hem Polonyalılar, ayrıca pek tabii ki Almanlar, Maj Britt'in geyik safarisi için durdular.

Doppler akşamüzeri uyandığında, Bongo'yla Gregus, Maj Britt'in küreselleşme ve sömürüye karşı mücadelesi için on binlerce kron toparlamışlardı bile. Doppler çok sinirlendi. Maj Britt'in oğlunu ve geyiğini sömürdüğü kanısındaydı. Hakkı olmayan paraya konmak için onu bir güzel uyuşturmuştu. Ama Maj Britt hem kahvaltı hem de akşam yemeği niyetine yemek yaparken bu suçlamalara güldü geçti.

Doppler'in ona teşekkür etmesi gerektiğini düşünüyordu Maj Britt. Israr edecek olursa, tabii ki Gregus ve Bongo'nun kullanılmasının karşılığını ödeyebilirdi ama Doppler, olaya daha geniş bir pencereden bakmalıydı. Bu para iyi bir amaca hizmet edecekti, Doppler'in bunu enine boyuna düşünmesi gerekiyordu. Pratik ve aklı başında her insanın yapacağını yapmıştı. Bu ormanda doğup büyümüştü o, önüne çıkan fırsatları değerlendirmeye alışkındı.

"Geyik iyidir, güzeldir ama para etmez. Siz Norveçlilerin aklı bir karış havada. Çok duygusalsınız. Avrupa'da sizden daha az çalışanı yok. Tutkularınız kalmadı. Bir geyik gördüğünüzde, aklınıza gelen tek şey onun ne kadar muhteşem olduğu, onunla nasıl keyif yapabileceğiniz. Oysa biz İsveçliler, anında ondan nasıl para kazanabiliriz diye düşünüyoruz. Petrol sizi şımartmış. Gözünüz kör olmuş, çocuklarınıza tek başına ayakta kalmayı öğretmiyorsunuz artık. Bu sizin sonunuz olacak" diyor Maj Britt.

Onun konumundaki pek çok kişi gibi von Borring de birkaç sene Uppsala Üniversitesi'ne devam etti, asla bir işe ihtiyacı olmayacağını çok iyi bilmesine karşın. Biyoloji ve birkaç farklı şey okudu; o zamanlar, pek çok kişinin yaptığı gibi hâlâ içeride yatıyordu. Kendisi gibi, hayatlarının geri kalanında kayda değer bir işe ihtiyaçları olmayacağını bilen iki zengin gençle aynı dairede kalıyordu.

İnsan von Borring'in tamamen kendini dağıtıp gençliğin sunduğu bir sürü imkândan faydalanacağını, partileme orjisi ve hedonizme kapılacağını sanıyor haliyle ama hayır. Diğerleri evet. Ama o, hayır. Uppsala izci hareketinin önde gelen kişilerinden biri, ayrıca hevesli bir kuş takipçisi oluyor. İsveç'te söylendiği gibi, liseden mezun olduğunda ya da liseyi bitirdiğinde, babasının ona verdiği küçük spor arabasıyla dere tepe geziyor, not defterlerini kuş gözlemleriyle dolduruyor. Gözlemin yapıldığı yer ve zaman. Tür. Gözlem yaparken kuşun ne yaptığı. Alçaktan mı yoksa yüksekten mi uçuyordu, yerde mi yürüyordu ya da beklenmedik bir şey mi yapmıştı. Genç ve hevesli von Borring, her şeyi özenle not ediyordu. O zamanlar kuş takibi henüz büyük bir sistem içerisinde örgütlenmiş değildi. Herkes elinden geleni yapmaya çalışıyordu. Uygun bir yere gidilip kuşların gelmesi bekleniyordu. Bugün durum çok daha farklı tabii. Ender rastlanan bir kuşun gözlemlenmesinin üzerinden saniye geçmeden, İsveç'teki tüm kuşseverlerin çağrı cihazına mesaj düşüyor, birkaç saat içerisinde de onlarca, hatta yüzlerce kuş takipçisi arabalarına atlayıp kuşları görmeye geliyor. Ellerindeki işi bir kenara bırakıp koşa koşa geliyorlar. Aileler ve kariyerler bu yolda harcanıyor. Ama von Borring'in gençlik yıllarında, kuş gözlemleri için böyle seyyar bir şekilde bir araya gelebilecek, onun gibi imkânlara sahip sadece bir avuç insan vardı. Bu ayrıcalıklı ekip zaman zaman bir araya geliyordu. Örneğin İsveç'in en güney noktası olan Falsterbro'da, binlerce kuşun sonbaharda güneye göçmek için denizi aşmadan evvel güçlerini toplamak üzere kondukları yerde. Günler kahve içmekle, dürbünleri değiştirmekle, kuşlar hakkında

derin mevzulara dalmakla geçiyordu; bu günler, von Borring için yaşamın sunduğu en tutkulu şeydi. Hâlâ da öyle.

(Metnin burasına bir perde arası geliyor, bu arada ben –bunu yazan kişi olarak– metni okuyup buraya kadar yazdıklarımın bir değerlendirmesini yapıyorum; von Borring hakkında söylenenlerin, onu okura bir parça olumsuz tanıtmaya müsait olduğunu keşfediyorum. von Borring'i sevmediğim, hatta bazen onunla dalga geçtiğim sanılabilir. Bu beni hayretlere düşürüyor. Aslında onu bayağı seviyorum. Ondan memnunum. Paralı ve soylu biri olarak doğmuş olması onun suçu değil ki; sonradan, onu izciliğe ve bugün sahip olduğu bütün diğer şeylere götüren güdüler edinmiş. Niteliklerinin çoğunun, pek çok yönden kolayca dalga geçilecek türden şeyler olması da onun suçu değil. İşin aslı, von Borring, sadece kendi işine bakan, kuşları takip eden ve bunun dışında da kimseye zararı dokunmayan yaşlı başlı, mülayim bir tip. Metnin devamında onun hakkında daha dengeli bir portre çizeceğim.)

"Dün gece ne yaptığını biliyorum" diyor Gregus babasına yemek yerlerken.

"Öyle mi?" diyor Doppler, çiğnemeyi bırakıyor.

"Gece bir ara uyandım, orada olmadığını fark ettim, evden bangır bangır müzik sesi geliyordu ve kahkahalar yükseliyordu. Sesinin her zamankinden farklı çıktığını hissettim, aslında bana bakabilecek durumda olup olmadığını sorguladığımı fark ettim şimdi" diyor Gregus.

Doppler ne cevap vereceğini bilemiyor. Aptal aptal kollarını uzatıyor, ne olursa olsun bir şeyler söyleyeyim diye ağzını açıyor ama Gregus elini kaldırıp onu durduruyor. "İşin kötüsü, şu felaket kadın ödemeyle ya da başka bir şekilde emeğimin karşılığını vermeyip beni sömürürken horul horul uyuman... Bir de hatırı sayılır bir ödüle konacağımı söylemişti. Bu kadın beni olduğum gibi kabul etmiyor. Çıkarlarına ulaşmak için beni bir araç olarak görüyor, onlar her neyse işte."

"Ama" diyor Doppler, Gregus bir kez daha onu durduruyor. "Söyleyeceklerin beni ilgilendirmiyor. Eve, anneme dönmek istiyorum. O senin gibi değil, beni görüyor, bana alan tanıyor. Benim, Nora'nın ve o yeni bebeğin en iyi şekilde gelişmesi için çalışıp didiniyor.* Ama sen ormana kaçtın. Bir yıldan fazla zamandır kendi yağınla kavruluyorsun. Bir an için yaptığına hayranlık duymamı sağlamıştın. Doğrudan tuzağa düştüm, ormanda bir geyikle yaşadığın için seni çok güçlü sanıyordum, geyiğe kandım, bunu itiraf etmeliyim, eni konu çocuğum işte, ancak şimdi ne kadar büyük bir hata yaptığımı görüyorum. Affedilemeyecek kadar safmışım. Şunu anlamıyorsun: Çocuklar, senin çocukların değil; biz, yaşamın kendine duyduğu özlemiz sadece, senin aracılığınla dünyaya geldik ama senden gelmedik, seninle birlikte olsam da sana ait değilim, çünkü ruhum geleceğin evinde yaşıyor ve sen orayı ziyaret edemezsin, rüyalarında bile. Ya da neyse ki, en azından Maj Britt orayı ziyaret edemez, bir gıdım bile ihtimal yok."

"Sen benim kitaplarımı mı karıştırdın?" diye soruyor Maj Britt.

"Seni ilgilendirmez" diyor Gregus. "Şimdi eve gitmek istiyorum. Birkaç yere telefon ettim, Karlstad'dan Oslo'ya hafta sonları hariç her gün tren* varmış, birkaç saat sonra kalkacak olan o trene binmek istiyorum, yani ikinizden biri –Maj Britt olsa iyi olur, bana yüklüce borcu var– seyahat için para verirse başımı alıp gideceğim."

Doppler bir kez daha kollarını uzatıp ağzını açıyor. Gregus sadece başını sallıyor. Doğruyu söylediğini biliyor, Doppler'in söyleyecekleriyle ilgilenmiyor.

"Ne beter bir çocuk bu" diyor Maj Britt.

* *Bkz. Anne, Nora ve yeni bebek*

Bu metnin okurunun haberdar olmasının kesinlikle beklenmediği önceki kitaba değiniliyor burada. Bir önceki kitabı okumuş olmanız bir bakıma avantaj sağlıyor tabii ama öte yandan dezavantaj da olabilir. İlk kitabı okuyanlar, yeni metin hakkında çok büyük beklentilere girmiş olabilirler; oysa diğerleri bundan yırtıyor. Öte yandan ilk kitabın okurları, bu metinde, başkalarının farkına bile varamayacakları referansların ve ufak tefek lezzetlerin tadını çıkaracaktır. Böyle işte. Herkes her şeyi anlayamıyor. Uzun lafın kısası, bir önceki kitap (bu kitabın kahramanıyla benzer bir şekilde) adı Doppler olan biri hakkında; bu adam, bir müddet önce karısı, on altı yaşındaki kızı Nora ve oğlu Gregus ile son derece sıradan bir evde yaşıyordu. Yeni ölmüş babasının yokluğuyla başa çıkma ihtiyacı ve başkalarına nefret şeklinde ortaya çıkan ani bir içgüdü yüzünden kendini ormana taşınmak zorunda hissetti. Çadır kurdu, bir geyik yavrusuyla ahbap oldu, bizler bu ikilinin ufak tefek (genellikle ufak) maceralarını takip ettik. Kitabı 2004 sonbaharında Cappelen Yayınevi yayımladı, kitap ayrıca Yeni Kitaplar Kitap Kulübü ve Cappelen Kitap Kulübü'nün ana kitabı oldu. Bir kitabın aynı anda iki kitap kulübünden birden çıkmasına yasalar ve mevzuat ilk kez izin verdi, bazılarına göre bu bir hataydı, bu konu hakkında ufaktan bir tartışma çıkar gibi oldu. Eleştirmenler ilk kitap hakkında ekseriya olumlu düşüncelere sahiptiler. Bazıları işi ileri götürüp bu kitabın yazar (yani benim) için sanatsal bir zafer olduğunu belirtti, bazıları ise idare eder işte, ilginçti falan filan demekle yetindi ama diğerleri daha şüpheciydiler: Doğrudan dile getirmeseler de, kitabın sıkıcı olduğunu ve yüzeysel yazarlık konusunda yeni bir seviyesizliği temsil ettiğini hissediyorlardı.

Doppler ve karısının yeni oğulları olarak adı geçen yeni bebek, Doppler ve müritleri onun peşi sıra Oslo'dan ayrılıp doğuya doğru

gitmeye başladıkları gün, yani 17 Mayıs'ta doğmuştu. Doppler'in istemediği bir oğuldu bu. Ama karısı hiçbir şey söylemeden onu doğurmaya karar vermişti. Doppler, uzun vadede bu yeni oğlu tanımayı öğrenir ve dünyaya gelmiş olmasına sevinir belki. Hani derler ya; başka tüm diğer şeyler gibi, bakıp göreceğiz.

** Bkz. Stockholm ve Oslo arasındaki tren*

Gregus'un keşfi doğruydu; artık Stockholm ve Oslo arasında hafta sonları tren çalışmıyordu. Gece trenlerini de toptan durdurmuşlardı. Hattın tamamen kapatılacağı falan gibi şoke edici konuşmalar oluyordu. Anlaşıldığı kadarıyla bu işten kâr edemiyorlardı. Norveçli ve İsveçli yetkililer, bu durumun sorumlusunun kim olduğu ve parayı kimin ödeyeceği üzerine kapıştılar. Bu arada seferler o kadar azaldı ki, çok az sayıda yolcu bu hattı kullanmayı cazip buluyordu artık. Uçak, otobüs ya da özel araçla seyahat, tren yolculuğunun yerini aldı, potansiyel tren yolcularının yeni alışkanlıklar edinmesine yol açtı. Bir başka deyişle, dünyanın en zengin iki başkenti arasında neredeyse hiç tren seferi yok artık. İnsanlığın başının derdi olan koca bir sorunun çözümünün tren gibi ulaşım araçlarında olduğunu neredeyse herkesin bildiği bir zamanda hem de. Diğer Avrupa ülkelerindeki başkentler arasında trenler mütemadiyen çalışıyor. Berlin'le Viyana arasındaki tren seferlerini durdurmayı düşünen çıkar mıydı? Asla. Ya Paris ve Brüksel arasında?

Neyse ki Gregus bu konuda bir şey bilmiyor. İşin nerelere vardığını anlayamazdı zaten. Binebileceği bir trenin Karlstad'a gelecek olmasından memnun. Ne kadar şanslı olduğundan haberi yok.

Kimse anasının karnından kuş takipçisi olarak çıkmaz. Önce bir ilginin uyanması, sonra da bunun oya gibi işlenmesi gerekir. Uçan kuşların, hatta ve hatta oldukları yerde sakin sakin duran kuşların bile türünü tespit etmek kolay değildir. İnsan durmadan çalışmalıdır. Bu, çoğu zaman can sıkıcı bir hal alabilir, ancak von Borring gibi çabucak sabit fikir edinebilen biri için bu işin başka bir yolu yoktur. Çoğu şey kuşlar hakkındadır artık. Hatta kuşlar hakkında olmayan şeyler bile birdenbire bir biçimde kuşlar hakkında oluverir.

von Borring on yedi yaşına gelene kadar kuşlar hiç ilgisini çekmemişti. O da diğer İsveçliler gibi her zaman rastlanan kuşların adını biliyordu tabii. Serçe ve ördek hariç; mesela guguk kuşu, iskete, ardıç kuşu, sığırcık. Ama aslında onları görmüyor, düşünmüyordu. Hayatının bir parçası değildiler. Daha önce de değinildiği gibi, çocukluğunu ve gençliğini çoğunlukla yatakta geçirmişti. Bakıcılar, anne babayla gayet resmi görüşmelerin beraberinde gelen şefkat yoksunluğu, kitaplar ve hayaller dünyasına kaçış. Hava ve toprak yoktu yaşamında, bir de ateş. Elementlerle mücadele oldukça cılızdı. Tırnaklarının altında hiç kir olmazdı. Daha sonra sağlığı yerine geldi, iştahı açıldı, yiyemediği yılların acısını çıkartacaktı; birkaç ay sonra kilolu ve hantal bir şey oldu, bu yüzden yeniden diğer gençlerden ayrı düştü. Askeri disiplinle dolu bir geçmişe sahip olan babası, reng-i ruhsarı kaçmış şişko oğlunu görmeye dayanamadı ve onu hale yola sokacak bir yatılı okula yolladı. Batı kıyısına yapılan bir okul gezisinde, sapıkça bir enerjiye sahip jimnastik hocası bulundukları adanın etrafında koşulacak diye tutturdu. Hazır, tamam, fırla. Şişko von Borring, çabucak yorulduğundan diğerlerini takip edemedi. En arkadan koşan öğretmen ona ağzına geleni söyledi, ancak von Borring'in canı çıkmıştı; koşmaya devam edip çektiğim ıstıraptan öleceğime hakarete uğramayı yeğlerim, dedi. Biraz nefeslenmek için bir taşın üzerine çöktü, küçük bir kuş zıplaya zıplaya önüne gelene kadar da epey bir süre orada oturup kaldı. Sıradan bir büyük baştankaraydı bu ama o sıralar von Borring kuşlar hakkında

bir şey bilmiyordu, bunun çok özel bir kuş olduğunu düşündü. Kendini seçilmiş ve onurlandırılmış biri gibi hissetti. Küçücük ben, burada oturup kalmışım ve bu minik yaramaz, birbirimizi yıllardır tanırmışız gibi, hiç korkmadan ayağımın üstünde zıplıyor, diye düşündüğü hâlâ ara sıra aklına gelir. Ne kadar güzel bir gagası var, diye düşündü sonra. Tüyleri ne güzel. Farklıyız ama yine de benzer taraflarımız var, diye de düşündü. Aynı dünyayı paylaşıyoruz, aynı havayı soluyoruz, hemen hemen aynı şekilde karnımız acıkıyor, karnımız doyuyor, mutlu oluyoruz, diye düşündü. Värmland'ın en zengin mobilyalı evinden geldiğinden, otomatik bir biçimde şöyle de düşündü: Bize bir şey batırırsanız kanamaz mıyız? Gıdıklarsanız gülmez miyiz? Zehirlerseniz ölmez miyiz? Bize haksızlık edecek olursanız intikam almaz mıyız? Baştankara bacağında birkaç saniye kadar otururken von Borring'in aklına pek çok düşünce üşüştü o gün ama bunları burada tekrar etmenin bir manası yok; bu düşünceler, daha önce tanımladığım şekilde, hep aynı yönde geliştiler. Bu düşüncelerin özeti, von Borring ile bu kuş arasında sonsuza kadar sürecek bir bağın oluşmasıydı; bu bağ, yalnızca söz konusu kuş ile onun arasında kalmıyor, bütün kuşları kapsıyordu. 1929'un o bahar akşamı oturduğu taştan kalktığında, birkaç dakika önce o taşa çökmüş olan genç adamdan farklı biriydi. Her zamanki hastalıklı, yalnız çocuk değildi artık. Milyonlarca arkadaşı olmuştu, varış noktasına geldiğinde jimnastik hocasının ona omuz silkmesi, arkadaşlarının alaycı gülüşleri vız geldi. Olması gereken kişi olmuştu birdenbire.

Bazıları İsa'yı görür ve tuttuğu yolu değiştirir.

von Borring bir kuş gördü.

Doppler önce, Gregus'u Karlstad'daki tren istasyonuna bırakmayı düşünüyor ama sonra onunla Maj Britt'in evinden birkaç yüz metre uzaktaki otobüs durağına kadar gitmeye karar veriyor. Orada vedalaşıyorlar. Otobüs gelmeden, Doppler Gregus'a babasının oğlu olup olmadığını soruyor, ancak Gregus yumuşamıyor; teknik olarak tabii ki öyle ama şu anda annesiyle arasındaki bağ daha güçlü.

"Ormanlarda dolanıp esrar çeken bir babam olamaz" diyor.

"Olur, olur" diyor Doppler.

"Hayır, olamaz. Oslo'dan ayrıldığımızda Bongo'yla benim müritlerin olduğumuzu söylemiştin. Ne güzel, dünyaya açılıp iyi işler yapacaktık, çünkü ortada bir savaş var dedin,* bu bir savaş dedin, bu bana cazip ve anlamlı gelmişti, ancak şimdi ne halt karıştırdığını bildiğinden emin değilim."

"Çok az insan ne halt karıştırdığını biliyor zaten, en azından ben gerçeği itiraf edebileceğim bir noktadayım. Evet, ne halt karıştırdığımı bilmiyorum ama bunun beni yıkmasına da izin vermeyeceğim. Bir gün gelecek bir şeyleri anlayacağım, o zaman belki eve dönerim."

Gregus başını salladı.

"Böyle devam et bakalım" dedi, "Ben en azından eve dönüp iyi bir eğitim alacağım."

Gregus'un otobüsü köşede gözden kaybolunca Doppler geri dönüp başka şeyler düşünür. Maj Britt'e döndüğünde üç günlük aralıksız esrar partisi başlar.

Bu günler içerisindeki sohbetleri o kadar kopuk kopuktur ki, biraz oradan biraz buradan bölük pörçük laflar dışında hatırlanacak pek bir şey yoktur. Esrar çekerler, dans ederler ve tabii ki gün doğarken çimenlerin üzerinde yalın ayak gezerler, arada sırada Norveç ile İsveç tartışmasını sürdürürler. Muhabbet bazen keyiflidir, neredeyse aklı başında laflar edilir, ancak bazen de sarpa sarar, saldırganlaşır. Doppler uzun süre konuyu saptırmamaya çalışır, ancak sonunda her zaman kazandıran kartı oynar; savaş sırasında

İsveç'in sözde tarafsızlığı meselesi tabii ki. Bu, İsveçlilerin bugün bile gururlandıkları basbayağı bir ödlek tarafsızlık numarasıdır; İsveçlilerin çoğu gerçeği kaldıramadığından bu numarayı yutmuştur.

"Herkesle dost olmaya kalkıştınız" dedi Doppler. "Almanların araç gereçlerinin demiryollarınızla nakline izin verdiniz. Ödlek zavallılar. İsveç ordusunun kurmayları Alman dostuydu, Almanya'nın yanında savaşı girmeyi umuyorlardı. O gün geldiğinde toplanacak Yahudilerin listeleri çıkarılmıştı. Rüzgâr nereden eserse o yöne döndünüz, davaya ihanet ettiniz ve işin kötüsü, yaptığınız yanınıza kâr kaldı."

"Evet, evet" dedi Maj Britt. "Kesinlikle haklısın. Ama şimdi bundan konuşmayalım. Yaşadığımız için mutlu olalım, çünkü tam da şu an yaşıyoruz, mesela bir uzay aracında yanıp kül olmak yerine, esrar çekmek, yemek yemek, dans etmek ve yaşamak çok daha iyi."

"Boş laf" dedi Doppler.

** Bkz. Doppler'in ortada bir savaş var, demesi*

Bu cümle, önceki kitaba gönderme yapıyor. O metinden, Doppler'in dünyanın daha iyi bir yer olmasına katkıda bulunmak için yola çıktığı intibaını ediniyorsunuz. Ortada bir savaş var, demişti. İşte tam da bu "bir savaş" cümlesi yüzünden, son kitap biraz içten ve cazip bir biçimde sonlandı. Doppler'in o dönemdeki dava adamı tavrı göz önüne alındığında, şimdi Värmland'da oturmuş esrar çekiyor olması, insanda hayal kırıklığı yaratıyordur tabii.

Âlemin dördüncü sabahı, oturma odasının camına çarpan bir ardıç kuşu, kırk yılın başı birkaç saat uyumuş olan Maj Brtitt'i uyandırır. Dışarı çıkan Maj Britt kuşu yerden alır, üzülerek kuşun öldüğünü anlar, bir müddet orada öylece durup kuşa bakar, sonra kederini geride bırakır ve von Borring'e hain bir oyun oynamak için oracıkta şeytani bir plan yapar. Doppler geldiğinden bu yana von Borring neredeyse hiç aklına gelmemiştir ama ölü kuşu görünce onu düşünür, ölü bir ardıç kuşu birkaç saniyeliğine de olsa von Borring'i tuşa getirecektir; Maj Britt bunu itiraf etmese de pek çok açıdan o saniyeler için yaşamaktadır.

Kahvaltı sofrasını kurar, her şey hazır olduğunda bambu sopalarından biriyle yerde uyuyan Doppler'i dürter.

"Kalk bakalım. Keyif çatmak için burada değiliz. Birkaç gündür âlemlere aktık ama senden bir şeyler isteme günü geldi çattı. Yolun yukarısında oturan birine bir şey teslim etmek için yardımına ihtiyacım var, bu işe talip olacağından eminim. Birlikte geçirdiğimiz günlerin ve gecelerin ardından seni yeterince tanıdığımı sanıyorum" der Maj Britt Doppler'e. "Başımızdan bir sürü şey geçti sanki. Hatta ve hatta, dün hava aydınlanırken üstümüzde giysilerle düzüşür gibi bile olduk sanırım, bu konuya pek değinmeyeceğim doğal olarak, unuttuysan hatırlatayım dedim ama azıcık hoşuma gittiğini de itiraf etmeliyim, bedenimin yalnızca dertten ibaret olmadığı günleri hatırlattı bana, bir itirazın olmazsa aletinin acayip büyük göründüğünü söylemeden de geçemeyeceğim, pantolonundan fark ettim, ürkütücü bir şekilde büyüktü, açık konuşacak olursam, ama internette böyle canavar aletler görmediğimi de sanma ha, bunları fotoğraflamaya bayılanlar var anladığım kadarıyla, tabii ben de girip baktım, merhum Birger'inki normal ebattaydı, bir şikâyetimiz olmadı, halimizden memnunduk ve elimizden geleni yapıyorduk, o zamanlar böyleydi işte, insan elindekiyle idare etmesini bilirdi, şimdi sen de benim gibi hissediyorsan bir tür ahbaplık bağı kurmuşuz demektir, yani benim dostlarım senin de dostlarındır ya da tam

tersi, daha da önemlisi, benim düşmanlarım senin de düşmanındır artık, düşmanlardan söz açılmışken, daha önce de söylediğim gibi, buradan bir kilometre uzakta oturan bir adam var, yaşlı, tuhaf biri, düşmanlığımız çok eskilere uzanır, kahvaltını bitirdikten sonra bu ardıç kuşunu alıp (kuşu yukarı kaldırıp ona gösteriyor) onun merdivenlerine bırakacaksın, kapısını çalıp kaçtıktan sonra tepkisini görmek için çalıların arkasına saklanacaksın. Ardından geri dönüp öğle yemeğini yersin, sonra biraz duman çekeriz, bu arada bana onun durumu nasıl karşıladığını anlatırsın, en iyisi sen olayların gidişatını yazma zahmetine de katlan ki, sen buradan çekip gittikten sonra olanı biteni hatırlayabileyim. Her şeyi eskisi gibi hatırlayamıyorum ne yazık ki."

Doppler ve Maj Britt kendi hallerindeyken Bongo ormana kaçtı. Çekip gitti. Çocukları ne kadar Doppler'e aitse, Bongo da o kadar Doppler'in geyiği. Bongo da aynen Gregus gibi, yaşamın kendine duyduğu özlem sadece; Doppler'le aylardır birlikte olsa da ona ait değil, çünkü ondan gelmiş ya da onun aracılığıyla dünyaya gelmiş değil; Bongo'nun ruhu, çok çok uzaktaki bir geleceğe ait tuhaf, minicik bir evde yaşıyor ve Doppler, Gregus'un evini ziyaret edemeyecekse Bongo'nunkini hiç edemez. Bongo kendine ait. Doppler Maj Britt'in yıkıcı karizmasına kolayca kendini kaptırıp en sadık yoldaşıyla olan dostluğunu hepten unuttuğunda Bongo çok alındı. Kimse bir geyiğin duygularıyla böylesine oynayamaz. Ona adil davranıp ihtiyacı olan alanı sağlarsanız dünyanın en sadık dostudur, ola ki bir an için kendinizi kaybedip başka bir yöne baktınız, işte o zaman sonsuza dek ortadan kaybolur. Çok uysaldırlar ve hiç gitmeyecekmiş gibi görünürler, geyikler yani... Ama onları sadece ödünç alıyoruz.

Maj Britt, yukarıda belirtildiği gibi, Doppler'i ayak işlerine bakan bir oğlana döndürmek ve von Borring'e karşı savaşta müttefiki kılmak için türlü dolaplar çevirirken, von Borring uyanmış, kuş takibi, çiş yapma, idman, vücut bakımı ve tuhaf yiyecekler yemekten ibaret sabah ritüeline başlamak üzeredir. Çıplak bir halde kocaman evinin odalarında gezinir, merdivenlerden çıkar, Baden-Powell tablosunun önünden geçer, (yatmadığı) yatak odasına girer, giysi dolabının önünde durur, ne giyeceğine karar vermeye çalışır. Bir müddet hareketsiz durmasını sağlarsak, gözlerimizle tarayıp –öyle denir ya– onu yakından inceleme fırsatını yakalarız. Aslında ben (bunu yazan kişi olarak) çoğunlukla insanların, nesnelerin ya da manzaranın nasıl göründüğüne dair detaylar yazmayı ya da okumayı pek sevmiyorum ama burada bir istisna yapmaya meyilliyim. Bu, von Borring'le okur arasındaki bağı, dolayısıyla da okurla bu kitap arasındaki bağı güçlendirebilir, istisnanın sebebi birazcık da bu ama aynı zamanda, bu elbise dolabı, von Borring hakkında bir sürü şey anlatmak için iyi bir fırsat. von Borring, bir sürü parası olmasına rağmen gayet mütevazı bir yaşam sürüyordu. Sahip olduğu bütün giysiler bir dolaba sığıyordu. Hiçbir şey atılmazdı. 1885'te bir marangoz tarafından evde yapılan dolap kocamandı ve von Borring, son otuz yılda pek fazla alışveriş yapmamıştı. Yine de bazı kıyafetler birikmişti. Ancak günlük giysilerinin genel olarak kullandığı eski şeyler oldukları söylenebilir. Dolabın en dibinde von Borring ayakkabıları durur. Çocukluk ayakkabıları, güzel ayakkabıları, çizmeleri, sandaletleri, kayak ayakkabıları falan. Raflarda ise sakız gibi beyaz iç çamaşırları, çorapları, çeşitli izci gömlekleri ve şapkaları yer alır. Dolabın orta kısmında çeşitli takım elbiseler ve ceketler asılıdır, küçük çekmecelerden oluşan bölümde ise sayısı üç yüzü aşan ipek fularları vardır. İzci üniformasını giymese de ipek fuları eksik olmaz. von Borring yetmiş yıldır formunu koruyor, beden ölçüleri hiç değişmedi. Ufak tefek biridir, sakalı da pek gür değildir. Teni hep bronzdur, beyaz saçları hâlâ pek laf dinlemez, sol taraftan

ayırdığı saçını su ve yağla düzleştirmesi gerekir. Kilosu, yetişkin hayatı boyunca üç aşağı beş yukarı aynı kalmıştır. Bir zamanlar altmış yedi kiloydu, bu aralar altmış üç kilo, şaşaalı günlerinde olduğundan daha kara kuru.

Hareket etmesine izin verecek olursak, von Borring'in giyecek seçiminin en derin sırrını ifşa ettiğini fark edebiliriz: Kolunu uzatıp eski moda bembeyaz bir don, aynı beyazlıkta bir fanila, gri kumaş pantolon, beyaz bir gömlek, bir çift gri çorap, lacivert ceket ve kırmızı ipek bir fular seçiyor. Aynaya bakmadan sakin sakin giyiniyor. Sonra aynaya gidiyor ve kendini inceliyor. Elli yıl önce bu kıyafetler içinde nasıl durduğuna dair hayal meyal bir şeyler hatırlıyor. Üzerindekileri ellili yılların ortasında Londra'da satın almıştı. Swansea'nın dışında bir yerde düzenlenen uluslararası izci toplantısına katılmış, orada İngiliz izci Ernest ile tanışmıştı. Daha sonra Ernest'in peşi sıra Londra'ya gitmiş, onun yanında bir hafta gibi kısa bir süre kalmıştı. Birlikte iyi vakit geçiriyorlardı. von Borring, başka insanlarla ne öncesinde ne de sonrasında bundan daha iyi vakit geçirmedi. Günler kafelere, sergilere gitmekle, parklarda çimenlere uzanıp kuşları seyretmekle, her türlü gevezelikle geçiyordu. Geceleri Ernest'in evinde kalıyorlardı – 50'li yıllarda von Borring sadece bu gecelerde içeride uyudu. von Borring mutluluktan uçarken Ernest, şehir dışına gitmek için treni yakalaması gerektiğini, çünkü karısıyla çocuklarının birkaç gündür onu beklediğini söyledi. İstasyona giderken Ernest ona bu mavi ceketi aldı. Birlikte geçirdiğimiz günlerin hatırası olarak, demişti.

Bu tür bir ilişki günümüzde büyük bir sorun olmazdı ama o zamanlar için görülmüş duyulmuş şey değildi, ne izci hareketinin içerisinde ne de dışında. Tabii ki böyle şeyler oluyordu ama pek çok açıdan ayıp ve zordu.

von Borring evlenebilirdi tabii ki. Önüne pek çok fırsat çıkmıştı. Çocuk da istiyordu. Ama iş ne zaman ciddiye binecek olsa, bir mazeret bulup işin içinden sıyrılıveriyordu. En kötüsü yalnız yaşarım, diye düşünüyordu. Ve kuşlarla.

Baden-Powell bile senelerce kadınlar yerine genç oğlanlarla birlikte olmaktan hoşlanmakla suçlanmıştı. İzci liderlerinin niyeti bozuk, bayağı ve rahatsız tipler olarak görüldüğü de oldu ama bunların hepsi haksız yakıştırmalar ve von Borring'in sicili tertemiz. Büyük küçük binlerce izci yetiştirdi, onlarla birlikte olmayı,

mesela olgun kadınlarla birlikte olmaya yeğlediği doğrudur ama konumunu hiç kötüye kullanmamıştır. Kimse onu herhangi bir şey için suçlayamadı; kendine karşı, Baden-Powell'dan çok daha dürüst olduğunu düşünüyor. Sonuçta, yaşını başını almışken genç bir kadınla evlenip ondan saçlarını kısacık kesmesini, oğlan çocukları gibi giyinmesini ya da en azından olduğundan çok daha farklı biriymiş gibi davranmasını istememişti. von Borring kimseyi başkası gibi davranmak zorunda bırakmamıştı. Dişini sıkıp dünyanın onun gibilere hazır olmadığını düşündü hep. Son yıllarda cinsel kimlik sisteminin sivriliklerinin hatırı sayılır ölçüde yontulduğunu fark etmiyor değildi, buna sevinse de kendisi için artık çok geç olduğunu biliyordu. Yalnız bir adamdı o. Büyük bir özlem çekiyordu, zira Ernest öleli otuz seneden fazla olmuştu; bir daha asla bir araya gelememşilerdi zaten. von Borring zaman zaman Londra'ya gidiyor, özellikle yazları, birkaç gün etrafı geziyor. 50'li yılların ortalarında Ernest'le birlikte gittikleri yerlere gidiyor, aynı parklarda oturuyor, geceleri büyük parkların çimenleri üzerinde uyuyor. Uyandırılıp oradan kovalanırsa birazcık yer değiştiriyor. Kendine ait yöntemleri var. Uzun zamandır hayatın içinde von Borring. Özlemin ne olduğunu biliyor.

"Sun Tzu'yu tanıyor musun?" diye soruyor Maj Britt, Doppler kahvaltı yaparken.

Doppler başını sallıyor.

Maj Britt, oturma odasına gidip bir kitap getiriyor ve onu Doppler'in önündeki masanın üzerine koyuyor. *Savaş Sanatı* yazıyor kitabın kapağında. Kitaba bir göz atan Doppler, bir yerlerde Çinli bir bilgenin laflarıyla karşılaşınca insanın içini kaplayan o hiç mi hiç umursamama haline benzer bir duyguya kapılıyor aniden. Bu kitapla ilgili bir şey bilmek istemediğini fark ediyor. Ama Maj Britt otomatiğe bağlamış, artık hiçbir şey onu çok sevdiği bu kitabı anlatmaktan alıkoyamaz.

"Burada, savaşlarını sonuna kadar götürmen için bilmen gerekenler anlatılıyor" diyor Maj Britt.

Yetmişlerde bir vakit Birger bunu Volvo Kamyonlardan Noel hediyesi olarak almıştı. Kitabı yalayıp yutmuştu. Birçok kez Maj Britt'e de okumuş, hatta bazı bölümleri ezberlemişlerdi. Volvo Kamyonlar, çalışanlarının bu kitabı okuyarak rakip kamyon üreticileriyle rekabette daha sıkı bir tavır almasını istiyordu büyük ihtimalle, ancak Birger'in durumunda olay başka türlü gelişti: Sun'un öğretilerini patronlarına karşı kişisel haçlı seferinde kullanmaya başladı. Ancak bunun faydası olmadı; Volvo Kamyonlardaki herkes aynı kitabı okumuş olduğundan Birger yerinde sayıyordu. Zavallı Birger.

"Ama Maj Britt bile bu kitabın faydasını gördü" diyor yaşlı kadın. "Bak, şunu dinle mesela: 'Askeri bir operasyon hassasiyet gerektirir. Beceriksiz biriyseniz becerikliymişsiniz gibi durun. Etkili biriyseniz etkisiz biri gibi durun.' Ne kadar doğru ve güzel bir laf değil mi?"

Doppler omuzlarını silkiyor. "Haa" diyor.

"von Borring'in kaçık olduğuma inanması benim yararıma" diyor Maj Britt. "İlk şamarı yediğinde canı daha çok yanacaktır. Aynı şey dünyadaki eşitsizlikler için de geçerli. Tehlikesiz biri gibi durduğumdan, herhangi bir şeyi umulmadık bir şekilde protesto

edebilirim. Kaybedecek bir şeyim yok. Värmland'daki en tehlikeli gösterici benim. Peki ya buna ne demeli: 'Tecrübeli bir savaşçının sinirleri bozulmaz, kazanmaya alışkın olan korkmaz. Bilgeler savaşı baştan kazanmıştır, oysa zeki olmayanlar kazanmak için savaşır.'"

Kendinden memnun bir şekilde Doppler'e bakıyor Maj Britt, alkışlanmayı umuyor içten içe.

"Bunun ne müthiş bir şey olduğunu anlıyor musun?" diyor, "Onu avcumuzun içine aldık. İki kat daha güçlüyüz, etrafını sarabiliriz. Daha baştan kazandık sayılır. Şimdi omletini ye de yola koyulalım. Ardıç kuşu mutfak tezgâhının üzerinde yatıyor. von Borring'in evi bir kilometre doğuda. Bulamaman imkânsız."

Doppler, elinde bir ardıç kuşuyla ormanda ilerliyor.

Aklı karışık. Bir şeylerin eskisi gibi olmadığını hissediyor. Bir eksiklik var. Bongo'nun* orada olmadığını anlıyor. Birkaç gündür görmedi onu. Nerede o, diye düşünüyor. Ayrıca elimde ölü bir kuşla ormanda ne işim var? Bunu bir yabancının merdivenine bırakmak önemli mi? Yabancı biri, tanımadığım bir dost değil mi?

Sorular üstüne üstüne geliyor.

Maj Britt'in ve hain uyuşturucunun* etkisi altında. Doğru düzgün düşünemiyor. Her şey sisli ve ondan uzak. Beyni, sunulan yeni maddeden dolayı şaşkınlık içerisinde, bu meseleyle nasıl başa çıkacağını pek bilemiyor.

Doppler artık uyuşturucunun etkisi altında.

** bkz. Bongo*

Bongo şimdiden, Maj Britt'in evinden kilometrelerce uzakta. İsveç ormanlarında hayatından memnun bir şekilde ilerlerken istikametini tesadüfen kuzeye çevirmiş. Hiç tanımadığı bir duyguyla içinin ürperdiğini hissediyor. Bu, yeni kavuştuğu özgürlüğün etkisidir belki de. Ya da yakında üremeye başlayacağına dair o bilinçdışı bilgiden kaynaklanıyordur. Bunu tespit etmesi mümkün değil. Dili yok ki. İnsanlar gibi düşünmüyor. Nasıl düşündüğünü kestirebilmek çok zor. Bunu sadece o biliyor. Ancak her şeye rağmen mutlu. Her şeyin mümkün olduğunu hissediyor.

** bkz. Maj Britt'in hain uyuşturucusu*

Kanabis üzerine yapılan bir araştırmaya göre, gençlikte esrar çekmekle yaşlılıkta yaşanan psikoz arasında büyük olasılıkla bir bağ bulunuyor. İnsanlar esrar çektiklerinde ne kadar gençlerse ve ne kadar çok içiyorlarsa, gelecekte psikoza girme riskleri de o kadar artıyor. İşin iyi yanı, tamamen genetik sebeplerden dolayı, çok az sayıda insan buna diğerlerinden daha fazla maruz kalıyor (bkz. Örneğin, 26 Mart 2005 tarihli *New Scientist*).

Birtakım kabadayılar, bu gruba girmediklerini iddia edip esrar çekmeye devam edeceklerdir doğal olarak, tabii ki bu da mümkündür, ancak şunu aklınızdan çıkarmayın: Psikoz bir kez gelmeye görsün, hiç şakası yok. Ben (bu yazan kişi olarak) henüz psikoz yaşamış değilim ama hem bu konuda okudum hem de göreceğimi gördüm; sezgilerim böyle bir duruma düşmekten ne pahasına olursa olsun kaçınılması gerektiğini söylüyor. İnsan bir kez psikozla tanıştığında ondan bir daha yakasını kurtaramıyor.

Doppler gençken esrar çekmedi. Hep mükemmeldi ve çok çalışkandı. Gençlerin dünyaya siktiri çekmek için yaptığı hiçbir şeyi yapmadı. Her daim çalışkandı. Ama bu da önerilebilir bir yöntem değil; bazı boktan işlere de kalkışılmalı. Birini psikoza sürükleyebilecek olanla ortadan çatlama tehlikesiyle karşı karşıya gelecek kadar sıkan şeyler arasındaki dengeyi tutturmak mesele. Kıldan ince bir denge bu. Hayat zor. Kalkıp da başka bir şey deme. Yağsız süt hakkındaki araştırmalar ise gençken ne kadar içtiğinizle yetişkinken ne kadar hayatınızdan memnun olduğunuz arasında net bir bağ kurmanın zor olduğuna işaret ediyor. Ama araştırmacılar azimle çalışıyor, her şey olabilir.

Sonunda Doppler açık bir araziye geliyor, iki yanında dev karaağaçların sıralandığı malikâneye uzanan yolu görüyor. İyice ortalıkta olan bulvardan geçerek kocaman eve yaklaşma fikrinden hoşlanmıyor; o yüzden tek sıra halinde dizilmiş birtakım ağaçlar gözüne çarpana kadar ormanın kenarından ilerliyor, burası evin kör noktasında kaldığı için ağaçtan ağaca koşuyor, ağaçların arkasında saklanıyor; son günlerin ve gecelerin âlemlerinden sonra bünyesi bir miktar zayıf düştüğünden biraz nefesleniyor.

Eve en yakın ağacı arkasında bırakarak sırtını kamburlaştırıp çimenlerin üzerinde koşuyor, askerlerin ya da gizli bir görevi olanların yaptığı gibi duvara sırtını veriyor. Kimsenin onu görmediğinden emin olana kadar birkaç dakika hiç kıpırdamadan duruyor, kendini güvende hissettiğinde ana kapıya uzandığı görünen büyük taş merdivenleri, sırtını duvara vermiş, parmaklarının ucunda ilerleyerek çıkıyor.

von Borring Doppler'i, burnunu ormandan uzattığı an gördü tabii. Mutfak tezgâhındaki ayağın üzerinde duran dürbünü netleştirmekle meşguldü, soğumuş çayını lavaboya dökerken göz ucuyla gördüğünü sandığı vahşi bir kuşu izlemek umuduyla dürbününü arazisinin sınırlarında yavaşça gezdiriyordu. Tam o sırada bitkinliği her halinden belli olan bir adam gördü; adamın elinde bir ardıç kuşu, daha doğrusu kara bir ardıç kuşu olduğunu hemen anlamıştı ama birkaç saniye sonra kalbi hızla çarpmaya başladı, çünkü bunun bir gök ardıç kuşu olabileceğini düşündü, arazi listesi için değerli bir keşifti bu, ayrıca gök ardıç kuşu Akdeniz bölgesini nadiren terk ettiğinden ender rastlanan bir türdü ve ufak çapta bir olay sayılırdı bu. Doppler malikânenin köşesini dönüp yan tarafa geçtiğinde von Borring onu takip etti. Ağaçtan ağaca koşan ve arada bir dinlenen Doppler'in elindeki ardıç kuşunu rahatça incelemek için dürbünü eski balo salonuna götürdü. Şimdi ise bu yabancı ve yorgun adamın balo salonunun penceresinin tam altında olduğunu anladı.

Doppler merdivenlerde duruyor, ardıç kuşunu kapıya atıp mı tabanları yağlasın yoksa talimatlar doğrultusunda kuşu paspasın üzerine bırakıp zili çaldıktan sonra mı, karar veremiyor. İkinci seçeneği tercih etmesinde, birilerinin kapıyı açmasını beklerken çalıların arasında uyuyakalmaktan korkması etkili oluyor. Merdivenlerden yukarı süzülüyor, ardıç kuşunu dışarı çıkıldığı an kolayca göze çarpacak şekilde paspasın üzerine yerleştiriyor, kapının çanını çalıyor ve bu çanların tuhaflığını düşünüyor – burada oturanların, Anna Karenina'nın arkadaşlarının ya da sevgililerinin her an at, kızak veya çok eski Rus alet edevatı her neyse işte, onun üzerinde çıkıp gelmesini bekliyorlarmış ve başka bir devirde yaşıyorlarmış gibi hissettiklerine neredeyse inanası geliyor.

İpin yardımıyla çanı çalan Doppler, hemen geri dönüp merdivenlerden aşağıya koşuyor, ancak duyuları körelmiş durumda ve bedenine söz geçiremiyor, sol ayağının bir basamağa ters basıp bir güzel burkulması da işin tuzu biberi oluyor. Merdivenin dibindeki mıcırların üzerine düşüyor, saklanmak için yeniden koşmaya kalkışmadan önce birkaç saniye kadar orada çaresizce yatıyor, aslında en iyisi olduğu yerde kalmakken, son basamağa kadar sürünüp oraya yapışarak dümdüz uzanıyor, kendini basamakla ve mıcırlarla bir olmuş gibi hissediyor. Birilerinin adımlarının yaklaştığını, ağır ahşap kapının açıldığını duymayı bekliyor, ikisini birden duyduğunu sanıyor ama kesinlikle duymamıştır; merdivenin son basamağının kenarından dikkatlice yukarı bakmadan önce bir müddet bekliyor. Doppler'in şansına von Borring, bütün bu süre boyunca aynı yerde dikilip durmuş. Ardıç kuşunu yerden alıyor ve hiç kıpırdamadan merdivenlerin dibine bakıyor. Doppler, sandığı kadar görünmez olmadığını anlıyor, iyice rezil olmamak için eliyle belli belirsiz selam veriyor.

von Borring başını sallayarak karşılık veriyor.

"Kim olduğunu bilmiyorum ama içeri gelebilirsin. Yorgun görünüyorsun. Belki biraz uyumak istersin."

"Zahmet olacak" diyor Doppler ve ayağa kalkıyor ama merdivenlerden çıkmakta zorlanıyor. von Borring aşağı inip koluna giriyor. Yaşlı izcinin desteğiyle tek ayak üstünde zıplayarak merdivenleri çıkıp kocaman eve giriyor. Bir bardak su içiyor ve sonra, ikinci kattaki cibinlikli yatak ona tahsis ediliyor. Anında deliksiz bir uy-

kuya dalıyor – böyle durumlar için söylendiği gibi. Doppler'in de sizden benden bir farkı yok. Yorgunluktan bitap düştüğümüzde biz de derin uykulara dalıyoruz. Biz de ayağımızı burkuyoruz, canımız yanıyor.

von Borring, gün boyu birkaç kez içeri girip Doppler'in nasıl olduğuna bakıyor. Bir izci olarak ettiği yemin gereği günde en az bir kez iyilik yapmak zorunda (ilk izci yasasının üçüncü maddesi şöyle der: "Başka insanlara faydalı olmak ve yardım etmek bir izcinin görevidir." Ve bu görev her şeyden önce gelir, görevini yerine getirmesi kendi rahatından ya da güvenliğinden vazgeçmesi anlamına gelse bile. Ne yapması gerektiği konusunda şüpheye düşerse kendine şunu sormalıdır: "Benim görevim ne?" Bu aslında şu anlama gelir: "Başkası için en iyisi nedir?" Bir izci daima hayat kurtarmaya ve yaralı insanlara yardım etmeye hazır olmalıdır. *Ve her gün bir iyilik yapmalıdır.*)

İzcilikte geçirdiği yetmiş beş yıldan sonra von Borring bu söze hâlâ sadık, iyiliği kelimenin tam anlamıyla hayata geçirmek arzusunda ama bu her zaman mümkün olmuyor. Sözgelimi, son aylarda çoğunlukla evdeydi, kuş takibi ve bahçe işleriyle meşguldü; bu durumda başka insanlara iyilik yapma fırsatı bulamıyordu. Başka bir deyişle programın gerisinde kalmıştı. Yapılması gereken yüzlerce iyilik ve eve girip von Borring'in izcilik yaşamındaki boşluğu dolduran şanslı köpek Doppler'in arasındaki hesaplar tutmuyordu. Doppler von Borring'e görevini yerine getirme fırsatı tanıyordu. Her halükârda kârlı çıkma durumuna iyi bir örnek doğrusu. Kaybeden olmayacak, herkes kazanacak. Maj Britt hariç. Ama o, bu hesabın gerçek bir unsuru değil. O daha ziyade, insani bir faktör ve bilindiği üzere, bir istisna olarak hesaptan düşülebilir.

Doppler akşama doğru uyandığında, ayağının sopalar, dal parçaları ve von Borring'in eline geçen başka birtakım şeylerle desteklendiğini, ayrıca pansuman bezine ve çarşaf parçalarına sarıldığını keşfetti. Kırım Savaşı'ndan kalma bir tedavi yöntemine şahit olmak gibiydi bu, aman ne olacak, işe yarıyor, ayak kıpırdamadan duruyor, artık acımıyor; ayrıca komodinin üzerindeki gümüş kapaklı bir tepsiden güzel kokular geliyor. von Borring yatağın yanındaki bir koltukta oturuyor. Neredeyse babacan babacan gülümseyerek tep-

sinin kapağını kaldırıyor; daha önce adı geçen Anna Karenina'nın (ve arkadaşlarının) trenin önüne atlamadan önce bir kez daha düşünmesini sağlayacak bir akşam yemeği ortaya çıkıyor.

"Doğrul bakalım delikanlı" diyor von Borring, Doppler'in birkaç kalın yastığı sırtına yerleştirmesine yardım ediyor. Üzerinde yemek olan tepsiyi Doppler'in kucağına yerleştiriyor ve buyur bakalım, diyor.

"Annemin eski tarifini* kullandım. Bir parça tadına baktım, yeminle harika olmuş."

Yemekte ardıç kuşu var. Kuş ziyan olmadı en azından. Aslında ölü kuşu merdivenlerde gördüğünde von Borring'in ilk aklına gelen onu pişirmek olmuştu. Malzeme diye düşündü, zavallı minik kuş diye değil. Kuşları çok sevse de yaşamları sona erdikten sonra onları pişirmeyecek kadar duygusal değil. Adam pratik. Uluslararası izci toplantılarından ve gezintilerinden kıt kanaat geçinmeye alışkın. Yaşayan kuşlarla ölü olanlar arasında doğru bir şekilde ayrım yapabiliyor. Yaşayanları araştırıyor, onlara sıkı sıkıya bağlı, ancak ölü olanlara da güle güle yani. Kuşları kendisi öldürmüyor tabii. Kısmen midesi kaldırmadığından, kısmen de bu tarz bir yiyecek, Borringci beslenme zincirine dahil olmadığından. Ama doğal bir şekilde ölmüş bir kuşa rastlarsa, belirtildiği üzere, onu hemen pişirebilir.

** bkz. von Borring'in annesinin eski tarifi*

Tarifin dört kişilik olduğuna dikkat ediniz, ancak von Borring yemeği sadece bir kişi için yaptı. Miktarlar açısından birtakım sonuçlar doğurdu bu (mesela, ardıç kuşu göğsü sayısı oldukça azaldı) ama Doppler'in yediği yemek, tarifin neredeyse tam olarak uygulanmış haliydi. Evde olmayan malzemeleri satın almak için bisikletiyle alışverişe giden von Borring, bulamadıklarını uygun malzemelerle değiştirdi. Bir tarife körü körüne bağlı olmak şart değil. Sonuçta bu sadece bir öneridir. Bir eğlence. Derinine inecek olursak, bilindiği üzere, sınırları sadece hayal gücünüz belirler.

Birada Ardıç Kuşu

4 kızılderili için*

Malzemeler:
12 ardıç kuşu göğsü
300 gr mantar
8 adet arpacık soğanı
1 şişe bayern birası ya da lager bira
Çeyrek bardak sulandırılmamış siyah frenküzümü suyu
Çeyrek bardak soya sosu
Yarım çay kaşığı dağ kekiği
3 adet ardıç yemişi
3 adet tane karabiber
1 adet bulyon
1 diş sarımsak
1 küçük soğan

Sos
2 bardak et suyu
3 yemek kaşığı un
Yarım bardak krema

Hazırlanışı:
Çok büyük olmayan bir tencere seçin. Bira, siyah frenküzümü suyu ve soya sosunu tencereye koyun. Baharatları, bulyonu, ikiye böldüğünüz sarımsağı ve büyük parçalara böldüğünüz soğanı ekleyin. Ardıç kuşlarının göğüs etlerini kesip yüksek ateşte, margarinle hızlıca kavurun. Tenceredeki malzemeleri kaynatın ve içine göğüs parçalarını ekleyin. Et parçaları yumuşayana kadar kapağı kapalı şekilde kaynatın. Ateşten alın, eti tencerede biraz dinlendirin.

Sosu hazırlayın. Yemeğin suyundan iki bardak kadar alın, yetmezse üstüne biraz su katabilirsiniz. Kremanın içine unu karıştırın, karışımı kaynayan yemek suyuna ekleyin. Beş dakika kadar hafif ateşte pişirin. Bu esnada mantarları doğrayıp arpacık soğanları dörde bölün. Bunları margarinle kavurun. Pilavı, eti, mantarı ve soğanı bir tabağa koyun ve üzerine sosu dökün.

** Bkz. Tarifte "4 kızılderili için" yazıyor*

"Kızılderili" yerine "kişi" yazılmış olması gerekirdi.
Şöyle olacaktı:

Birada Ardıç Kuşu
4 kişi için

Cappelen gibi köklü bir yayınevinin bu kadar ayan beyan bir yanlışı keşfetmesi beklenirdi. Yeterli sayıda çalışanı var. Ortalık editörden, redaktörden geçilmiyor. Kitap baskıya gitmeden önce hatayı yakalama fırsatları vardı.

Öte yandan kişi yerine Kızılderili yazılmasının kendine has bir hoşluğu da var doğrusu. Ben (bunu yazan kişi olarak) buna bayılıyorum en azından.

von Borring sessizce oturmuş, yemek yiyen Doppler'e bakıyor.

Bakışları bazen karşılaşıyor, Doppler o zaman rahatsız oluyor, başını eğip yemeğine dönüyor. Ama von Borring bakışını kaçırmıyor. Bir izci, alışılmadık bir durumla karşılaştı diye bakışını başka yöne çevirmez. Bakar da bakar. Mesele bir şeyleri içine çekmektir. Sadece oturup beklemektedir. Yangın çıksa kaçış yolu hazır. Yataktaki yabancı adamı bir itfaiyeci gibi kucaklayıp alevler ikisini de yutmadan önce taşıyıp taşıyamayacağını düşünüyor. Baden-Powell bir izcinin yapacağı en soylu işin barış zamanında hayat kurtarmak olduğunu yazıyordu. Savaşta gösterilen cesaretle ilgili alınabilecek bir sürü madalya var, ancak Baden-Powell savaşta gösterilen cesaretin barış zamanı gösterilen cesaretle boy ölçüşemeyeceği kanaatinde. Buradaki mantık bir dereceye kadar geçerli. Barış ve huzur ortamı var, herkes işinde gücünde, insanların düşünceleri dağınık, birdenbire bir kaza oluyor, hayat kurtarmak için tam o anda orada olan madalyayı hak ediyor. Savaşta cesur olmak mesele değil, çünkü insan her an için tetikte oluyor. Baden-Powell, 1900'lerin başında, Londra'daki Hampstead Heath Parkı'nda meydana gelen bir olaya gönderme yapıyor sürekli. Bir kadın, yarım saatlik mücadelenin ardından, müdahalede bulunmayan bir sürü insanın gözleri önünde boğuluyor. Baden-Powell İngilizlerin böyle bir şeyin yaşanmasına nasıl müsaade ettiğini anlamanın mümkün olmadığını yazıyor, orada durup seyredenlerin sonsuza dek onursuz kalacaklarını belirtiyor. Diğer taraftan von Borring, kendi güvenliği söz konusu olduğunda da çok dikkatli. Bu yabancının güvenilirliğinin hiçbir garantisi yok. Tehditkâr işlere kalkışır ya da saldırganlaşırsa, onu nasıl zararsız hale getirebileceğini aklında evirip çevirdi bile. Sıskacık yaşlı bir adam olmasına rağmen öyle kolay yutulur bir lokma da değil. Doppler'in karnına tekme tokat girişecek, sonra da onu yere serip yatak çarşafıyla sıkıca bağlayacak.

Doppler yemek yiyor, von Borring seyrediyor. Orada yaşlı bir Kızılderili gibi oturuyor. İfadesiz. Aklından neler geçtiğine dair tek bir işaret yok. Hem zararsız, hem çok tehlikeli.

Sonunda Doppler yemeğini bitirip başını kaldırıyor ve "Teşekkürler" diyor.

von Borring tepsiyi alıp komodinin üzerine koyuyor.

"Şimdi bana her şeyi anlat bakalım" diyor.

"Her şeyi mi?" diye soruyor Doppler.

"Her şeyi. Bir yabancıyı evime soktum, bir süre burada kalıp dinleneceksen hakkında bir şeyler bilmem gerekiyor. Bilgiye ihtiyacım var."

"Bilgi" diye tekrar ediyor Doppler.

"Kim olduğunu, merdivenlerime neden bir ardıç kuşu bıraktığını bilmeliyim. Ya gidersin ya da beni bilgilendirirsin."

Doppler başını sallıyor. Ne diyeceğini bilemiyor. Ama gitmek de istemiyor. Kısmen ayağı ağrıdığından, kısmen de bu koca̓man izci evini çok cazip bulduğundan.

"Adım Doppler."

"Güzel. Bu iyi bir başlangıç. Bendeniz de von Borring."

von Borring'in ilk adımı atmasıyla el sıkışıyorlar. von Borring güçlü ve güven uyandıran bir şekilde el sıkıyor, Doppler'inki ise gevşek bir el sıkışı, insanın içini rahatlatan türden değil.

"Norveçliyim" diye devam ediyor Doppler. "Normalde Oslo'da yaşıyorum, bir karım ve üç çocuğum var. Çalışkanım. Son bir yılda bir miktar değiştim. Babamı kaybettim ve çalışkan olmayı bıraktım. Önceden yaptığım işleri yapmıyorum artık. Ormana taşındım, bir geyiğim oldu ama ne yazık ki şimdi nerede olduğunu bilmiyorum. Onu özlüyorum. Tek gerçek dostum oydu. Oslo'dan buraya yürüyerek geldik. Nereye gittiğimi bilmiyorum. Ne aradığımı bilmiyorum. İsveç'in Norveç'ten farklı ve muhtemelen de iyi bir yer olduğunu düşünmüştüm. Ama birtakım şeyler olması gerektiği gibi değil. İnsanları sevmiyorum. Ama neyi sevdiğimi de bilmiyorum."

Bunları anlatırken Doppler'in altdudağı azıcık titriyor.

"Ardıç kuşu, peki?" diye soruyor von Borring. "Bunun ardında yatan fikir nedir?"

"Maj Britt kuşu merdivenlerine bırakmamı, sonra da senin buna nasıl bir tepki gösterdiğini gözlememi istedi" diyor Doppler.

"Başka bir deyişle, düpedüz kötülük" diyor von Borring.

"Benim bundan haberim yok" diyor Doppler.

"Yani sana kuşları sevdiğimi söylemedi mi?"

"Hayır."

"Böylesi daha iyi olmuş. Ne yaptığını bilmiyordun, böylelikle sorumluluktan kurtulmuş oluyorsun. Peki Maj Britt'i tanıyor musun?"

"Eh işte" diyor Doppler.

"Aranızda karşılıklı saygı ve itimada dayalı bir ilişki olduğunu hissediyor musun?"

"Hayır. Ama ormanın sonunda karşıma çıkan ilk şey onun eviydi, bana yemek ve başka şeyler verdi; orada birkaç gün kalmamın sebebi bunlardı. Dans ettik."

von Borring başını sallıyor.

"Delikanlı, senin sorunların var. El sıkışın geberik. Gözlerin donuk. Yardıma ihtiyacın var."

"Neye ihtiyacım olduğunu bilmiyorum. Ama yardım almak kulağa iyi bir başlangıç gibi geliyor."

"Bakalım" diyor von Borring ve üzerinde yemek artıklarının olduğu tepsiyi alıyor, kısa süre içerisinde uykusunu getiren barok duvar kâğıdıyla Doppler'i baş başa bırakıyor.

Ardıç kuşu ve barok duvar kâğıtları insanı yoruyor.

Ertesi gün, sabahın köründe koltuğunun altında bir kutuyla içeri giren von Borring, Doppler'i uyandırıyor.

"Burada temiz havaya ihtiyaç var" diyor, çift kanat balkon kapısını sonuna kadar açıyor. "İlk kural hava" diye devam ediyor. "Bu iş yürüyecekse temiz hava lazım."

Sonra yatağa yaklaşıp ayakucuna oturuyor. "Kapa gözlerini" diyor.

"Gözlerimi mi kapayacağım? Bunun biraz tuhaf kaçtığını itiraf etmeliyim" diyor Doppler, "Sizi tanımıyorum. Ne tür acayiplikler peşindesiniz, bilmiyorum. Ayrıca gözlerimi yeni açtım."

"Kapa gözlerini" diye tekrar ediyor von Borring sabırla. "Sana yardım etmeye çalışıyorum."

Doppler söyleneni yapıyor ama yine de sol gözünü birazcık aralık bırakarak oradan bir şeyler görmeye çalışıyor.

Sert bir şekilde "Bakma" diye çıkışan von Borring, çantasından bir havlu çıkartıp ayakucundaki yorganın üzerine seriyor, çantanın içindekileri havlunun üzerine boşaltıyor. Toplam yirmi adet nesne; hepsi, Baden-Powell'ın "Oğlanlar İçin İzcilik" kitabında oyunu tarif ederken yazdıklarına uyan tipte nesneler – bu arada oyunun adı "Kim'in Oyunu"*: Üç farklı düğme, kurşunkalem, Bic tükenmezkalem, şarap şişesi mantarı, lager bira şişesi tıpası, eski bir toz bezi parçası, iki adet taş, bir adet kurutulmuş çiçek, bir harita parçası, çakı, bir parça balık ağı, İsveç kralının fotoğrafı, pil, bir paket kuru maya, köpek düdüğü, bir adet kurutulmuş mantar, Londra'dan hediyelik eşya olarak alınmış, minicik bir Beefeater ayısı anahtarlık. Von Borring, bütün bu nesneleri güzelce havlunun üzerine yerleştirip üstlerini başka bir havluyla kapatıyor.

"Şimdi bakabilirsin" diyor.

Doppler gözlerini açıyor.

"Yaklaş."

Doppler yatağın ucuna ilişiyor. Üşüyor ve ayağı ağrıyor, ancak durumun ciddiyetini anladığından bunları es geçiyor. Cebinden bir kronometre çıkaran von Borring, Doppler'e, birazdan göreceği eşyaları inceleyip ezberlemek için bir dakikası olduğunu söylüyor.

"Ya beceremezsem?"

"Bakalım" diyor von Borring. Sonra da buyur, deyip havluyu kaldırıyor ve kronometreyi çalıştırıyor.

Doppler anında paniğe kapılıyor, ilk on saniyeyi bunu beceremeyeceğinden emin olduğunu düşünmekle geçiriyor.

"Elli saniyen kaldı" diyor von Borring.

Doppler bir perspektif edinmeye çabalıyor. Kafasında eşyaların grafik bir resmini mi kursun yoksa her bir nesnenin baş harfi yardımıyla özlü bir söz mü oluştursun? Önünde duran eşyaları görüyor, hepsinin ismini biliyor ama birazdan üstleri örtüldüğünde ne yapacak? Bir cümle kuruyor. Çiçeği düşünüyor, yani "ç" harfini, hangi sözcük "ç" ile başlıyor, bir sürü, çok fazla ama birini seç yahu, bu kadar çok düşünme, çarı seçiyor tuhaf bir şekilde, çiçek için, cümleyi kurmak hatırına, bunun Rusça bir şey olduğunu sanıyor, belki Rus hükümdarı falan – pil için parlak, maya için mey, kral için koyar, balık ağı için balık, harita parçası için harlama sözcüğünü vs. seçiyor.

"Yirmi saniye kaldı" diyor von Borring.

Aman Tanrım, diye düşünüyor Doppler; von Borring beşten geriye doğru sayıp eşyaların üstünü örtene kadar endişe içinde kıvranarak devam ediyor.

Doppler'in elinde sadece bir cümle var şimdi: *Çar parlak meyi koyuyor, koyacak, koydu hukuka uygun balık kategorisinde harlamak için eksiği var, ayı.*

Bunun pek de başarılı bir cümle olmadığını çabucak kavrıyor ama yine de içinden birkaç kez tekrar etmeye çalışıyor. O sırada von Borring, aynen Baden-Powell'ın tavsiyelerindeki gibi bir şema çıkarıyor. Doppler eşyaları sayarken bir bir üzerlerini çizmek için önceden hazırlamış bunu belli ki. Bir kez daha, "Buyur bakalım" diyor ve kronometreye basıyor.

"Neden kronometre tutuyorsun?" diye soruyor Doppler.

"Aslında eğlence olsun diye. İmtihana çektiklerimi birbirleriyle kıyaslamayı seviyorum. Bu şekilde, ne kadar dikkatli ve akıllı olduğun hakkında çabucak bir fikir edinmiş oluyorum."

"Çiçek" diyor Doppler, von Borring üstünü çizerken.

"Pil." Yeni bir çizik.

"Maya." Çizik.

"Kralın fotoğrafı." Çizik.

"Balık ağı." Çizik.

"Kırmızı düğme, kahverengi düğme, gümüş düğme."

von Borring keyifle başını sallıyor, çizik çizik üstüne sıralıyor.

"El feneri." Çizik.

"Şarap mantarı." Çizik.

"Tükenmezkalem." Çizik.

"Mantar." Çizik.

Bu noktada, iş biraz yavaşlamaya başlıyor. Doppler pek şaşırmıyor, ancak sinir olduğunu hissediyor. Öğrenci, maaşlı eleman olduğu eski çalışkan hayatında böyle şeyler onun için leblebi çekirdekti. İlkokuldayken, soruları diğerlerinden çok daha önce bitirir, bir eli havadayken diğerini ona destek olacak şekilde tutardı ve elini gören öğretmenin, 1. Doppler görüp göreceğim en akıllı, en hızlı öğrenci ve 2. Öteki salaklar bitirene kadar onu nasıl oyalayabilirim, diye düşünmesini isterdi. Ama işte şimdi, böyle saçma sapan bir cümle kurmanın bir cezası olacaktı. Aslında bu işin geri tepmesini bekliyordu ve bu, şimdi olmak üzereydi; ancak ve ancak yöntem değiştirirse yakayı kurtarabilirdi.

von Borring başını kaldırır, endişelidir ama Doppler, eski günlerdeki formuna ve etrafındakileri şaşırtacak kadar akıllı olmanın neşesine kavuşmuştur yeniden. Önce cümleyi gözünün önüne getirmeye çalışır, ancak bunun bir faydası olmaz, çünkü cümle daha önce hiç kâğıda dökülmemiş, dolayısıyla da görselleşemiştir; sonra cümleyi tersyüz eder, işte o zaman cümlenin mantıksız, bağlamdan kopuk, ifadenin geri kalanından daha da anlamsız bir şekilde ayı sözcüğüyle bittiği aklına gelir ama bunun bir önemi yoktur, çünkü şu an başka bir kelimeyi daha hatırlamak üzeredir: "Londra'dan Ayı" der ve von Borring rahatlamış bir şekilde bir çizik daha atar.

Doppler cümleden vazgeçip nesneleri gözünde canlandırmaya çalışır; söylemediği eşyalar, söylediği eşyaların yanında olanlar.

Taşlar aklına gelir. Biri yuvarlak, biri mermer gibidir.

Çizik, çizik.

Bir köpek düdüğü.

Çizik.

Doppler düşünür. Bunu başaracaktır. Kesinlikle başaracaktır.

"Kaç tane kaldı?"

"Üç" diyor von Borring.

Doppler gözlerini kapatıyor. Eşyaları gözünün önüne getiriyor. Nasıl dizildiklerini gözünde canlandırıyor, tek tek inceliyor. Hari-

tada beyaz lekeler var. Bu neydi, neydi bu? Ama bir dakika. Harita mı? Haritanın altında bir kumaş parçası vardı, kumaş parçasının yanında da bir şey vardı, neydi lan o, bir sopa, bir tür sopa.

"Bir harita parçası ve bir toz bezi ve bir, sonuncu neydi yahu, bir...", elleri terliyor, "bir... bir kurşunkalemdi kahrolasıca!" Bu başarıyla deşarj oluyor, "Kurşunkalem, kurşunkalem!" diye avaz avaz bağırıyor; bu bir zafer, eşyalara karşı kazandı, insanoğlu makinelere karşı, gibi hissediyor, kazanıyor ve akıllı olmanın getirdiği o güzel duyguyu yeniden hissediyor.

von Borring son üç çiziği de atıp kronometreyi durduruyor, şemasını inceliyor.

"Şunu söylemem gerek" diyor, "Hepsini bildin. Hem de rekor sürede. Bunu beklemiyordum. Gerçekten beklemiyordum. İçinde var bu. Görünmeye çalıştığın biri gibi değilsin."

"Kim gibi görünmeye çalışıyormuşum?" diyor Doppler.

"Hiçbir şey bilmeyen biri gibi gösteriyorsun kendini. Ama biliyorsun. Olmadığın biri gibi görünmeye çalışıyorsun. Bu da felaketin olacak. İnan bana. Buna defalarca şahit oldum. Kendinden kaçmaya çalışıyorsun.* Ama olmaz. Bu imkânsız. Her zaman kendine yetişirsin; bugün bunun gerçekleşmek üzere olduğunun işaretlerini görüyorum."

İki adam birbirine bakıyor.

"İçinde var bu" diyor von Borring.

"Ne varmış benim içimde?"

"Ne istersen olabilir, ne istersen yapabilirsin."

"Ama ben hiçbir şey olmaya çalışıyorum. Hiçbir şey olmaya ve hiçbir şey yapmamaya çalışıyorum" diyor Doppler.

"Boş laf. Ne yaptığını bilmiyorsun. Birazcık gayret göstererek benim gibi olabilirsin. Bunu sana bir şartla öğretebilirim. Gerçi bu işleri bırakmıştım ama bugün sergilediğin yetenek bir kez daha düşünmeme sebep oldu" diyor von Borring.

"Sen nesin ki senin gibi olacağım?"

"İzciyim" diyor von Borring gururla.

"Boş ver yahu. İzci mizci olmak istemiyorum ben, insanları sevmiyorum. Hele doğada başka insanlarla birlikte bir şeyler yapan insanları, hiç mi hiç sevmiyorum."

"Yanılıyorsun. İnsanları özlüyorsun. Sende bunu görüyorum. Haftalar boyu, onlarca çocukta gözlemlediğim gibi tıpkı. İsyankâr,

içe kapalı ve iyi niyetli tüm çalışmaları boykot etmeye baştan karar vermiş olarak geliyorlar, ancak onlara güven verip adam yerine koyduğumda birkaç gün içerisinde değişiyorlar. Yaz bittiğinde eve dönmek istemeyenler de bu çocuklar oluyor. Ağlarlar, bırakıp gitmek istemezler. Sonradan aylarca mektup yollarlar.* Anne babalar bana nasıl teşekkür edeceklerini bilemezler. Sen de böyle bir gençsin. Seni eğiteceğim. Ama bu, zorlu bir iş olacak. Karşında şefkatli bir anne yok, kendini hazırla, ağır bir iş bu."

von Borring Doppler'e elini uzatıyor, o da bu eli birazcık tereddüt ederek sıkıyor ama hemen kendini toparladığı için bir süre sonra doğru dürüst el sıkışıyorlar.

"Kendini insanı gözünden tanıyan biri olarak görüyor musun?" diye soruyor Doppler.

"Evet" diye cevap veren von Borring, Doppler'in elini bırakmadan, gözlerini gözlerinden ayırmadan dimdik şarkı söylemeye başlıyor.

Bizler İsveçli izcileriz
Sözümüz söz
Her güzel ve özgür günde
alnımızda şu yazılı olacak:
Tanrı'ya, krala ve memleketimize
hayatımız feda olsun
Yüreklerimiz ve ellerimiz
Her an tetikte

Hazır ol!
Dünyayı kasıp kavuran
fırtınanın sesini duy.
Mevzini sıkı
okunu keskin tut.
Şimdi kardeşlik bağımızı
sevgi ve mutlulukla düğümledik
Memleketimiz İsveç'i
bu bağla sarıp sarmaladık.[16]

16 Bu bölüm İsveççe yazılmıştır. (ç. n.)

** bkz. Kim'in Oyunu*

Kim, Rudyard Kipling'in romanından bir karakterdir. Kim, İngiliz anne babasıyla Hindistan'da büyümüştür, ancak Hindistan'daki karışıklığın ortasında kalmış, bir Hintli gibi giyinip Hintlilerden uzak durmuştur, ta ki bir İngiliz subayı tarafından esir alınana kadar. Subay, çocuğun normalden daha gözlemci olduğunu çabucak anlamıştır. Çocuk her şeyi gözlemleyip hatırlayabilmektedir, üstelik Hintliler onu yabancı biri olarak da görmemektedirler. Bunu harika bulan subay, Kim'i ajan olarak kullanmaya başlar. Doğuştan ajandır o; bir izci oyununa onun adı verilmese olmazdı tabii.

** Bkz. Kendinden kaçmak*

Kulağa biraz tuhaf gelebilir ama von Borring, Doppler'e bunu söylediği esnada, Maj Britt bir kilometre ötede oturmuş esrar çekip merhum kahramanı Bob Marley'in bir şarkısını dinliyordu. Şarkının nakaratı von Borring'in Doppler'e nasihatının en küçük detayına kadar değiniyordu.

Bir şeylerin birbirine koşut gelişmesinin en iyi örneklerinden biri olan bu olaya şahit olan bizler de çok ayrıcalıklıyız. Harika ve olasılık dışı şeyler her zaman aynı anda olur zaten ama çoğunlukla bundan haberimiz olmaz. Gizli kapaklı gerçekleşir böyle şeyler. Ama tam da bu durumda bir şeylerin içyüzünü görme fırsatını bulduk; bu durum, en beter müstehzileri bile memnun etmeli. von Borring laflarını söylerken, Marley şöyle şarkısını söylüyordu: Kaçıyorsun, kaçıyorsun, uzaklara kaçıyorsun, kaçıyorsun, kaçıyorsun, uzaklara kaçıyorsun, kaçıyorsun kaçıyorsun ama kendinden uzaklara kaçamazsın, kendinden uzaklara kaçamazsın, kendindeeen uzaklara kaçamazsın, kendinden uzaklara kaçamazsın.

Bütün bunları, izcilerden ve rastafarilerden duymak varmış.

** Bkz. Aylarca mektup yollarlar*

Sevgili von Borring,

Rinkaby'deki kampı görünce buranın annemin zoruyla geldiğim boktan bir yer olduğunu düşünmüştüm. Telsiz izcisi olmayı da çok sıkıcı bulmuştum. İlk gece büyük oğlanlar bana biraz bira verdiler ama yakalandım ve eve gönderilecektim; ancak siz geldiniz ve birkaç gün size yardım edeceğimi söylediniz. Tuvaletleri kurmak ağır bir iş olduğundan, sarhoş ve aptal biri olduğunuzu düşündüm ama o kadar şamata yaptınız ki, iş çok eğlenceli olup çıktı. Başlarda hiç hevesim yoktu ama sonradan kulübe yapmayı da istedim, kampın en güzel kulübesi oldu, herkes öyle söyledi. Telsiz de harikaydı. Brezilya'dan arkadaşlarım oldu; sonbaharda, Sundsvall'daki telsiz kulübüne iki kez gittim ve onlarla konuştum. Bu kadar uzakta yaşayan insanlarla telefon dışında bir şeylerle konuşabildiğinizi bir düşünün hele. Kamp hep aklımda, gelecek yaz yeniden oraya gitmeyi umuyorum. Umarım ilerlemiş yaşınıza rağmen sağlığınız yerindedir ve siz de gelirsiniz. Annem o kadar uzun yaşamayacağınızı söylüyor ama bence başarabilirsiniz. Tanıdığım en iyi yetişkin sizsiniz.

Suna Waaberg'den kucak dolusu selamlar.

Doppler için sıkı bir izci eğitimi dönemi başlıyor, bu bir film olsaydı –tabii ki değil ama bir an için öyleymiş gibi yapalım– bakışınızı bu sayfaya kaydırdığınızda birden müzik başlayacaktır ve bu şarkının hit olma şansı çok yüksektir. Yaklaşık iki dakika sürecek olan sekans boyunca, son kez bu işe soyunan yaşlı hocanın müridine (Doppler) verdiği eğitimi ve müridin her konudaki umutsuzluğundan kurtulup her şeyi beceren birine dönüşmesini izleyeceğizdir. Bu arada, müridin kendini rezil ettiği antrenmanlar da olacaktır tabii, o esnada von Borring üzüntüyle başını belli belirsiz sallayacaktır; iksinin de iyice bunalıma girdiğini, neredeyse pes etmek üzere olduklarını da izleyeceğizdir ama sonra aniden, von Borring'in hocalığının incelikleri, Doppler'in doğuştan gelen, gizli kalmış yeteneği ve ikilinin yorgunluk bilmeyen antrenmanları sayesinde ilerleme kaydedilecek, zayıflıklarını güce dönüştüren Doppler, her şeyiyle dörtdörtlük, von Borring'le aynı seviyede bir izci olacaktır – hatta bir gün hocasını geçeceği de rivayet edilmektedir. Sonradan olaylar büyük bir hesaplaşmaya varacaktır tabii: Önce Doppler baş düşmanıyla giriştiği kavgada von Borring'in hayatını kurtaracak, sonra ikisi de biraz geri çekilecek ve durum değerlendirmesi yapıp bir sonraki adımı planlayacaklardır; şüphesiz ki Doppler, güç kuvvet dendiğinde kendini aşacak, bu da von Borring'in savaşın en sıcak anında Doppler'in hayatını kurtararak borcunu ödediği son bir hesaplaşmaya varacaktır. Ancak bu noktada von Borring ölümcül bir şekilde yaralanır. Zafer kazanılmıştır ama bedeli ağır olmuştur.

Bu filmdi tabii. Ama elinizdeki bir kitap. İyisiyle kötüsüyle. Böylelikle koltuktan kalkıp giyinmek, sinemaya gitmek gibi zahmetlerden kurtulmuş oluyorsunuz; hatta belki de en önemlisi, sen daha filmi sindirmeden film hakkında vır vır konuşmak isteyen arkadaşlarınla birlikte sinemadan çıkmanın verdiği sıkıntıdan kurtuluyorsunuz.

Aslında en önemli fark, hikâyenin kuruluşunda. Doppler ve von Borring hakkındaki olası bir filmin olay örgüsü kesinlikle daha yo-

ğun ve gergin, bir miktar da heyecanlı olurdu; ancak kitaptaki konu ne yoğun ne de gergin, heyecanlı olacağından da pek emin değilim, çünkü buradaki en önemli şey *ne* olduğu değil, *nasıl* olduğu – ayrıca *nasıl*'ı tarif eden şey de dil. O yüzden ben (yani bunu yazan kişi), Doppler'in izci eğitimini tarif etmeye çalışmak zorundayım. Doğal olarak şöyle de yazabilirdim: "Şimdi, Doppler'in gerçek bir izci olması için düzenli ve sıkı bir şekilde antrenman yapacağı bir dönem geliyor, uzun bir süre bu işi beceremeyecek gibi görünüyor, ancak neyse ki sonunda becerecek, oraya vardığında, izci olduğunda, şunlar gerçekleşecek..." Ancak ne yazık ki, bu o türden bir kitap değil ve ben de (yani bunu yazan kişi olarak) o türden bir yazar değilim; neler olup bittiğini anlamak için kitabın son sayfasına bakmanız işe yaramaz, çünkü –bunu söylemeye dilim varmıyor ama– olayların nasıl gelişiği önemli değil. Bütün ipuçlarının tek bir sona işaret etmesi, bir güzel derlenip toparlanması söz konusu değil; etkileyici olan, daha çok bu ipuçlarının kendisi ve sona giden yolun önemli olmaması. Filmi beklemenin de bir faydası olmaz, çünkü bu kitabın filmi falan çekilmeyecek.*

* *Bkz. Film çekilmeyecek*

Ben (bunu yazan kişi olarak), bu kitabın film olabilmesi için tek bir neden görebiliyorum, o da birilerinin çıkıp film yapmak için olmayacak miktarda para teklif etmesi, bir de filmin çekimiyle hiçbir ilgim olmaması, hatta sonuç kötü olursa filmin kalitesinden hiçbir şekilde sorumlu tutulmadığımın jenerikte belirtilmesi – ama film iyi olursa, bu onurdan en büyük payın bana düşmesi gerekiyor.

von Borring izci eğitimine başlamadan önce Doppler'in uyuşturucudan arınması konusunda ısrarlı. Kanı, halüsinasyona yol açan ya da diğer bilinç bulandırıcı maddelerle kirlenmiş olan hiç kimse izci olamaz. Bilinç sahip olduğumuz tek şey, der von Borring. Doppler onu biraz sıkıştırdığında, tamam, tek şey değil ama sahip olduklarımızın büyük bir bölümü, diye itirafta bulunur; bilinci düşük bir izci düşünülemez, o fikir ölü doğar, emrim altında bir izci olacaksan, bana çıplak ve tertemiz gelmelisin, tıpkı bir çocuk, bir kuş gibi.

Doppler tam da bir kuş gibi gelir. Dört gün boyunca duvarları barok duvar kâğıdıyla kaplı o odadan çıkamaz. İhtiyacını, von Borring'in belli aralarla boşalttığı bir kovaya giderir, günde iki defa az miktarda yemek gelir odasına. Balkon kapıları sürekli ardına kadar açıktır. Doppler donar. Kâbuslar görür ve Bongo'nun adını haykırır. Seke seke balkona çıkar, aya tükürür ve sonunda kendini balkondan atar, kocaman bir çalının içine düşer, von Borring ertesi gün onu, bir serçe gibi ıslak ve perişan bir halde orada bulur.

"Artık izci andını içmeye hazırsın" der von Borring.

"Bundan pek emin değilim. Önce şunu bir duyayım."

"Elimden geldiğince

- Tanrı'ya hizmet edeceğime,
- Başkalarına yardım edeceğime,
- İzci türesine uyacağıma

and içerim" der von Borring.

"Şu Tanrı'ya hizmet edeceğim maddesiyle ilgili kocaman bir itirazım var, bu göz önüne alındığı takdirde izci türesini korumaya hazırım" der Doppler.

"İzci türesini herkes koruyabilir."

"Şunu bir duyalım" der Doppler.

Von Borring içini çeker. İtiraz etmeyen, soru sormayan gençlerle uğraşmaya alışkındır, ancak Doppler'in karşı koyması hoşuna da gider. Onu uğraştıran işleri sever, kolları sıvar ve etkileyici bir tonla ezberden okur, şarkı söyler gibi.

– *Nereye gidersen git Tanrı'nın gözü üzerindedir*, şunu anlatır:

1. İzci Tanrı'ya ve O'nun sözlerine açıktır.
   – *Güvenlik ve koruma için kurduğun çadır, şunu anlatır:*
2. İzci kendine ve diğerlerine karşı olan sorumluluklarını bilir.
   – *Başkalarına hizmet etmeyi hatırlatan düğüm, şunu anlatır:*
3. İzci yardımsever ve düşüncelidir.
   – *Dostluk işareti olan kalp, şunu anlatır:*
4. İzci iyi bir dosttur.
   – *Şövalyelerin arması olan temiz kalkan, şunu anlatır:*
5. İzci dürüst ve güvenilirdir.
   – *Senin bakımına muhtaç filizlenen ağaç, şunu anlatır:*
6. İzci doğayı sever ve korur.
   – *Yürümeyi seçtiğin yolun işareti, şunu anlatır:*
7. İzci özgürce düşünür, hareket eder ve başkalarını anlamaya çalışır.
   – *Hedefe vardığını gösteren üst üste konulmuş taşlar, şunu anlatır:*
8. İzci, sıkıntılar ve zorluklar karşısında elinden gelenin en iyisini yapar.
   – *İdareli bir şekilde, ama uzun süre sönmeden yanan nöbet ateşi, şunu anlatır:*
9. İzci idarelidir ve kendine yetmeye çalışır.
   – *Hepimizi birbirimize bağlayan dostluk zinciri, şunu anlatır:*
10. İzci insanlar arasında barış ve anlayış sağlamak için çalışır.

von Borring, izci türesini okuduktan sonra her zaman olduğu gibi, kendi sunumu ve türenin güçlü, sonsuz içeriğinden dolayı hislenmiştir. Doppler ise daha ziyade şüphe içindedir. Türeyle İncil arasındaki benzerlikler canını sıkmıştır. Ne yasakçılıktan ne ahlakçılıktan hoşlanır, numaralandırılmış noktaları sevmez, türede de İncil'de olduğu gibi on emir bulunmasından ve özellikle birinci türenin Tanrı ve onun sözü hakkında olmasından hiç hoşlanmaz, çünkü Doppler'e göre, dünyada ne Tanrı ne de onun sözü gerçek anlamda mevcuttur, bırakın pek çok kişi buna inanıp Tanrı varmış, İncil'in ortaya çıkması onun işiymiş gibi yaşasın, ama Doppler bu Tanrı meselesini, çoğunlukla kendi başına düşünemeyen garibanların yapışıp kaldığı bir icat olarak görüyor, çünkü öbür türlü hayat onlara çok gaddar gelecektir. Türedeki diğer noktaların pek çoğu

gayet güzel tabii. İzci iyi bir dosttur, doğayı korur, makul bir şekilde idarelidir, insanlar arasında barış ve anlayış sağlamak için çalışır noktaları harika. Şüphesiz. Ama yine de bu türede bir bit yeniği var. İzcilik meselesinden tümüyle bıktığını fark eden Doppler, tek ayağının üzerinde hoplayarak Maj Britt'e geri dönmek ve eli tırpanlı Azrail'i görmek için yanıp tutuştuğunu hissediyor.

"Ne düşündüğünü biliyorum" diyor von Borring.

"Bilmiyorsun."

"Evet, biliyorum" diyor von Borring ve Doppler'in pantolonuna su döküyor.

"Ya zaten ıslağım, üşümüşüm" diyor Doppler.

"Faydası yok. Seni disipline sokmam lazım. Cezalandırılman lazım. Başka çarem yok. Tabii ki bir seçim yapabilir, hemen buradan çekip gidebilirsin. Seni durduramam. Ancak kalmayı tercih edersen –söylemeden geçemeyeceğim, özür dileyecek ilk kişi benim ama– pantolonuna bir güzel su dökeceğim. İzci hayatı böyle bir şey. Sıkı dostluklar ve tatlı anlar, acı anlardan çok daha fazla, ancak insan hata yapmayagörsün, topluluğun bunu bir şekilde dikkate alması gereklidir, izcilerin tercihi pantolon ıslatmaktan yanadır, pantolonun paçasından içeriye soğuk su dökülür, aşağılayıcı, rahatsız edici bir şey olduğu için çok etkilidir bu ve çoğunlukla tehlikeli de değildir."

Doppler bir yol ayrımında. Maj Britt'e geri dönüp geberene kadar esrar çekebilir, von Borring'de kalıp pantolununun ıslatılmasına razı olur ya da üçüncü bir seçenek keşfeder; sonuncu kategoride kuramsal olarak sonsuz sayıda olanak* mevcut ancak dikkate şayan bir biçimde pantolonunun ıslatılmasını seçer. Sonuçlarına tamamen katlanarak hem de. Ayaklarını havaya dikerek çimenlere sırtüstü uzanmadan önce eve girer, von Borring'den kuru bir pantolon ödünç alır; böylelikle von Borring bir hortum yardımıyla pantolonunun paçasından aşağıya litrelerce soğuk su dökerken o izci andını içecektir. Doppler bundan kolaylıkla kurtulabilirdi ama pantolonunun ıslatılmasını ve izci yeminini tercih etti. Sorunları sandığımızdan daha büyük belki de.

** Bkz. Sonsuz sayıda olanak*

Olanakların bu derece sonsuz oluşuna düşündüğümüzden daha ender rastlanır. Doppler kendi sınırları, deneyimleri içinde esir kalmıştı ve bunların dışında kalan dünya onun için görünmez bir haldeydi. Hayatının ortasında bir adam. Üç çocuğu ve başarılı bir kariyeri ardında bırakıp son bir yılını ormanda geçirdi, şimdi de kendini yabancı bir ülkede buluverdi; en yakın arkadaşını kaybettiğini ve pantolonunun ıslatılması tehdidiyle karşı karşıya kaldığını daha yeni fark etti. Aslında sözünü ettiğimiz olanaklar nedir?

- Oslo'ya, evine geri dönebilir, ailesinden, patronundan özür dileyebilir ve büyük ihtimalle, aşağı yukarı kaldığı yerden devam edebilir.
- İzci olabilir.
- Esrarkeş olabilir.
- Kişisel gelişim kurslarına başvurabilir ve belki de bir şeyler keşfeder, ancak muhtemelen, daha büyük bir hayal kırıklığı yaşayacaktır sonunda.
- Bir zenaat öğrenebilir (belki), uzun vadede itfaiyeci olabilir, ancak takımın bir parçası olmakta zorlanacaktır. Diğer itfaiyecilerin geçmişinden farklı bir geçmişe sahip olacaktır daima. Yaptığı bir espri diğerlerininki kadar cuk oturmayacaktır. O farklı bir itfaiyeci olacaktır ve farklı olmanın, bilindiği üzere, bir bedeli vardır.
- Kafe açabilir, iyi bir kafe, örneğin, başkalarınınkinden daha iyi kurabiyeler ikram etmenin gururunu yaşayabilir, ancak bu durumda, yerleşik bir kariyeri terk edip kafe açan adam olacaktır, bu durum bir müddet sonra magazin gazetelerinin kulağına çalınacak ve konuyla ilgili yazılıp çizilecektir, o zaman da işler açılacaktır.

- Kendini ya da başkasını öldürebilir, ölmüş biri ya da kaçak olur, bir müddet sonra büyük ihtimalle hapse düşer, orada yemeği önüne konulan ve ayrıca yeni bir eğitim – homeoterapi ya da hukuk- alma imkânını yakalayan Doppler'in düşünecek bolca vakti olur ya da orada öylece oturup okumaya bir türlü fırsat bulamadığı kitapları okur ya da piyano çalmasını öğrenir – hapishaneye piyano sokabilirse tabii, sokar herhalde, en azından elektronik piyano, şiir yazabilir, belki de şiirleri, özgür bir adamınkilere oranla daha fazla ilgi çeker, ancak kim ilgi ister ki, düşüncesi bile onu irkiltmeye yeter.

Başka olanaklar da düşünülebilir, ancak mesele pratikte bu olanakların sınırlı olmasıdır. Doppler kendi temasından sapmadan farklılıklar gösterebilir, ancak kendini yeniden yaratması biraz zor. Öte yandan, insan zaman zaman mola alma lüksüne sahiptir; mesele, Doppler'in halihazırda iştigal ettiği şeyin, aslında bir tür mola almak olduğunu yakında anlamaya başlayıp başlayamayacağıdır.

Pantolonu ıslatıldıktan sonra Doppler'in sıcak bir duş almasına izin çıkıyor, o sırada von Borring güzel ve sade bir izci yemeği hazırlıyor. Ayrıca Doppler için izci kıyafetleri alıyor. Şort, uzun çoraplar, gömlek, fular, şapka, bir de izci ayakkabısı.

Sonra da Doppler'e, park alanındaki çimenleri biçmesi söyleniyor. Motorlu bir traktör çim biçme aracı var, Doppler önce bunun eğlenceli bir iş olduğunu düşünüyor ama çabucak sıkılıyor. Çimenleri kesmek bütün gününü alıyor, gün hem faydalı hem de sinir bozucu geçiyor. Faydalı çünkü Doppler, olumsuz şeyler düşünmeye fırsat buluyor, sonra da vurdumduymaz bir ruh haline girmeye çalışıyor, ki bu da bir müddet sonra onu biraz keyiflendiriyor. Sinir bozucu yanı ise aracın sesinin çok yüksek olması ve yapılan işin çok yavaş ilerlemesi. Geceleyin bitik bir halde, von Borring'le birlikte hardallı ve sarımsaklı yılanbalığını yer yemez uyuyakalıyor.

Ertesi gün odun kesmesi ve onları öbek öbek istiflemesi isteniyor.

İlk öbek bittiğinde von Borring ufak adımlarla koşarak geliyor, bu öbeğin gördüğü en utanç verici, en çirkin öbek olduğunu, bunu yıkıp hemen bir yenisini yapması gerektiğini söylüyor. Aslına bakacak olursak Doppler son derece güzel ve kabul edilebilir bir öbek yapmış, yani von Borring numara yapıyor. Erin zihninin direncini kırma ve ustaya saygıyı öğretmeye yönelik, klasik bir askeri eğitim numarası bu. Küllerinden yeni bir şeylerin doğması için, öncelikle, direnmeye yönelik tüm eğilimler yok edilmeli. Ama Doppler de dünkü çocuk değil, zihninin uçup gitmesine izin vermez; durumu çakıyor ve istenileni tam olarak veren, en ideal, en doğru açılı öbeği inşa ediyor. Öbek, kesinlikle harika.

Doppler odun kesmeye devam edip ikinci öbeği yığmaya başlarken, von Borring orada durup hayranlıkla seyrediyor.

"Dur" diyor, "Lüzumu yok. Bir hayli olgunlaştın, eğitimlerden birkaçını atlamayı göze alabiliriz. Aslında, birkaç gün daha odun

kesmeni, sonra da malikânenin kenar çimlerini el makasıyla budamanı planlamıştım, ancak bu görevlerin yalnızca maksadını aşacağını görüyorum. Çalışma yöntemini çözüp bu yüzden kararlarımdan şüphe duymaya başlayacaksın. Şüphe bir izcinin işine yaramaz. Belki de sana doğrudan sorular yöneltmeliyim."

"Sor bakalım" diyor Doppler.

"Bıçak nasıl kullanılır biliyor musun?"

"Evet."

"Kendine doğru yontmak akıllıca mı?"

"Esasında değil."

"Bıçak, bir başkasına nasıl verilir, biliyor musun?"

"Bıçağı keskin ucundan tutarsın, diğeri de sapından tutar."

"Bıçak elindeyken koşmak akıllıca bir iş mi?"

"Hayır."

"Küçük bir sandalda kaç kişi ayakta durabilir."

"Bir."

"Tavşan izi neye benzer?"

"Birbirinin altında biraz yamuk iki ayak izi ve yanlarında yine iki ayak izi."

"Dün üstümde ne vardı?"

Doppler von Borring'e bakar.

"Bugünkünün aynı."

"Avrasya baştankara neye benzer?"

"Bundan emin değilim."

"İpekkuyruk?"

"Bilmiyorum."

"Karabaş martı?"

"Ne yazık ki pek emin değilim."

"Bunu duymaktan hiç memnun kalmadım. Genel bir eğilim mi seziyorum acaba? Kuşlar hakkında çok az şey mi biliyorsun?"

"Kuşlar hakkında pek bir şey bilmiyorum" diyor Doppler.

"Bir de utanmadan söylüyorsun. Bu, geçmiş hayatına yakışır belki ama bir izciden kuşların nasıl göründükleri, ne yaptıkları ve nerelerde yaşadıkları hakkında bilgi sahibi olması beklenir. Dünyanın bizim yaşadığımız kısmında yaklaşık yedi yüz tür kuş bulunmaktadır; bunlar kendi aralarında alttürlere ayrılır, en azından iki yüz türü ve onların sırasıyla ırklarını tanıyacak hale gelene kadar rahat yüzü yok sana. Hemen şimdi kütüphaneme gidip mesela,

Lars Jonssons'un *Avrupa'daki Kuşlar* kitabını almanı, bahçedeki şezlonga gömülüp okumanı, birkaç gün boyunca kuşlara bakmanı öneririm. Sonra konuşabiliriz... Daima hazır?"

"Evet, evet" diyor Doppler.

Bu sayfa özellikle, bir Norveç gazetesi olan *Aftenposten*'da kültür olaylarını yorumlayan Ingunn Økland'a atfedilmiştir. Bazen birtakım şeylere azıcık kızdığı ya da hayal kırıklığına uğradığı oluyor, özelllikle de kitaplarında fotoğrafları gayet ilginç şekilde kullanan yabancı yazarların aksine, sıkıcı biçimde kullanan Norveçli yazarlara bozuluyor. Ben (bunu yazan kişi olarak), bu fotoğrafla metni zenginleştirmek istiyorum, Ingunn Økland istenilen etkiyi yarattığımı düşünüyor mu acaba diye heyecanlanıyorum. Ingunn Økland dışındaki herkes bu sayfayı atlayabilir ya da –isterlerse tabii– fotoğrafı sakin kafayla inceleyebilirler. Güzel bir kuşun fotoğrafı bu. Renkleri çok güzel ama korkarım bu kitapta siyah beyaz olarak yayımlanacak. Bunun nedeni, muhtemelen tek bir sayfayı renkli

Ergin bir ipekkuyruk. Titran, 31 Ekim 2003

© Kjetil Aa. Solbakken.

basmanın masraflı olması. Bunlar kolay işler değil. Kitap işinde olan herkes bu günlerde üretim masraflarını mümkün olduğunca kırpma peşinde. Kitabı kendi yayınevimden de çıkarabilirdim tabii, ancak çok büyük bir ekonomik risk taşıyor bu – ayrıca yayınevinin temsil ettiği sosyal ortamın dışında kalmak da var; öyle bir durumda ne Cappelen'in güz partilerine ne de Noel yemeğine davet edilirim. Bu türden etkinlikler eğlenceli olabiliyor, yılın çoğunu tek başına çalışarak geçiren bir yazarım sonuçta. Ayrıca yayınevindeki editörüm Herdis Eggen'in tepkilerinden ve itirazlarından mahrum kalmak da cabası. Onu çok seviyorum. Geçen sene Noel'de ona kocaman bir çikolata aldım. Tam tamına 4,5 kilo geliyordu.

Okurlardan biri çıkıp da benim (bunu yazan kişi olarak) Maj Britt'i toptan unuttuğumu düşünürse, buna hiç şaşmam. Metin yalnızca Doppler, von Borring ve izci eğitimi hakkında olacaksa, bu tuhaf kaçardı, diye düşünebilir insan. O halde, Maj Britt'le ilgili kurgu hiçbir işe yaramayacaktı.

Böyle düşünenler haklı. Çünkü metnin tam bu noktasında, Maj Britt'in Doppler onu terk ettikten sonra nelerle uğraştığı ve belki de onu geri getirmek için neler yapmayı düşündüğü hakkında bilgiye ihtiyaç duymak son derece doğal. Normal bir düşünce bu. Ve bizler de normal olanı seviyoruz. Başkalarından daha fazla tuhaf değiliz. Aptal değiliz. Ve tabii ki Maj Britt'le işimiz bitmedi. Dolayısıyla, Maj Britt'in Doppler için endişelendiğini, biraz da ona kızdığını müjdeleyebilirim size. Neticede, vardıkları anlaşmaya göre Doppler, von Borring'in merdivenlerine ardıç kuşunu bırakacak, onun tepkisini gördükten sonra da çabucak geri dönecekti. Ama böyle olmadı. Doppler'in başına bir iş gelip gelmediğini bilmiyor; mesela, ayağını kırmış bir çamın altında mı yatıyor, yoksa gitmeye mi karar verdi? Aradan beş gün geçti. Ve bu günler, Maj Britt için zorlu geçti. Çekebildiği kadar esrar çekti, müzik dinledi, özellikle Marley, ama ayrıca Linton Kwesi Johnson, Black Uhuru, Peter Tosh, UB40, PEPS Blodsband ve diğerlerini. Plak koleksiyonunu, Orvar'ın kardeşinin* yardımıyla, zamanla* oluşturdu. (Orvar, Maj Britt'in torbacısı – ya da şimdilerde onlara ne deniyorsa işte, bu maddeyi yüceltenleri gücendirmeyelim, ondan daha önce de bir kez söz etmiştik, bazılarınız hatırlar belki, ancak diğerleri için burada adından da söz ediyorum işte; oldukça zengin bir metin bu.)

Orvar'ın erkek kardeşi Karlstad'daki bir plakçıda çalışıyor, Maj Britt'in ihtiyacı olan müzikleri o bulup çıkarıyor. Yaşlı başlı bir müşterisinin olması hoşuna gidiyor. Bu işten kendine paye çıkarıyor ve Maj Britt'in hoşlanabileceği müzikleri bulabilmek için ekstra bir gayret gösteriyor. Aslında bu, gayet basit bir iş: Müzikte reggae'nin izine rastlarsanız, Maj Britt buna bayılıyor; reggae'den eser yoksa,

genel olarak bundan hoşlanmıyor. Orvar'ın kardeşi bir defasında ona Neil Youngs'ın "Harvest" albümünü sattı, bu albümün onun ufkunu genişleteceğinden emindi ama Maj Britt albümü sıkıcı buldu. Bir ay sonra albümü geri getirdi; o kadar tatsızdı ki, Orvar'ın kardeşi üstüne para almadan albümü başka bir şeyle değiştirmeye razı oldu. Maj Britt ne zaman esrar almak için şehre gitse kendine bir de CD alır. Şimdilerde, yine Karlstad'a gitmenin vakti gelmektedir. Esrar her zamankinden daha çabuk bitmiştir; kısmen Doppler'in de içmesi, kısmen de o ortadan kaybolduktan sonra Maj Britt'in artan tüketimi yüzünden. Yataktan kalkmadan müzik dinleyip esrar ya da haşhaş çekmiştir – ben (bunu yazan kişi olarak) hangi sözcüğü kullanmam gerektiğinden pek emin değilim. Her neyse. Bir genç gibi yatıp müzik dinlemiş, kafayı çekmiş, aynı anda hem genç hem de yaşlı olan düşüncelerine kendini kaptırmıştır. Şimdi de esrarı tükenmek üzeredir. Madem dışarı çıkacaktır, iki işi birden halledecektir. Bunu becerecek kadar aklı başındadır. 1. Karlstad'a gidip hem haşhaş hem de yeni bir CD alacaktır ve 2. Doppler'i arayacaktır. Hayatta olup olmadığından, hayattaysa ne haltlar karıştırdığından emin olmalıdır. Birileri tarafından alıkonuluyorsa onu hemen kurtaracak, kendi iradesi ve isteğiyle uzaklaşmayı tercih ettiyse ve aralarındaki anlaşmayı ciddiye almıyorsa ona karşı bazı yaptırımlar uygulayacaktır.

Ama seyahate çıkacak halde değildir. Beş gündür bir lokma yemek yememişti, tek yediği iki gün önce divandan düştüğünde yerde bulduğu bir parça gözlemeydi. Ama bolca su içmişti. Bahçenin su hortumunu pencereden içeri sarkıtma zahmetine girmiş, böylelikle her dakika doğrudan ağzına akacak taze ve soğuk suyu olmuştu. Kafası iyice dumanlı olduğu zamanlarda hep bunu yapar. Doğru dürüst uyumamıştı da. Ama şimdi sorunlarını halledecekti. Mutfaktan çıkıyor, bir dilim ekmeğin üzerine reçel sürüyor, ekmek dilimini divana getiriyor, yiyor, kalan esrarla bir cigara sarıyor, rekor sürede içiyor ve paltosu üzerinde, kapıdan çıkıp bambu çubuklarını sallaya sallaya yürümeye başlamadan önce birkaç saat uyuyor.

** Bkz. Orvar'ın kardeşi*

Abisi Karlstad'ın meydanını ve çevresindeki caddeleri arşınlarken, Orvar'ın kardeşi plak dükkânında çalışmaktadır. Esrarcı abisini günde birkaç kez dükkânın önünden geçerken görür. Arada sırada ona ürkekçe el salladığı da olur. Bazen birlikte öğle yemeği yerler. Norveç'te yerleşik bir âdet olan evde hazırlanmış sandviçleri işte yemek âdeti İsveç'te yoktur. Öğle yemeğini dışarıda yersiniz. Belki bir pizzacıda. İyi bir İtalyan pizzası elli altmış kron tutar. Oysa Norveç'te, muhtemelen pizzayla hiçbir ilgisi olmayan ustalarca yapılan kalın hamurlu, tadı istisnasız hep kötü olan pizzalara bunun iki katı para ödersiniz. Kardeşi, Orvar'dan farklı biridir. Orvar'ın dünyayla ilgili görüşlerine ve değerlendirmelerine katılmaz. Uyuşturucu satmanın ayıplanacak bir iş olduğunu düşünür. Denemesi için karşısına her türlü fırsat çıkmışken uyuşturucuya elini bile sürmemiştir. Kızlarla da pek ilgilendiği yoktur. Buna karşın köpeklerle içli dışlıdır. Her gün bol miktarda et tüketen danua cinsi bir köpeği vardır. Fırsat buldukça köpeğiyle birlikte köpek eğitim kurslarına ve şovlarına katılır.

Orvar'ın kardeşi iyidir ve biraz da sıkıcıdır. Başka pek çok kişi gibi.

Neden onun hakkında (bunu yazan kişi olarak) yazıyorum?

Belki Maj Britt'e iyi davrandığı için.

Bundan öte bir nedeni yok.

Maalesef.

** Bkz. Zaman*

Birkaç yıl önce, başka bir kitapta zamanla ilgili bir sürü şey yazdığım için başım (bunu yazan kişi olarak) derde girdi. O vakitler zaman üzerine pek çok şey okumuştum, zamanın doğasının çelişkisi üzerine kafa yoruyordum. İnsanlardan bağımsız zaman diye bir şey var mı, yoksa zamanı yaratan bizler miyiz, vs. Bu türden soruların çok etkileyici olduğunu düşünüyordum. Meseleyi pek anlamamış olsam da hâlâ aynı şeyi düşünüyorum, böylelikle asıl soruna geldik: Bana zamanla ilgili sorular sorulmasının bir anlamı yok, çünkü bu sorulara nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum, zaman hakkında bir şey bildiğim yok. Ben de herkes gibi zamanın kurbanı ya da esiriyim; Latin Amerika'dakiler "zaman geçiyor" yerine "zaman geliyor" deseler de bunun bana faydası yok – Latin Amerika'dayken ya da tam olarak söylemek gerekirse Orta Amerika'dayken, "zaman geçiyor" yerine "zaman geliyor" diyen tek bir Allah'ın kuluna rastlamadım, o yüzden bu tabiri kullandıklarından pek emin değilim ama bu konuda ya da herhangi bir konuda başımın etini yemenizin bir yararı olmaz, çünkü ben şapşalın tekiyim, dünkü çocuğum, bir şey bildiğim yok, soru sormayı kesin artık.

Doppler bahçede geçirdiği ilk gün onlarca farklı kuş görür. Bu kuşlarla ilgili bilgileri kuş kitabından okur, gece yatağa girdiğinde onlar hakkında daha önce hiç sahip olmadığı kadar bilgiye sahiptir. Kuşlarla ilişki kurmak yüreğini ısıtır. Birkaçı oldukça yakınına gelir. Mesela Doppler bir ağacın altında otururken, bir orman güvercini ağaca konar, bir saat kadar o yoğun melankolik çığlığını atar. Parkın ortasındaki yapay gölette, onu çok etkileyen bir kuğu görür. O kadar beyaz, o kadar güzeldir ki çirkin ördek yavrusu masalı gelir aklına. Bu masal en son yıllar önce aklına gelmişti. Uzun lafın kısası, bildiği en güzel masal belki de buydu. Başarısız, çirkin olduğuna inanmak, ölmeyi istemek, sonra da en dibe vurmuşken, kendisi gibilerin arasında bulunduğunu ve güzeller güzeli olduğunu keşfetmek. Bir masal ancak bu kadar güzel olabilir. Belki hayat daha güzel olabilir ama bir hikâye değil. Aynı fikirler doğrultusunda Doppler, insanın tecrübelerinin çok büyük olduğunu, aklınıza gelebilecek en huzur dolu anlardan, küçük çocukların gülüşlerinden, bir yaz akşamı çıplak bir kayanın üzerinde karşılığını bulan aşklardan, vs. aklımıza gelebilecek en korkunç şeylere kadar pek çok şeyi kapsadığını düşünür. Öldürülmek üzere anne babasından ayrılan çocuklar. Hasbelkader iktidarda olanlardan farklı siyasi düşünceleri olduğu için uçaktan atılan insanlar. Huzur ve vahşet arasındaki uçurum çok derin. Ve zaman içerisinde tüm bu öğeleri kapsayan bir dil yarattık. Sadece ve sadece resmin bütününü boyayalım diye sayısız diller ve ifade biçimleri yarattık. O yüzden piyano müziği var, diye düşünüyor Doppler. Piyano çalmayı öğrenmeliydim, diye düşünüyor. Piyano çalamıyorum. Ama belki öğrenebilirim, neden olmasın? Oldukça uzun parmaklarım var. Bunları düşünürken kendini kuğuya yakın hissediyor, ona yaklaşıyor ama kuğu korkuyor, kanat çırpmaya başlayıp uçup gidiyor. Uçup giderken çıkardığı ses Doppler'i etkiliyor. Kanatların altındaki, havayla dolan ve her kanat çırpışında boşalan keseler Doppler'in hafızasında yer edecek ilginç ve unutulmaz bir ses çıkarıyor. von Borring balkondan olan

biteni seyrediyor. Karışmak istemiyor. Doppler'in kendini iyice kaptırdığı durumun, kuşlar hakkında ahkâm kesmesinden çok daha iyi olduğunu anlayacak yaşta.

Doppler bu iki kuştan başka bir guguk kuşu, avuçiçi kadar bir serçe, bir çift ardıç kuşu, kuyruksallayan, su çulluğu, büyük baştankara, mavi baştankara ve bir çift şakrakkuşu görüyor. Gecenin geç bir saatinde eve giriyor, aç ve susuz. Masaya mutlu ve yorgun bir şekilde oturuyor, –doğru dürüst bir iş yaptığında insanın üstüne çöken o güzel duyguya kapılıyor.

von Borring domates çorbası ikram ediyor,* "Güzel bir gün müydü?" diye soruyor.

"Çok güzel bir gün oldu" diyor Doppler. "Kuşları seviyorum."

"Değil mi? Böyle hissetmene sevindim. Küçükler, kuşlar, ama insana bir sürü şey veriyorlar. Bundan ne çıkarabiliriz?" diyor von Borring. Aslında bu gece pek bir şey söylemeyi düşünmemişti ama şu eski eğitmen içgüdüsü yakasını bırakmadı, bir an önce sonuca ulaşmasını istiyordu, henüz erken olmasına rağmen genç izci adayının birtakım sonuçlara varmasını ve bağlantıları görmesini istiyordu, onu iteklemenin aptalca olduğunu bile bile işi oluruna bırakmıyordu.

"Bundan ne çıkarabiliriz?" diye tekrar ediyor Doppler. "Bilmiyorum ya."

"Zararı yok. Zamanı gelince o da olur. Sormam hataydı."

"Ama aklında ne vardı?" diye soruyor Doppler.

"Ana fikir olarak, ebadın önemli olmadığını söyleyebiliriz. Kapladığın yer önemli değil. Küçük yaratıklar çok şey sunabilir. Büyük yaratıkların küçüklerden fazlasını vermesi şart değil. Ne kadar verildiğine dair belirleyici olan şey ebat değil."

"Ama büyük yaratıkların da daha az vermeleri şart değil" diyor Doppler.

"Bunu iddia etmiyorum" diyor von Borring.

"Ama söylediğin neredeyse bu anlama geliyor."

"Sanmıyorum."

"Sırf küçükler de büyük olabilir diye, büyüklerin üzerini çizme. Mesela, bir geyikle dost olmanın nasıl bir şey olduğunu bir düşün; büyük ve sıcak. Binlerce kuş, ancak bir geyik eder. Ama bir geyik de bir kuşun sevebileceği kadar sever. Hayvan, mesela bir baştankaradan ne kadar büyük, savsak ve tuhaf olursa olsun, bu sevgi

aynı ölçüde değerlidir. Kuşların geyiklerden daha fazlasını verdiği genellemesini yapamazsın."

"Yanlış anladın. Ben sadece küçük şeyler, küçüklüklerine rağmen büyük olabilir dedim, anlıyor musun? Burada güzel bir sembol söz konusu diye düşünüyorum. Büyüklerin büyük olması kimseyi şaşırtmaz, ancak küçüklerin büyük olması biraz daha gayret gerektirir, bilemiyorum."

"Bence sen kavramları birbirine karıştırıyorsun" diyor Doppler.

"Kavramları karıştırmadım. Burada birbirimizi anlamaya çalışıyoruz. Bunu pek çok defa yaşadım."

"Anlamamışız. Kavramları birbirine karıştırdın."

"Neyse, bunu bir tarafa bırakalım. Düğümlere ne dersin? Düğümler hakkında bir şeyler biliyor musun?"

"Hayır" diyor Doppler.

"İyi. Yarın düğümleri ele alıyoruz. Bugünlük bu kadar."

** Bkz. von Borring'in çorba ikram etmesi*

Ben (bunu yazan kişi olarak), von Borring'in çorba –ve birkaç gün önce de birada dinlendirilmiş ardıç kuşu– yapıp Doppler'e ikram etmesine rağmen bu yemekleri yememesine kısaca değinmek istiyorum. Daha önce de belirttiğimiz gibi, von Borring tuhaf yemekler yiyor. Kahvaltıda da, öğle ve akşam yemeklerinde de. Bunu bir kez daha belirtmiş olalım. Böylelikle, birilerinin çıkıp önce von Borring'in tuhaf şeyler yediğini belirttiğimi, sonra bunu unutup ona da Doppler'le aynı şeyleri yedirdiğimi, yani von Borring'in tuhaf şeyler yemesi meselesinin sadece bir fikir ya da bir iddia olduğunu söylemesinden kurtulmuş olurum. Evet, von Borring tuhaf şeyler yiyor. Yani eğer siz (bunu okuyan kişi olarak) elinizde bir normal ve bir de tuhaf yemek olduğu halde, karşısında durmuş, von Borring'in hangisini seçeceğini merak etmekteyseniz, tuhaf olanı seçeceğinden emin olabilirsiniz.

Ertesi gün Doppler kahvaltıya indiğinde, von Borring'i kocaman yemek masasında oturmuş onu beklerken bulur. Masanın üzerinde yaklaşık bir metre uzunluğunda bir sürü halatla birlikte bir bardak su ve bir dilim Wasa Sport türü kıtır ekmek durmaktadır.

"Epey uyudun. Bu kadar uzun uyuduğun için bugün öğrenmen gereken düğüm sayısını ondan on dörde çıkarttım."

"On dört düğüm" diye tekrar ediyor Doppler, oturup kıtır ekmeği almak için elini uzatıyor.

"Dur bakalım, kıtır ekmeği sabah antrenmanından sonra alabilirsin."

"Ama karnım aç."

"Kıtır ekmeğin bir yere gittiği yok. Tecrübelerime dayanarak söylüyorum; en iyisi boş mideyle antrenman yapmak. Ama suyu içmelisin. Yok canım. Kimseyi sudan mahrum bırakacak biri değilim."

Doppler suyu içiyor.

"Günün planı düğümler. Gece olmadan on dört düğüm atmasını öğreneceksin. Ciddi bir izcinin öğrenmeden geçemeyeceği önemli düğümleri* seçtim" diyor von Borring. "Günün tamamı sana ait, ancak seni uyarıyorum; tuzağa düşme, öğleden sonraya kadar işi sallayıp sonra pat diye yaparım diye düşünme. Olmaz. Ya da şöyle söyleyeyim: Şansını denemeye kalkarsan bu akşamki sınavı riske atarsın, düğümlerini atamazsan aç yatarsın ve bir de ıslak çoraplarla uyumak zorunda kalırsın. Ama her şeyden önce bir koşuya çıkman gerekiyor. Geceden sonra zihnini açar bu ve seni düğüm işine hazırlar. Önce arazinin etrafında, sonra da ormanda bir tur atmanı öneririm. İlla yüksek tempoda koşman gerekmiyor. Hafif bir koşu yeter de artar bile. Kondisyon bir izcinin hazır olması gereken pek çok şeyin ön koşulu tabii ki, ancak bu aynı zamanda zevkli bir iş olmalı. Zevkli olmazsa, insan kendini kandırmaya başlar, bu da antrenmandan vazgeçmekle sonuçlanır, o zaman Baden-Powell'ın 'salon izcileri' diye adlandırdığı izcilere dönüşürsün. Böyleleri genellikle şişkodur, uluslararası toplantıların lojistiğiyle ya da üyelere gönde-

rilen postaları yazmakla görevlidirler. İyi bir iş yapıyorlar, bundan hiç şüphem yok, ancak çok az kişi bu tür işleri gönüllü olarak seçer. Herkes ormanda koşmayı, iz sürmeyi, düğümler atmayı ve doğanın işaretlerini yorumlamayı ister. İzci idaresinde çalışmayı hedeflemediğini umuyorum, öyle değil mi?"

"Hiçbir şey hedeflemiyorum" der Doppler.

"Beni kandıramazsın. Gözün yükseklerde, görüyorum. Bunu bir tek sen bilmiyorsun. Koşunun zevkli geçmesi için, kuşlara bak mesela. Bu her zaman eğlencelidir. Marş marş!"

Doppler koşarak oradan ayrılıyor. Koşmayı sevmiyor. Öğretmeni, yalnızca kuramsal derslerde değil fiziki derslerde de iyi olduğunu aklının bir kenarına yazsın diye birinci gelmeye çalışan on dört yaşındaki çalışkan çocuğu hatırlatıyor bu ona. Yetişkin olmanın faydalarından biri de istemediğin vakit koşman gerekmemesi, diye düşünüyor Doppler. Ama şu an koşuyor; von Borring'in görüş alanından çıktığında durabilecekken koşmaya devam ediyor. Neden? Bilmiyor. Ve ben de (bunu yazan kişi olarak) bilmiyorum. Doppler'in bunu bilmemesi şaşırtıcı değil, nihayetinde çoğumuz bazı şeyleri nedenini bilmesek de yapıyoruz ama (bunu yazan kişi olarak) benim de söz konusu nedeni bilmemem endişe verici görünebilir. Yani o bilmiyorsa, kim bilecek peki, diye düşünülebilir. Belki de metnin üzerindeki kontrolümü kaybetmek üzereyimdir. Bundan memnuniyet duyarım. Kontrolümü çok ender kaybederim. Hatta, şöyle söyleyeyim: Metin üzerindeki kontrolümü kaybetmişimdir umarım, ancak bunun doğru olduğuna pek inanasım gelmiyor. Biz (bunu yazan ve okuyan kişi olarak), koşmaktan hoşlanmadığı yönünde pek çok izlenim bulunan metnin sözde ana karakterinin halihazırda koşmakta olduğu bir noktadayız. Neden koştuğu konusunda bir fikir beyan edecek olursam, özgüveni yüksek, güçlü ve tecrübeli birinin ona ne yapacağını söylemesi Doppler'e cazip geliyor, diyebilirim. Belki de bu, ölmüş babasıyla ilgilidir, kim bilir? Doppler'in Värmland ormanında koşmasını sağlayan mekanizmalar, bu türden başka mekanizmalara benzer bir şekilde, genellikle anlaşılmazdır. Bazen bunları çembere aldığımızı, yakaladığımızı sanırız. Ama elimizden kaçarlar.

Kesinlikle iddia edebileceğimiz tek şey Doppler'in koşuyor olmasıdır.

Az buz da koşmuyor yani.

Elinden geleni ardına koymuyor. Gerçekten deli gibi koşuyor.*

** Bkz. On dört düğüm*

von Borring'in seçtiği on dört düğüm şunlardır:
- Barço bağı
- Dülger bağı
- Keder bağı
- Sekizli bağ
- Balıkçı bağı
- Kötükazık bağı
- Sancak bağı
- Kocakarı bağı
- Fırdöndü bağı
- Kargafunda bağı
- Margarita bağı
- Hırsız bağı
- Maymun bağı
- Rıhtım bağı

Bu düğümlerin nasıl yapıldığını öğrenmek isteyenler internette pek çok kaynak bulabilirler. Hem fotoğraflı hem de canlandırmalı harika sayfalar var. Diyelim ki Valdres'de yaşıyorsunuz ve interneti çalışmayan ya da çok ağır çalıştığından bir işe yaramayan analog telefon hattınız var; o halde düğümler hakkında bir kitap edinebilirsiniz, bir sürü kitap var. Öte yandan Valdres'de yaşayanlar muhtemelen bu düğümlerin bazılarını zaten biliyorlardır. Domuzdan geçilmeyen bir bölgenin düğümü de bol olur. Düğümler anne sütüyle bedenlere sızar. Valdres'deki bir otlakta bulunan gencin yana yakıla bir gemici düğümüne ihtiyacı olur da o sırada bunun nasıl yapıldığını hatırlayamazsa, yaşlı bir komşunun kapısını çalabilir; komşu gence kahve ikram edip bir yandan eski günleri yâd ederken, bir yandan da söz konusu düğümü büyük bir hevesle gösterir. Oysa ben (bunu yazan kişi olarak) yaşlı komşularımın

kapısını çaldığımda elime, gelecek genel seçimde neden Sağ Parti'ye oy vermem gerektiğini anlatan bir broşür tutuşturulur. Bu arada, Valdres rastgele seçildi.

** Bkz. Doppler deli gibi koşuyor*

Uyanık bir okur, hani Doppler kısa bir süre önce ayağını burkmuştu, von Borring'in desteğiyle yürüyordu, diye tepki gösterebilir, nasıl oluyor da Doppler birdenbire deliler gibi koşuyor, diye sorabilir. Benim (bunu yazan kişi olarak) ne yazık ki bu soruya verilecek doğru dürüst bir cevabım yok. Doğruyu söylemek gerekirse, muhtemelen bu konuyu unuttum ve şimdi metni yeniden okuduğumda, tutarsızlıklar ve yeni durumlar ortaya çıkınca fikirlerimi unutmakla suçlanabileceğimi gördüm. Bu, en azından üzerinde düşünmem gereken bir eleştiri. Ama kendimi savunma adına, ayak burkulmalarının çabucak iyileşebileceğini söyleyebilirim. Bir futbolcu düşünün mesela, olay İngiltere'de geçiyor, sahalarda zaman zaman sertlik yaşanabiliyor, birileri tekmeleniyor, bir müddet yerde kalabiliyor, televizyon izleyicileri pozisyonun tekrarını izlerken, adamın muhtemelen bu sezonu kapatmış olduğunu düşünüyor ama adam hop diye ayağa kalkıyor. Ağrısı var tabii ama Doppler'in ağrısı olmadığını kim söyledi ki? Ağrısı sızısı olduğunu yazabilirim pekâlâ, o zaman mesele sizin için netleşir: Doppler ormanda deliler gibi koşarken ayağı ağrıyordu ama buna rağmen kendini devam etmeye zorladı. Böyle işte. Ayrıca, burkulmuş bir ayağın üç dört günde iyileşebileceğini teyit ettirmek için arayabileceğim birtakım doktorlar tanıyorum ama buna üşeniyorum, ne diyeceklerini biliyorum. Ayrıca benim de ayağımı burkmuşluğum var, birkaç gün sonra sapasağlam oldu. Başka bir deyişle, kendi tecrübelerimden bahsediyorum. Siz okurlar, yazarların kendi tecrübelerini kullanarak bir şeyler yazmalarına bayılırsınız. Metinde yazarın hayatına dokunan noktalar tek tek cımbızlanır, cilalanır ve metni anlamada kilit noktalara dönüşür. Olayın gerçekten yazarın tecrübesinden kaynaklanması bile gerekmez, okurun buna inanması yeterlidir. İkisi de aynı kapıya çıkar. Ama bu ayak burkma meselesi gerçekten başımdan geçti. Doksanlı yılların başında, Trondheim'daki Stavne Köprüsü

üzerinde koşarken ayağımı burktum. Arkadaşlarımla birlikte yaşadığım Ila'daki eski eve seke seke dönmek zorunda kaldım. Günün geri kalanını divanda yatarak geçirdim, televizyonda başka şeylerin yanı sıra "Brideshead Revisited" (Son Dönüş) dizisini seyrettim. İngilizlerde sevdiğim her şey var bu harika dizide. Eski günler. Sınıflı toplum. Cambridge*. Soylular, eşcinsellik ve imkânsız aşk. Çerçeve hikâye olarak da İkinci Dünya Savaşı: Bir askerin (Jeremy Irons), Brideshead malikânesinin yakınlarında bir yere tayini çıkıyor, bu yüzden gençlik günlerine, öğrencilik yıllarına dönmek zorunda kalıyor; hikâye Evelyn Waugh tarafından yazılmış ve ben (bunu yazan kişi olarak) onun bir erkek olduğunu anlamakta, haklı olarak, hâlâ güçlük çekiyorum. On yıldan fazla bir süre onun bir kadın olduğuna inanmıştım. Evelyn'in. O bir kadındı. Ama değildi işte. Bunu keşfedince şoke oldum. Bu da İngilizlerin pek çok alanda (yalnızca ayan beyan ortada olan birkaç tanesini belirtecek olursak, mesela isimler ve imparatorluk kurmada) başlarının dertten kurtulmadığına delalet. Ayağımı burktuktan sonraki günü sakin geçirdim ama bir sonraki gün normale dönmüştüm. Dragvoll'daki üniversiteme bisikletle gittim, hiç topallamadan, normal bir öğrenci gibi etrafta dolandım.

Bkz. *Cambridge*

Cambridge yazdım ama Oxford da olabilirdi, ikisini birbirinden ayırmıyorum, ikisine de gitmedim. Bu yerlerin bendeki resmi hep birbirine karışıyor. İkisi de eski, ikisi de aynı ağır geleneklere sahip. İkisi de klasik konularla ve kürekle meşgul. "Brideshead Revisited"de hangisinin konu edildiğini tabii ki araştırabilirdim ama hiç uğraşamam; bir önemi yok. Raftan kitabı al, öğrencilik yıllarının geçtiği bölümü bul; harcadığım bütün o saniyeler ve dakikalar asla geri gelmeyecek. İş buralara gelirse, bu mesele kimsenin umurunda olmaz sanırım.

Maj Britt, Karlstad'da umduğundan daha uzun kaldı. Günlük bir ziyaret planlamıştı. Her zamanki gibi on buçuk otobüsüyle gelip beş otobüsüyle dönecekti ama geceyi orada geçirdi. İlkin bir bezelye çorbası içti, tren istasyonundaki kafede bir gözleme yedi, tatlı olarak da bol sodalı bir viski söyledi. Sonra postaneye gidip emekli maaşını aldı. Haşhaş satın almak için Orvar'ı aradı ama ne Orvar'da ne de tanıdıklarında mal vardı. Elinde mal bulunan biri olabilirdi, ortalıkta lafı geçiyordu; kimsenin pek tanımadığı, yeni taşınmış bir Afrikalı, birkaç gün önce birinin *nachspiel*'ine[17] katılmış biri. Şehir merkezinin birkaç kilometre dışında oturuyormuş.

Susamış uyuşturucu bağımlılarından oluşan küçük kortej, Orvar ve bambu kamışlarıyla Maj Britt önde olmak üzere yola koyuldu; Maj Britt bunun bir gösteri yürüyüşüne benzediğini düşünüyordu, iyi ve doğru bir şey yapıyormuş gibi hissediyordu. Oraya vardıklarında, günün geç bir vakti olmasına rağmen Afrikalı hâlâ uyuyordu. Orvar zili birkaç kez çaldı, nihayet kapının telefonunda Afrikalının sesi duyuldu, partinin başlamak üzere olduğunu anlayınca pek nazlanmadı, yerinden fırlayıp minnacık dairesinin kapısını açtı, haşhaş zulasını, aletleri bulup çıkardı ve işe koyuldu. Birkaç saat sonra Karlstad'ın avare tayfası bu minnacık dairede toplanmıştı; planlanmadan, öylesine gerçekleşen bu tür toplantılarda çoğunlukla olduğu gibi ortam harikaydı. Müzik Maj Britt'in zevkine hitap ediyordu ve ses yüksekti. İnsanlar gelip gidiyorlardı, bazısı yemek yapıyordu ve masanın üzeri çeşitli uyuşturucularla doluydu. Tüm bu curcunanın ortasında Maj Britt, bu Afrikalıya –kendine Bembo diyen bu adama– âşık olmayı becerdi, onunla bütün gece dans etti; adam Maj Britt'in aşkına karşılık veriyormuş gibi gözükmemesine rağmen Maj Britt, aralarında yakın ve sıcak bir bağın oluştuğuna inanıyordu; adamın birkaç gün sonra, Svenska Akademin grubunu dinlemek, eğlenmek ve gezmek için Hultsfred Festivali'ne gideceğini ağzından aldı ve hemen oracıkta, Svenska Akademin dinlemek,

17 Başka bir yerde devam eden parti. (ç. n.)

Bembo'nun yakınında olmak, eğlenmek ve gezmek için bu festivale gitmeye karar verdi.

Gecenin bir yarısı Maj Britt iyice dağıttığı için Bembo'nun cep telefonunu tuvalete götürüp hem Volvo Kamyonların patronunu hem de ona muhabbetkuşu satmayı reddeden dükkânın sahibini işletmek için aradı. Her birini en az beş altı kez aradı, onların taklidini yaptı, kafalarını karıştıracak, onları kızdıracak öyle şeyler söyledi ki, adamlar polisi aramayı düşündüler.

Gece sona ererken insanlar orada burada sızmaya başladı, sonunda bir tek Maj Britt ayakta kaldı, Bembo'nun küçük zulasından epeyce bir esrar yürüttü, ardında birkaç yüz kron ve ona kızmamasını rica eden, aşklarının bu kadarcık ihaneti kaldırabilecek kadar büyük olduğunu umduğunu belirten bir not bıraktı; aslına bakılacak olursa, esrar belki de onu cebine atanındır, çünkü o kimsenin değildir, diye yazdı; esrar, uyuşturucunun kendine duyduğu özlemdir, ruhu senin ziyaret edemeyeceğin bir ülkede yaşıyor, falan filan. Notun altına "Senin May Britt'in" diye imza attı. Bambu sopalarını alıp tren istasyonuna doğru yola çıktı; orada mısır gevreği ve meyve suyu içeren kontinental bir kahvaltı yaptı, tatlı olarak bol sodalı viski içti, sonra da ucu ucuna otobüse yetişti.

Birazdan –hatta belki de öbür sayfada– koşarak ormandan çıkan Doppler'le karşılaştığında keyfine diyecek yoktu. Aşk her şeyi değiştirir. Karanlık düşünceler daha az karanlık olur, hatta bazen toptan ortadan kalkabilir. Muhabbetkuşlarını bile özlemez oldu Maj Britt. Aklında sadece Bembo var. Bembo varken muhabbetkuşlarını ne yapayım ki? Böyle düşünüyor.

Maj Britt neredeyse mutlu, ancak Bembo, zavallı adam, bir öncekinden daha sıkıcı bir güne uyanıyor. Dairesini darmaduman buluyor. Buzdolabında yiyecek bir şey kalmamış. Yüz elli adet CD yanlış kaplara konmuş, bira ve esrar pisliğine bulaşmış bir halde yerde duruyor, en berbat durumdaki CD'leri bulaşık makinesine koymak üzereyken polis kapıya dayanıyor ve şunları merak ediyor: 1. Dün gece Volvo Kamyonların patronunu tam dört kez tatsız konuşmalar yapmak için aramış mı?, 2. Bunu neden yapmış? ve 3. Sehpasının üzerinde neden birkaç yüz gram kadar esrar bulunuyor? Sonra Bembo karakolda ifade veriyor, Volvo'dan herhangi birini aramadığını, esrarıysa sadece kendisinin kullandığını söylüyor, kendisine hukuki işlemlere başlanacağı doğrultusunda bir şeyler söyleniyor; Bembo, Karlstad Merkez Hastanesi'ndeki yirmi dört saatlik nöbetine gidecek. Londra ve Göteborg'da eğitim almış bir doktor o, ama yorgun ve gergin, yanlış ilaç vererek masum bir kadına zarar verecek, sonra kadın onu adli tıp kurumuna şikâyet edip polise başvuracak; Bembo önce işini, sonra da hastanenin lojmanında kaldığı için de evini kaybedecek. Bunların hepsi aynı gün içerisinde olmayacak tabii, ancak ben (bunu yazan kişi olarak) olayları önceden tahmin ediyorum ki, bu iş bitsin gitsin ve böylelikle Bembo'yu sürekli izlemek zorunda kalmayayım, bir müddet sonra Hultfred Festivali'nde onunla karşılaştığımızda adamın nerede durduğunu bilelim. Kitap yazarken bu türden müdahalelere kalkışabilirsiniz. Zamanda zıplamalar olabilir. İleriye ya da geriye. Daha önce de yapıldı, yine yapılacak, şimdi burada da yapıldı, hem de gözlerinizin önünde.

Doppler nefes nefese ormandan çıkageliyor, bir taşın üzerinde oturmuş dinlenen ve bir hayli büyük bir cigara saran Maj Britt'i görünce duruyor. Ona biraz imrendiğini hissediyor. Âdetleri, kuralları aşmış biri olarak yaşamayı bir biçimde beceriyor Maj Britt, Doppler de aşmayı deniyor ama bu ona çok külfetli geliyor, daima düşünmesi gereken bir şey var, çalışkanlıktan uzak durmak için hep tetikte olmalı, oysa bu iş, Maj Britt için refleks gibi bir şey. Bunu o kadar doğal bir biçimde yapıyor ki. Bu işi onun gibi beceriksizce ve cazip bir biçimde yapabilmesi için yaşlanması gerektiğini düşünüyor, Maj Britt'in ağzı kulaklarında gülümsediğini görüp onu kocaman kucaklamak için yanına çağırdığını duymadan önce.

Maj Britt onu kucaklıyor, sonra Doppler de yanına oturuyor. Maj Britt cigarasını yakıyor, birlikte oturmaya devam ediyorlar, kocaman zımbırtıyı birbirlerine uzatıyorlar. Başta Doppler bu sarılışın bir kandırmaca olduğundan, birazdan nerelere kaybolduğunu ve neden anlaştıkları gibi geri gelmediğini soracağından korkuyor, onu kendime yakıştıramadığımı ya da o türden bir şeyler sandığından olayın tatsız bir kavgaya dönmesinden endişe ediyor ama tam tersi; Maj Britt oturmuş gülümsüyor, hiçbir şey demiyor. Sonunda Doppler, gittiği için üzgün olduğunu ama hayatının yeni bir yön aldığını, artık von Borring'in yanında kaldığını, izci andı içtiğini söylüyor.

Maj Britt söylediklerine terslenmiyor. Cigarasını tellendiriyor, gülümsüyor ve von Borring nasıl, diye soruyor. "Onu görmeyeli epey oldu. İyi mi?" diyor.

"Sanırım iyi."

"Buzdolabında bolca yiyecek var mı?" diye soruyor Maj Britt.

"Azıcık yiyeceği oluyor."

"Seninle geleyim ve kendimize şöyle güzel bir öğle yemeği hazırlayayım, ne dersin? Karlstad'dan yiyecek almayı unuttum, bir adama rastladım da... Ama şimdi çok acıktım" diyor Maj Britt.

"Bir adama mı rastladın?"

"Bir adam. Siyah bir adam."

Cigarayı elden ele geçirmeyi sürdürüyorlar.

"Sence bunu içmem izci andı bakımından bir sorun yaratır mı?" diye soruyor Doppler.

"Sanmıyorum."

Maj Britt, von Borring'in ön kapısının çanının ipini çekerken Doppler bir iki basamak aşağıda duruyor; von Borring'e, bunun kendi fikri olmadığını işaret etme derdinde. Onun kontrolü dışında bir şey bu, o hasbelkader takılıyor. Ayrıca, von Borring'in esrar çektiğini anlamasından korkuyor.

von Borring kapıyı açıyor, öylece durup neye inanacağını şaşırmış bir halde ikisine bakıyor.

"İyi günler" diyor Maj Britt.

von Borring başını sallıyor ve bir açıklama bekleyerek Doppler'e bakıyor.

"Ona yolda rastladım. Karnı çok acıkmış, evinde yemek yokmuş, ben de bir izci olarak ona yardım etmenin görevim olduğunu düşündüm. İzci andında diğerlerine yardım edin, hatta bu size biraz rahatsızlık verse bile, diye bir şey yok muydu?"

von Borring Doppler'e yaklaşıyor ve gözlerine bakıyor.

"Sen esrar mı çektin?" diye soruyor.

"Birazcık" diyor Doppler zayıf bir sesle. "Ama içime çekmedim. Maj Britt'e eşlik edeyim dedim, yani bana bir şey ikram edildiğinde almak izciliğin şanındandır. Onu kırmamak için."

"Odana çıkabilirsin. Bu akşama kadar düğümleri atamazsan izci eğitimi bitmiş demektir."

Doppler tırıs tırıs gidiyor.

von Borring ve Maj Britt, bakışlarıyla birbirini tartıyor.

"Yemek yemek için geldin yani?" diyor von Borring.

"Evet. Şurada bir taşın üzerinde oturuyordum, kendimi çok mutlu hissettim."

"Kendini mutlu mu hissettin?"

"Kendimi mutlu hissettim" diye tekrar ediyor Maj Britt. "Ve aç... Normalde buraya gelmektense açlıktan ölmeyi yeğlerim ama bugün keyfim o kadar yerinde ki, burada yemek yiyebileceğimi düşündüm."

"Mutluluk, kendimle bağdaştırdığım bir kavram değil" diyor von Borring şüpheci bir şekilde. "Normalde aksi ve tatsız biriyken neden tam da bugün bu kadar mutlusun?"

"Bu seni hiç mi hiç ilgilendirmez ama illa bilmen gerekiyorsa, birine rastladım."

"Bu konuda bir şey bilmek istemiyorum" diyor von Borring. "Ama benden yardım istiyorsun, öyle mi?"

"Hiç de değil."

"Yastığıma ya da başka bir yerlere ölü kuşlar bırakmayı planlamıyorsun, değil mi?"

"Bugün ölü kuş falan yok."

"Sadece yemek istiyorsun, o kadar yani?"

"Aynen."

"O zaman seni içeri buyur ediyorum" diyor von Borring ve kapıyı tutup ona yolu gösteriyor.

Doppler odasında oturmuş, kendinden utanarak düğümleri atıyor. Artık düğümleri beceriyor. On dördünü birden. Kendini sınavdan geçmeye hazır hissediyor. Çalışkanlığıyla göz kamaştıracağı ve işleri düzelteceği için seviniyor. Ama von Borring gelmiyor. Geç oluyor. Hava kararıyor. Aşağıdan arada sırada kahkahalar ve sohbet sesleri geliyor. Gece yarısı oluyor, sonra gece yarısı da geçiyor ama düğüm sınavını yapacak von Borring ortalıkta yok. Sonunda Doppler usulca odasından çıkıyor, üzerinde von Borring'in eski geceliği var, merdivenlere gidip aşağı iniyor, basamak basamak, bir yandan da gerisingeri odasına koşmaya ve von Borring aniden gelecek olursa hiçbir şey olmamış gibi davranmaya hazır. Merdivenler bitiyor, parmaklarının ucunda holden ve kütüphaneden geçiyor, yemek odasına açılan kapının arkasında duruyor. Büyük anahtar deliğinden, von Borring ve Maj Britt'in, şık yemek servisleriyle kaplı, yemek artıkları, boş şarap ve çeşitli tek atımlık içki şişeleriyle dolu kocaman bir masanın iki yanında oturduklarını görüyor. Hatta Maj Britt'in kültablası bile var; bir yandan konuşurken, bir yandan da her zamanki gibi tombul sarılmış cigarasını içiyor. Arada da von Borring'e bir fırt ikram ediyor ama o bunu, elini havaya kaldırıp başını abartılı bir biçimde sallayarak kibarca reddediyor.

Doppler sonunda onların bir tür oyun oynadıklarını anlıyor. Biri bir sözcük söylüyor, diğeri bir öncekinden türeyen bir sözcük söylüyor. Bir çağrışım oyunu.

"Beygir" diyor Maj Britt.

"Rittersport" diyor von Borring.

"Beygir" diyor Maj Britt.

"Rittersport[18]" dedim diye düzeltiyor von Borring, "Binicilik sporu demedim".

"Ben yine beygir diyorum."

"Bir sözcüğü iki kere söyleyemezsin" diyor von Borring.

"Pekâlâ söyleyebilirim."

---

18 Bir çikolata markası. (ç. n.)

"O zaman ben de beygir diyorum" diyor von Borring.

"Sen gerçekten çok sıkıcı bir herifsin ama beygir ile beygir arasında çağrışım oluyorsa sandığımdan da kötü durumdasın."

"Beygir" diye tekrar ediyor von Borring canıma değsin dercesine.

"Balık" diyor Maj Britt.

von Borring ona bakıyor.

"Oyunu bozuyorsun."

"Bozmuyorum ya. Sen beygir diyorsun, ben balık. Her şeye izin var."

"Ama kendimizi biraz daha zarif olmaya zorlarsak belki daha eğlenceli olur, değil mi?"

"Çağrışım çağrışımdır. Düşünce gemi eline alırsa olmaz."

"Nasıl istiyorsam öyle yaparım. Ayrıca beygirle balık arasında dünya kadar fark var, bunu kabul edemem. Daha fazla dayanamayacağım sanırım" diyor von Borring.

"Beygir ve balık olur. İkisi de sessiz harfle başlıyor, sesli harfle devam ediyor, sırasıyla 'r' ve 'k' harfleriyle bitiyorlar, bunlar da her zaman için, pek çok ortak noktam olduğunu düşündüğüm sessiz harfler" diyor Maj Britt.

"D vitamini" diyor von Borring.

"Balık yağı."

"Bağırsak sistemi."

"Götveren" diyor Maj Britt.

von Borring ona bakıyor. "Birbirimize iyi davranacağımıza söz vermiştik" diyor.

"Haklısın. Unuttum. Ama şimdi hatırladım. Özür dilerim."

Ama tam özrün ortasında şuh kahkahalar atıyor.

"Bir şeyler olduğunu anlamıştım ama senin bir götveren olduğunu asla tahmin edemezdim. Şimdi anlaşıldı."

"Bu incitici kavramın modası çoktan geçti" diyor von Borring. "Bunu kötü niyetle söylemediğini ama haddini aşmak istediğini görüyorum, çünkü bunca yıllık düşmanlıktan sonra, burada oturmuş, yiyip içmemize ve sohbet etmemize şaşırıyorsun, ben de birazcık şaşırıyorum."

"Buna kadeh kaldırılır."

Kırmızı şaraptan bir yudum alıyorlar.

"Aslında bunu söylemeni takdir ediyorum. Saygı duyulacak bir şey. Kimseye söylemeyeceğim."

"Kime istersen söyleyebilirsin" diyor von Borring.

"Komsum'daki Ulla Britt'e söyleyebilir miyim?"

"Söyleyebilirsin" diyor von Borring ve ikisine de biraz daha şarap koyuyor.

"Värmland'da yaşamak zor olmadı mı senin için?" diye soruyor Maj Britt. "Uzun zaman önce büyük bir şehre taşınmalıydın."

"Bunu aklımdan geçirdim ama vazgeçtim. Büyük ortamlara alışkın değilim. Ayrıca oralarda yeterince kuş yok."

"Bilemiyorum. Bir defasında televizyonda New York'tan bir ornikolog görmüştüm. Orada yüzlerce kuş olduğunu söylemişti. Şehir yaşamına uyum sağlamış olmaları da çok ilginç."

"Gerçekten öyle mi dedi?" diye soruyor von Borring.

"Her türlü kuş varmış orada. Vahşi kuşlar bile. Gökdelenlerin tepesine yuva yapmışlar."

"Evet."

"Yanlış hatırlıyor olabilirim. Televizyon seyrederken hep esrar çekiyorum, o yüzden biraz kafam karışabiliyor. Ayrıca sen de içmelisin. Faydası olur."

"Bir izci asla sigara içmez. Ayrıca, kanunsuz işler yapmam."

"*Noblesse oblige*[19]" diyor Maj Britt.

"Aynen."

"Berlin olmaz mı? Orada yaşamak isterdim. Pek çok karşı kültür var, anladığım kadarıyla. İnsanların çoğunun tuttuğu her şeye karşı çıkan bir dolu insan var orada. Bir de senin gibiler için çok büyük bir yürüyüş yapıyorlar."

"Evet. Alman kuşları... Bilemiyorum."

"Canın Alman kurabiyesi* çekti mi?"

"Noel'e daha çok var" diyor von Borring.

"Bu kadar sinir biri olma. Canın Alman kurabiyesi çekti mi?"

"Evet" diyor von Borring.

"Mutfak nerede, göster!" diyor Maj Britt.

---

19 "Asil davranma zorunluluğu" anlamında kullanılan Fransızca bir deyim. İngilizcede asaletin, etiketlerin ötesinde olduğu, çevremizdekilere sosyal sorumluluk bilinciyle davranmamız gerektiği anlamına gelir. (ç. n.)

* *Bkz. Alman kurabiyesi*

Birincisi: Maj Britt, Alman kurabiyelerinden öylesine söz etmiyor. Bu kurabiyeler, von Borring'i ve onu birbirine bağlayan bir tür tutkal. Olay 1919'da, Noel'in ilk günü küçük von Borring'in büyük bir aile davetinden sıvışmasıyla başladı. von Borring, elinde bir kutu Alman kurabiyesiyle karda minik adımlarla koşup bunu Maj Britt'e verdi. Maj Britt hem kutuya hem de Alman kurabiyelerine çok sevindi. Ama birkaç hafta sonra von Borring'in annesi (daha önce de belirtildiği gibi, morfin kullanmaya meyilli) kutunun yok olduğunu keşfedince başı derde girdi. Kutuya ne olduğunu söylemeyi reddetti. Hem dayağa hem de ev hapsine dayandı, kutunun başına gelenleri itiraf etmedi.

İkincisi: 125 adet Alman kurabiyesi yapmak için şunlara ihtiyacınız var:
250 gr tereyağı
300 gr şeker
1 yumurta
600 gr un

Şöyle yapacaksınız:

Tereyağıyla şekeri beyazlaşana alana kadar karıştırın. Yumurtayı ekleyin, iyice karıştırın! Son olarak unu koyun. Hamuru, çapı 3 cm olan bir sosis şeklinde yuvarlamadan önce bir müddet dinlendirin, serin bir yerde tutun – ertesi güne kadar kalabilir. Sosisleri yarım cm kalınlığında dilimleyin, yağlanmış ya da üzerine pişirme kâğıdı serilmiş tepsiye dizin. Fırının orta rafında 180 derecede 8 dakika pişirin. Kurabiyeleri ızgara tepsiye geçirmeden önce biraz soğumalarını bekleyin. Sıkı bir kapakla kapatılmış bir kutuda muhafaza edin.

Üçüncüsü: Alman kurabiyesi, özellikle küçük kurabiyelerden haz etmeyenler için. Bir lokma bir şey ve tadı madı yok. Pek bir şey fark etmiyorsunuz. Belki de en iyisi bu kurabiyeyi alerji yapmayan yani hipoalerjik köpekler ve atlarla kıyaslamak. Benim (bunu yazan kişi olarak) bir bacanağım var, bir defasında, hayvanlara alerjisi olanların bazı Rus atlarıyla rahatsızlık duymadan gezebileceklerini söylemişti. Şu Ruslar çok acayip şeyler icat ediyorlar, özellikle bununla tanınıyor olmasalar da.

Maj Britt ve von Borring tarifte hamurdan sosislerin serin bir yerde ertesi güne kadar dinlendirilmesi kısmına geldiklerinde, elbette o kadar bekleyecek halleri yoktu, gece kendi mantığı içerisinde gelişmektedir, özellikle da bu kadar şarap ve *shot*'tan sonra, o yüzden ellerini çabuk tutmaları gerekir ama yine de soğutma işlemi için birazcık vakit ayrılabilir diyerek hamuru buzluğa atıverirler. İşte tam o sırada, çocukluklarında olduğu gibi bakışları bir saniye için buluşur ve von Borring, o an Doppler'i ve düğüm sınavını unuttuğunu hatırlar. Birlikte Doppler'in odasına çıkarlar. Onları duyan Doppler, koşarak merdivenlerden yukarı çıkar, ışık açık, düğümler yere ve yatağın üstüne saçılmış bir halde uyuyormuş numarası yapar.

"Uyurken çok tatlı" der Maj Britt, ikisi yatağın ucunda dururlarken.

von Borring yanında bir bardak su getirmiştir, bunu Doppler'in pijamasının paçasından içeri döker, çünkü pantolon ıslatmak istikrarlı bir iştir, her şey için kullanılabilir. İzciyi çabucak uyandırır, hazırola geçirir, böylelikle randımanı artar. Bu konu izcilerin araştırma çevreleri tarafından etraflıca tarif edilmiştir.

Doppler gözlerini ovuşturarak uykudan uyanıyormuş gibi yapar ve hemen işe girişir. von Borring adlarını söyledikçe, on dört düğümü gözleri bağlı olarak atar. Doppler bunları ezberlemiş olabilir diye, von Borring düğümleri sırasına göre söylemez, böyle bir yaklaşım, von Borring'in genel izlenimini bir miktar olumsuz etkileyebilir.

Ama Doppler tüm düğümleri büyük bir başarıyla atar, von Borring çırağından memnun kalmıştır, Maj Britt alkışlar ve bunu kutlamaları gerektiğini söyler.

Yarım saat sonra üçü büyük yemek masasının etrafında toplanmış Alman kurabiyesi yemektedirler, tam gözlere şenlik bir durum.

"Hayvanları sevenler el kaldırsın!" diye bağırır Maj Britt hiç yokken, birdenbire.

von Borring ve Doppler birbirlerine bakarlar ve yavaşça ellerini kaldırırlar. İkisi de hayvan sevmeyen biri olarak bilinmek istemez.

Pek tabii ki.

Hayvanlar acayip tatlı olabilirler.

von Borring ertesi gün, epeyce geç bir vakit, Maj Britt saçlarını okşarken uyanır. Yaşı ilerlemiş olmasına karşın gür, kır saçları vardır, belki de ben (bunu yazan kişi olarak) söylemeyi unuttum ama gerçekten gür saçlı ve Maj Britt tam da şimdi bu gür saçları okşuyor. von Borring'in saçıyla oynuyor; mesela parmaklarını saçlarına daldırıp çekiyor demek abartılı olur, o kadar da şeker ve yeniyetme işi bir şey değil ama bunun bir sevgi belirtisi olduğu da şüphe götürmez. von Borring'in tepkisi biraz karmaşık. İçeride uyuduğu için şaşkın, aklına düşen ilk şey bu. Daha önce de belirtildiği üzere, içerde uyumayı sevmiyor, kendini sağlıksız hissetmesine neden oluyor bu. Uyurken soluduğu havanın soğuk ve temiz değil de sıcak ve toz toprakla dolu olmasından hoşlanmıyor. Üstelik birilerinin onu okşadığını fark ediyor. Kafasına düşünceler üşüşüyor. Okşanmak güzel ama bunun ne anlama geldiğinden pek emin değil. Onu okşayan, okşanmak mı istiyor? Eğer öyleyse, bu söz konusu bile olamaz. Peki kahvaltı ne olacak? Dün gece neredeyse normal sayılabilecek bir akşam yemeği yemiş olmasını geçelim, ama en azından kahvaltısı her zamanki tuhaflığında olmalı, yediklerini neden yediğini açıklayacak hali yok; aslında rahat bırakılmak istiyor, öğlene kadar yatıp uyuyarak kim bilir kaç tane kuşu gözden kaçırdı? Bunun cevabını asla bilemeyecek ama bunun onu saatlerce huzursuz edeceğini biliyor. Belki de bu sabah, daha önce hiç gözlemlemediği kuşların parkına geldiği, görülsünler ve fotoğrafları çekilsin diye neredeyse poz verdikleri ender sabahlardandı, bazen kuşlar böyle yapar – orospu çocukları (son iki sözcük von Borring'in aklından geçmiş değil, benim, bunu yazan kişi olarak, kendi hesabıma eklemeyi tercih ettiğim bir şey, yapmadan duramadım) ve ayrıca, izci yamağının, yerde yatan Maj Britt'in yanına kıvrılıp uyuduğunu fark etmemiş olmamasını umuyor. İzci lideri ve hocası olarak otoritesini sarsabilecek bir şey bu; onu aşağılara çeker, bir ara kontrolünü kaybetmiş olduğu ayan beyan ortada ve von Borring, kontrolü kaybetmekten hoşlanmaz, hele birilerinin

kontrolü kaybettiğini görmesinden hiç mi hiç hoşlanmaz; aslında kadına bir an önce gitmesi gerektiğini söylemek, dün gece olanların –ne olduysa işte– ciddiye alınamayacağını, keyifli falan olsa da sadece bir deney olduğunu, bağlanmaya hazır olmadığını ve telefon numaralarını paylaşmayı istemediğini açıklama ihtiyacındadır ama bir şey demez, öylece yatar, aynı sevgi dolu okşamalara eyvallah der. Saçları okşanır - özenle ve şefkatle, işin aslı, son derece dayanılmaz bir şeydir bu, hatta harikadır, pek fazla yaşamadığı bir şeydir – bunu rahatlıkla söyleyebiliriz, böylesini çok az yaşamıştır, hem de çok az ve şimdi sonunda bunu yaşadığında, öylece yatıp bunu bir köpek gibi karşılar, aklı bir şeye ermeyen ama onu okşayan eli ısırmanın aptalca olacağını içgüdüsel olarak anlayan zavallı bir köpek gibi, çünkü bunu yaparsa hiç kimsesi kalmayacaktır.

Öte yandan Maj Britt, von Borring'in saçlarını neden böyle şefkatle okşadığını bilmez ama bunu umursamamaktadır. Sadece okşar. Biraz Bembo'yu, aşkını düşünür ama okşadığının Bembo olmadığını gayet iyi bilmektedir. Ama ne fark eder? Önemli olan birisini okşuyor olmasıdır. Dünyada yeterince okşama yok, diye düşünür – ya da tam olarak bunu düşünmese de böyle hissediyordur. Duygu ile düşünceyle aynı şey değil, sınırın nerede olduğunu göstermek zor olsa da.

Bütün bunlar olurken Doppler ne yapıyor, diye sorulabilir: Olan bitene şahit oldu mu? Bir fikri var mı?

Cevap, hayır. Odasında mışıl mışıl uyuyor. Düğümlerin üstünde.

Bu harika okşamalar, von Borring'in çağrı cihazının çalmasıyla birdenbire sonlanır. İsveç'teki diğer kuş takipçileri gibi onun da bir çağrı cihazı var ve ender görülen ya da zor bulunan dedikleri türden bir kuş türü bir yerlerde görüldüğünde haber geliyor. Maj Britt'in elini kolunu güzelce bir kenara iten von Borring, ayağa kalkıp hızlı adımlarla pantolonun fırlatıp atıldığı yere doğru gidiyor (daha önce olmuş bir şey değil bu; pantolon daima güzelce katlanır ve bir sandalyenin üstüne konurdu, bu hareket pantolonu hem şaşırttı hem de hayal kırıklığına uğrattı; çok acayip işler yaptığını düşündüğü izci oğlu von Borring'i, bir bulutun üstüne oturmuş, gökyüzünden seyreden annesi de –hâlâ morfinin etkisi altındayken– bu işe şaştı kaldı. Hiç evlenmedi, kadınlara hiç ilgi duymadı ve ilk kez bir kadının yanında uyandığında, bu kadın Maj Britt'ti. von Borring'in annesi, berbat domuzcuk burunlu, iğrenç bir komünist aileden gelen eğitimsiz Maj Britt'ten hiç haz etmezdi, ayrıca son yıllarda iyice beter olmuştu, dayanılmaz biriydi; anne, orada öylece oturup, aşağıda olan biten her şeyi görüp müdahale edememenin sıkıntısını yaşıyordu, oysa von Borring'in babası, şanslı adam, her zamanki gibi paçayı kurtarmıştı çünkü Tanrı'ya inanmıyordu. Maj Britt pek yakında, von Borring'in annesinin o minnacık bulutunun üzerinde daimi misafiri olacak, işin en kötü yanı bu. Evet, günleri sayılı, Tanrı'ya inancı birazcık sallantıda olsa da cennete gitmesine yetiyor, şüpheler lehine işliyor, aynı beldenin diğer insanlarıyla birlikte aynı buluta yerleştirilecek, cennette işler böyle yürüyor, belde sınırlarına saygı göstermek gerekiyor, von Borring'in annesi orada oturmanın çok zor olduğunu düşünüyor, bir de Maj Britt geldiğinde nasıl bir cehennem azabı çekeceğini düşünün. Ayrıca, Hıristiyan inancının aksine, cennete giderken yanınıza bir şey alamayacağınız doğru değil. Tek bir şey almanıza izin var, o yüzden çok dikkatli bir seçim yapmanız lazım. von Borring'in annesi yanına içi morfin dolu bir Amerika seyahat bavulu almayı seçti, Maj Britt ise bir tır dolusu esrar almayı seçecektir. Aralarındaki

tartışmalar hem doyurucu hem de sinir bozucu olacak, bitmek bilmeyecektir).

Çağrı cihazında şu yazılıdır: Amur doğanı* (*Falco Amurensis*) Öland'ın güney ucunda, Öland. Genç bir kuş, görüldü, sabit duruyor.

von Borring okuduğuna inanamaz; bir amur doğanı. Bedeni tepeden tırnağa titremektedir. Kuş dostu olmayanların, bunun ne kadar büyük bir olay olduğunu anlamamaları çok doğal. Amur doğanı Asya'da, mesela Umman'ın dağlarında yaşar ve İsveç'te ne işi olduğu ise kuş açısından bile bir muamma; muhtemelem kafası karışmış ya da aklını kaçırmış genç bir kuştur bu ama ta Öland'a kadar gelmiştir. İşte o an geldi çattı, olay budur, diye düşünür von Borring.

"Ne oluyor?" diye sorar Maj Britt.

"Öland'a gitmeliyim."

"Bu çok iyi oldu çünkü ben de Hultsfred'e gidecektim, geçerken beni orada bırakırsın."

"Artık araba kullanmıyorum. Taksi tutmak zorundayım" der von Borring.

"Bende bir kamyon var. Oldukça da geniş. Ama ben de araba kullanmıyorum."

Birbirlerine bakarlar.

"Sen de aynı şeyi mi düşünüyorsun?" der von Borring.

"Üzerine bastın. Nerede o? Hâlâ uyuyor mu?"

"Birazdan uyanacak" der von Borring ve büyük bir bardağa soğuk su doldurur.

** Bkz. Amur doğanı*

Danimarka seyahat acentesi Kipling Travel, nisan ayında Sicilya'nın Messina bölgesine turlar düzenler. Her yıl nisanda, çok çeşitli türlerden oldukları söylenen binlerce yırtıcı kuş bu bölgenin üzerinden uçar. Danimarka'nın en yetkin iki arazi kuşbilimcisinin rehberliğinde, otel dahil sekiz günlük gezi için on bin Danimarka kronunun biraz altında bir para ödenmektedir. Norveç'te yaşayanlar için Danimarka'ya gidiş geliş parası da bu miktara eklenmelidir ama bu turun esasen ne kadar pahalıya patlayacağına herkes kendisi karar verir. Bir sürü insan Dancayı anlamanın zor olduğunu düşünebilir ama Danimarkalılar da Norveççeyi anlamanın daha zor olduğunu düşünür. Bu mesele, normalde birkaç gün içerisinde hallolur. Danimarkalılarla konuşurken aklınızda tutmanız gereken kural şudur: Deneyin, açık olun ve neşeli davranın falan filan. Ama soru sorduğunuzda size İngilizce cevap vermeye kalkarlarsa suratlarının ortasına yumruğu yapıştırmanız önemli. Bana inanın. Ben (bunu yazan kişi olarak) yıllarca Danimarka'da yaşadım. İşe yarayan tek şey, burnun ortasına sertçe bir yumruk patlatmak.

Kiplings Travel'ın internet sitesinde, Messina bölgesinde görülebilecek bütün olası vahşi kuşların listesi mevcut, ancak şu da yazıyor: "En çarpıcı tür, Messina bölgesinde olduğu belgelenmiş ya da orada olduğu düşünülen amur doğanı ile tepeli arı şahinidir, ancak doğal olarak garanti veremiyoruz. Gezi tüm beklentilerinizi karşılayacaktır, yani mümkün olduğunca çok şey göreceğiz, hem de en iyi şekilde – öğrenmek için gezideyiz, listeye bir çarpı daha atmak için değil!"

Yalnızca mümkün olduğunca çok tür görme, listede o türlerin üzerine çarpı atma peşinde olan kuşbilimciler doğru otele, içki içmeye; başka bir deyişle, siz gelmeyin.

Maj Britt'in garajındaki Globetrotter, sekiz yıldır orada öylece duruyordu; dolayısıyla kamyonun bu kadar kolay çalışmasına motordan anlayanlar tepki göstereceklerdir. Dizel taze olmalıdır, diyeceklerdir kesin. Akü ve soğutma gazı ne âlemde, vs. diye soracaklardır. Bunlar gayet yerinde laflar, bu yüzden kafaya bu tür şeyleri takanlar için hemen şu yalanı kıvırabilirim: Maj Britt'in yüz körü oğlunun oğlu, birkaç yıl önce Noel zamanı tam iki gün boyunca, eğlence olsun diye Globetrotter'in motorunu elden geçirmişti. Värmland'da sıkıntıdan patlıyordu, kamyonun yağını değiştirdi, orasının burasının vidalarını sıktı, aküyü doldurdu ve birkaç kez çalıştırdı. Lisede seçmeli olarak moped dersi almış, ailenin kıçtan takma motorunu pek çok kez kurcalamıştı. Yani Doppler, bir kez daha pantolonuna dökülen suyla uyandırılmanın siniri içerisinde direksiyona geçtiğinde, Globetrotter ilk seferinde çalışacak ve bu hikâye boyunca asla çalışmamazlık etmeyecektir. Volvo Kamyonlar sapasağlam kamyonlar üretir, çalışanlarına hak ettikleri payeyi her zaman vermemiş olsalar da. Kimse mükemmel değil. Ben de değilim (bunu yazan kişi olarak), daha ilkokuldayken öğretmenlerim yazdığım denemelerin iyi olduğunu, ancak sonların palas pandıras geldiğini söylerlerdi, yine böyle olmasından korkuyorum, çünkü zamanda birazcık sıçrama yapıp Doppler'in kullandığı, von Borring ile Maj Britt'in yolcusu olduğu Globetrotter'ın Karlstad, Karlskoga, Örebro ve Norrköping'i çoktan geçtiğini, doğu kıyısında uzanan 15 No.'lu otoyoldan güney yönünde, 33 No.'lu otoyola doğru ilerlediğini, Immerby ve Hulstred'den geçtikten sonra Kalmar ve Öland'a giden 34 No.'lu otoyola sapacağını iddia ediyorum.

von Borring arabada sigara içilmesine karşı çıkmasına rağmen, arabada sigara içilmekte. Ve durmadan konuşulmakta. İkisi de Maj Britt'in işi. von Borring arkadaki yatakta uzanırken, Maj Britt yolcu koltuğunda oturmuş sigara içiyor, müziği seçiyor, konuşuyordu. Doppler sadece kamyonu sürüyordu; ne düşüneceğini, neye inanacağını ve kim olduğunu bilemiyordu. Kamyonu kullanması

istenmişti, o da bunu yapıyordu, aslında daha önce hiç kamyon kullanmamıştı ama kamyon kullanmak da ahım şahım bir iş sayılmazdı; diğer arabalarda olduğu gibi gaz, debriyaj ve fren; keyif de alıyordu, dağılın lan hayvanlar, ben geliyorum, diye aklından geçiriyordu.

Yolcu koltuğunda otururken önünden akıp giden İsveç manzarası Maj Britt'i kendinden geçiriyor, Birger'le kaç kez yaşamışlardı bunu, içini bir şefkat duygusu kaplıyor, kendi hayatıyla Volvo Kamyonların hayatının el ele yürüdüğünü hissediyor – ama Volvo Kamyonlar miadını onlarca yıl önce doldurmuşken, o hayatının zirvesini pek çok açıdan şimdilerde yaşıyor. Volvo Kamyonlar, çalışanlarına doğru dürüst davrandığı yıllarda zirvedeydi. Birger harcanmadan önce yani.

Maj Britt, Volvo Kamyonların tarihi üzerine bir söyleve başlıyor. Yıllarca bu tarihi bizzat yaşadı, her şey iliğine kemiğine sindi, artık pek düşünmüyor olmasa da yolculuk esnasında bunun baskısını üzerinde hissediyor, ne de olsa önemli bir tarih, diye açıklıyor Maj Britt konuyu cazip kılmak, özellikle de herkesin anlayabileceği şekilde özetlemek maksadıyla. Genç olsaydı, kesinlikle medyayla ilgili bir işte çalışırdı. Ama genç değil. Aksine, yakında ölecek olan yaşlı bir esrarkeş kadın.

Dikkat! Aşağıdaki bölüm ansiklopediden arak gibi görülebilir ancak sadece bir kısmı öyle.

Maj Britt (vb.) ve Volvo Kamyonlar tarihi:

1. Mutlu 20'li yıllar
Volvo 1 Serisi, şoförün yüksek bir şoför mahallinde oturabileceği havalı lastikli ve kardan mili ile çalışan ilk ağır tip kamyonları İsveç'e kazandırmıştır. Motorun pek güçlü olduğu söylenemez, ancak kamyonun taşıyabileceği azami yük yarım ton olarak hesaplanmıştır, kamyon o kadar sağlamdır ki, çoğu kez iki misli ağırlığı taşımak için kullanılmıştır. Maj Britt o zamanlar on sekiz on dokuz yaşlarındaydı. Dansa gitmekten hoşlanırdı. Birger'le karşılaşmamışlardı daha. von Borring henüz izci olmuştu. Doppler'in büyükannesiyle büyükbabası ise çocuktu.

2. Çığır açan gelişmeler

LV-71 ve LV-73 serisi, otuzlu yılların ortalarında Volvo'yu en büyük kamyon ihracatçısı konumuna taşıdı. Konstrüksiyon daha da modernleşti. Ahşap tekerlek jantlarından çok daha iyi bir fren sistemine geçildi. Motor öne ve yukarı taşındı, aks ağırlığının dağılımı bir hayli iyileşti. Farklı amaçlar için bir dizi farklı model yapıldı. Bu on yıl içerisinde üretilen kamyonlar kadar rahatının ve güzelinin bir daha asla üretilmediğini de söylemeden geçmeyelim. Maj Britt o yıllarda Göteborg'daki ev kadını enstitüsüne gidiyordu. Birger, aynı kentteki Chalmers teknik yüksek okuluna devam ediyordu. Karşılaştılar ve sevgili oldular, falan filan. von Borring dışarıda uyumaya başlamıştı. Doppler'in büyükannesi ve büyükbabası da büyümüştü tabii.

3. Kamyon orduda

40'lı yıllar savaş yıllarıydı, Volvo koşullara uyum gösteremeyecek kadar aptal değildi. İsveç ordusuna mal sağlayan en büyük firma oldu (doğal olarak, bu ordu bunları nereye kullandı, diye düşünseniz bile). Atılan en büyük adım, kamyonların burnunu yuvarlamaları oldu, bunların bir sürü çeşidi ortaya çıktı, aklınıza gelebilecek her türlü işte kullanıldılar ve 70'li yıllarda F serisi üretilene kadar da Volvo'nun en büyük başarısı olarak kaldılar.

Volvo'nun, dizel motora geçen son kamyon üreticilerinden olması ilginçtir. Bunun esas nedeni, Volvo'nun kurucularından biri olan Gustaf Larson'ın, Jonas Hesselmann isimli bir şahısla çalışması, bu şahsın da sonradan Hesselmannmotor olarak adlandırdığı ve Volvo'nun uzun süre kullandığı bir motoru keşfetmiş olmasıdır, ancak bu motor esasında pek matah bir şey değildi, dizele geçene kadar bir süre idare etmişti. Ayrıca Birger, pek çok defa, bu Hesselmann'ın çatlak ve tuhaf bir adam olduğunu söylemişti Maj Britt'e. Ama Maj Britt'in "çatlak"la neyi kast ettiği bilinmiyordu: Hesselmann'ın yaratıcı, kafası çalışan, çenesi kuvvetli bir adam olduğunu mu söylemek istiyordu, yoksa bu, acayip biri demenin daha iyi bir yolu muydu, şu saatten sonra bilebilmek zor – kalkıp da bu bilgiye sahip akrabalarına danışmadıkça zor, ama onlara telefon etmeye kalkışmak biraz kafa ütülemek olur. Pahalıya patlar. Bu mevzudan çıkamayanlar kendileri arayabilirler. Benim (bunu yazan kişi olarak) arayacak halim yok.

4. Hareketli geçen on yıl
50'li yıllar, kamyonların gelişimine geride kalan yıllardan daha fazla katkıda bulunmuştur. Benzinli motorlar ve az gelişmiş dizel motorlarının yerini direkt enjeksiyonlu dizel motorlar aldı. Güçlü motorlar daha uzun ve ağır taşıtları mümkün kıldı. "Titan", Volvo kamyonların en ünlüsüydü belki de – 1951 yılında piyasaya sürülmüştür. Ve üç yıl sonra bu turbo motorlar tarihte ilk defa kamyonlara konulmuştur. Kamyon ağırlığı yalnızca 25 kilo artmıştır ama motorun beygir gücü 150'den 185'e çıkmıştır. (Okurlardan bazıları son cümleden sonra ünlem koymam gerektiğini düşünebilir, ancak ben (bunu yazan kişi olarak) ünlem kullanmayı bir zayıflık göstergesi olarak görüyorum. İnsan her gün yazıyorsa belki de hayatı boyunca iki kez ünlem işareti kullanabilir. Her gün değil de daha seyrek yazıyorsa, bellibaşlı durumlar için bir kez kullanabilir. Öylesine ünlem işareti kullananlar bir yere kapatılıp memleketten gönderilmeli – en azından bir süre için.) Birger, Titan'ın şoför mahallinin yapımına katkıda bulunmuştu. Maj Britt çocuklarla evdeydi (içlerinden biri yüz körüydü). Birger eve sadece tatillerde geliyordu. von Borring Londra'da güzel bir hafta geçirmişti. Doppler'in annesiyle babası, onlu yaşlarının ortalarındaydı ve okulda başarılıydılar – her ikisi de.

5. Yolların kralı.
60'lı yıllarda hem yolların hem de kamyonların gelişimi o kadar ilerlemişti ki, kamyonlar en önemli nakliye aracı oldu. Hem tek hem de çift şoförün yatabileceği güvenli bir şoför mahalli inşa etme konusunda Volvo başa güreşiyordu. Birger'in işyeri Göteborg'dan Umeå'ya taşındı. Her defasında aylarca evden uzakta oluyordu. von Borring giderek daha tuhaf şeyler yemeye başladı. Doppler'in annesiyle babası eğitimlerini başarıyla tamamladılar ve Doppler dünyaya geldi.

6. Yeni bir güvenlik standardı
Konfor ve güvenlik alanında yepyeni özellikler taşıyan yeni modeller, ağır kamyonların yapımında Volvo'yu önderliğe taşıdı. Şaşe, sürüşü daha yumuşak kılmak için helezon yayların üzerine monte edildi, şoför koltuğuyla camlar hem ergonomi hem de güvenlik göz önüne alınarak planlandı. Globetrotter, yetmişli yılların sonunda piyasaya çıktı. Yirmi yılı aşkın bir süre dünya kamyon üreticilerine

yol gösterdi. Birger, seksenli yıllara geçişi ucundan yakalamıştı, ancak daha önce de belirtildiği gibi, dâhice fikirlerinin üzerine başkaları konduğu için kırılmıştı. İşten elini ayağını çekti. Önce rapor aldı, sonra da erkenden emekli oldu. Bir gün Globetrotter'in şoförü benzin istasyonunda para ödemek için içeri girmişken kamyonu aldı. Doğrudan eve geldi, kamyonu samanlığa koydu. Tabii ki kamyonu aradılar ama bulamadılar. "Şimdiye kadar" dedi Maj Britt. Yani başka bir deyişle, Doppler çalıntı bir kamyon sürüyordu. Ehliyetsiz. Ve keyfine diyecek yoktu. Aslında kamyon şoförlüğünün ona göre bir iş olabileceğini düşünüyordu. Bunu legal olarak yapsa, belki de tatminkâr bir iş olurdu.

7. Volvo Kamyonların 80'li yıllardaki durumu hakkında Maj Britt pek bir şey bilmiyordu. Birger artık çalışmıyordu. Evde ilgilenilen şeyler başkaydı. Hazin bir on yıl oldu.

8. 90'lı yıllar da aynı şekilde geçti. Volvo Kamyonlar için işler iyi gidiyordu muhtemelen, ancak Birger ve Maj Britt için üzücü bir on yıldı. Birger öldü. Maj Britt muhabbetkuşlarının gagasının üzerindeki zımbırtıyı kesmeye başladı, mahkemelere düştü – ayrıca bacakları sancıyordu.

9. Yeni yüzyıl şu ana kadar iyi gidiyordu. Volvo Kamyonlar için olmasa bile, en azından Maj Britt için. Esrar sancılarını dindirdi ve dünya işleriyle ya da buna benzer şeylerle ilgilenmesini sağladı. Yeni arkadaşlar edindi. Ve şimdi de Hultsfreds Festivali'ne, Bembo'yla dans etmeye gidiyor.

(Bir parça ansiklopedik bölüm bitti.)

von Borring söz aldı. Maj Britt'in bitmez tükenmez gevezeliğinden gına getirmişti. Maj Britt'in sözde ilgili alanlarının boş ve uyduruk şeyler olduğunu çok önceden keşfettiğini söyledi.

"Neyi protesto ettiğin senin için önemli değil. Derdin gücün, bir şeyi protesto etmek. Uyuşturucu kullanıyorsun ve dünya için iyi bir şey yaptığına inanıyorsun, ancak bir şeyleri değiştirmeye niyeti olanın kendini uyuşturmasının çelişkili olduğunu görmüyorsun. Bob Marley bu kadar iyi olan ne yapmış ki?" diye sordu.

"İyi müzik yaptı" diyor Maj Britt dönüp.

"Müzik yaptığını biliyorum. Ama ondan öte ne yaptı?"

"İnsanlara değişimin mümkün olduğu inancını verdi" diyor Maj Britt.

"Peki. Ama bu inanca kavuştuklarında o kadar memnun oldular ki, kendilerini kaybedene kadar kafa yapıp her şeyi unuttular. Buyrun bakalım. Neden bahsettiğimi biliyorum. Jamaika'daki uluslararası izci toplantısına katılmıştım. İzci hareketi tarihindeki en başıbozuk uluslararası toplantıydı."

"Sen daha mı iyisin peki?" diye sordu Maj Britt.

"Esrar çeken birinin faydalı bir iş yaptığı görülmüş mü hiç?" diye sordu von Borring.

"Sen daha mı iyisin diye sordum" diye tekrarladı Maj Britt.

"Belki biraz" dedi von Borring.

Globetrotter Hultsfred Festivali'nin bilet ofisinin önüne saparken, von Borring'in çağrı cihazına bir öncekini yadsıyan bir mesaj geldi. Amur doğanı, bugün erken saatlerde belirtilenin aksine, Öland'da görülmemiştir, ancak görünüşe bakılırsa tıpkısının aynısı bir doğan şu anda Umeå'da gözlemlenmiştir. Bir bahçe çitinin üzerinde güzelce oturmuş, keyif çatmaktadır.

"Bu kamyon Umeå'ya gidiyor mu?" diye soruyor von Borring.

"Nereye isterseniz oraya gider. Kamyonun sahibi izin verirse" diyor Doppler.

Maj Britt baştan hayır diyecekmiş gibi duruyor ama sonra yüzünde geniş, şeytani bir gülümsemeyle şöyle diyor: "Umeå'ya gidebilirsiniz ama bir şartla, bulabileceğiniz en pahalı pastayı alıp üzerine şöyle yazdıracaksınız: 'Birger ve Maj Britt Moberg'den Volvo Kamyonlara kucak dolusu selamlar, her şey için teşekkürler'. Bu pastayı Volvo Kamyonların Umeå bölgesi şefine bizzat vereceksiniz."

"Tabii ki. Anlaştık" diyor von Borring.

"Ama neden?" diye soruyor Doppler.

"Kendimce nedenlerim var" diyor Maj Britt.*

Festival tam gaz devam ediyor. Birkaç saat sonra Svenska Akademin sahne alacak. Maj Britt'in el çantasında Bongo ve Gregus'un sırtından kazandığı paralar ve bir miktar esrar var. Globetrotter'dan iniyor, Doppler ve von Borring'e el sallayıp Maj Britt'den altmış yetmiş yıl daha genç bir yaş ortalamasına sahip festival katılımcılarının arasına karışıyor. Bu, onu son görüşümüz.

** Bkz. Maj Britt'in kendine göre nedenleri*

Maj Britt'in, Umeå'daki Volvo Kamyonların şefine pahalı ve güzel bir pasta gönderme fikrinin altında şeytani ve sivri düşünceler yatmaktadır. İlkin şefin çok sevineceğini düşünür, ancak daha sonra bunu almasının nedenini soracaktır. O zaman da sekreterinden Maj Britt ve Birger Moberg'in kim olduğunu araştırmasını isteyecektir. Sekreter, Maj Britt hakkında bir şey bulamayacaktır ama Birger Moberg'in Volvo Kamyonlarda kırk yıl çalıştığını ortaya çıkaracaktır. Şef bununla yetinmeyecek, Birger'i tanıyan emekli çalışanları arayacak ve sonunda hikâyeyi netleştirecektir. Birger, Globetrotter fikrini ortaya atmış ama takdir edilmemiştir. Bir kenara itilmiş, acısından ölmüştür. Pasta şefin boğazında kalacaktır, birazcık vicdanı varsa, diye düşünür Maj Britt; sorumluluğunu anlayıp çalışma masasından bir mektup açacağı çıkartır ve bununla gözlerini oyar ya da bunu karnına saplar, bir güzel çevirir, çünkü Japonya ve İsveç arasında sanılandan fazla benzerlik var, diye de düşünür. Her iki toplum da, kendi tarzlarında uçlarda yer almaktadır; buralarda kişisel sorumluluklar, dünyanın başka yerlerinde olduğundan daha büyüktür. İsveç'te Protestanlık en katıksız ve acımasız haliyle hüküm sürerken, Japonya'da Budizm aynı şeyi yapmaktadır. Kişi yaptığı her şeyden kendisi sorumludur. Hiçbir yerden yardım bekleyemez. Kişi tek başınadır; Katolik ülkelerde ve daha esnek Protestan toplumlarda olduğu gibi bir geri al tuşu bulunmaz. İsveç'te bir kez hata yapmayagör, geberdin demektir. Maj Britt en azından sorumluluk duygusunun yeterli olacağını umuyor. Umuyor ve buna inanıyor.

Maj Britt gözden kaybolur kaybolmaz Doppler dev kamyonla tam gaz park yerinden çıkar, Norrköping'e doğru kuzeye yönelir, oradan da Umeå ve ötesine bir nehir gibi uzanan E4'e sapar. Sürat yapmaktadır. Yalnızca çiş yapmak, benzin ve kuru meyve almak için dururlar. von Borring'in kuru meyveleri atıştırmalık gibi durmaksızın yemesi çok gariptir. Gece vakti Umeå'ya varırlar, von Borring bir telefon kulübesinden birkaç yere telefon eder ve amur doğanının nerede bulunduğunu öğrenir.

Doppler onu, üç ayak üzerindeki dürbünleri, piknik ocakları ve her hava koşuluna uygun ceketleriyle yirmi otuz civarı hevesli kuşçunun yan yana dizildiği bir sahile bırakır. Ortalık bayram yeridir. Amur doğanı vahiy gibi inmiştir. İstisnasız hepsi, pek az kişiye nasip olmuş bir şeyi yaşadıklarını düşünmektedir. von Borring'i sıcak bir şekilde karşılarlar, ne de olsa en kıdemli odur, pek çok açıdan onların piri sayılır. Söz konusu doğan, bu aydınlık ilkbahar gecesinde, bir çitin tepesinde oturmuş, fotoğrafının çekilmesine ve hayranlık gösterilerine müsaade etmektedir. Öyle ki Doppler neredeyse, kuşun buraya kadar takdir görmek için uçtuğuna inanacak. Belki de Umman'da kötü muamele görmüştür, başka şeylere hasret kalmıştır. Dünyanın öbür ucundan geliyor ya, çabasına değdi.

Doppler kuş takibi sevdalılarına selam veriyor. Eline bir kahve ve sosis tutuşturuyorlar. Sonra da onlara veda ediyor. von Borring ona Globetrotter'a kadar eşlik ediyor.

"Nereye gideceksin?" diye soruyor von Borring.

"Eve gideceğim. Ailemi özledim. Bisikletimi özledim. Yağsız süt özledim. Yağsız süt almaya gittiğimde, alışveriş arabasını zincirinden çözmek için kullandığım araba anahtarlığımda takılı jetonu özledim. Arada işimi bile özlediğim oluyor. Bunları özlediğimi anlamam zaman aldı, ama şimdi anladım ve eve dönüyorum."

"Kendine dikkat et" diyor von Borring.

"Sen de."

"Daima hazır mıyız?" diyor von Borring.

"Evet. Bakalım."

Doppler ilk sapakta polis tarafından yakalanıyor, olan biten bu.

İsveç polisinin (belinde silahıyla), Doppler'in kamyon kullanıyor olmasıyla ilgili derdi büyük. Kısmen kamyonun çalıntı olması, kısmen de Doppler'in kamyon kullanma ehliyetinin olmaması yüzünden. Gecenin ilerleyen saatlerinde bir de kanında uyuşturucuya rastlanıyor.

Doppler hücreye atılıyor, tam kapı gümbürtüyle üzerine kapanırken yavaşça müzik giriyor. Çalan Rage Against the Machine, şarkı "Killing In The Name". Bu müzik birazdan gelecek olan sahnede olacakları sezdiriyor ama buradan itibaren başlıyor, çünkü benim (bunu yazan kişi olarak) şu ana kadar film gibi ilerleyen ama öyle olmayan bu metni sonlandırmaya karar vermiş olmama senin (bunu okuyan kişi olarak) alışman gerekmektedir. En iyisi sen (bunu okuyan kişi olarak) filmi bitirirken, adı geçen şarkıyı aç ve gümbür gümbür dinle. Sonu şöyle:

Doppler hayal kırıklığı içerisinde volta atmaktadır. Özgürlüğünün kısıtlanmasına tahammül edebilecek bir tip değil.

von Borring dürbününden doğana bakıyor, sonra dürbünü yere bırakıp yavaşça doğana yaklaşıyor. Diğer kuş sevdalıları ne olduğunu anlamıyor. Genç bir kuş sevdalısı onu durdurmaya kalkıyor ama daha kıdemli biri tarafından durduruluyor. Adam bunu görmek niyetinde.

Doppler hücrenin duvarına monte edilmiş betondan lavaboyu kaldırmaya çalışıyor ancak yerinden kıpırdatamıyor.

von Borring doğana yaklaşıyor. Doğanın hemen havalanıp gözden kaybolacağını düşünüyor insan, ama doğan bu mantığı çürütüp olduğu yerde kalıyor.

Doppler iki eliyle birden parmaklıkları kavrayıp geceye haykırıyor.

von Borring doğanın yanında duruyor. Göz göze, birbirlerini tartıyorlar. Özel bir an. İnsanoğlu ve kuş. Kuş ve insanoğlu.

Bongo koşarak ormandan çıkıp geliyor ve çitin önünde duruyor. Doppler ona bakıyor, kitap versiyonunda özür falan dilerdi belki ama film versiyonunda sözler gereksiz. Birbirlerini özlediklerini ve Bongo'nun onu affettiğini anlıyoruz.

von Borring doğana elini uzatıyor. Kuş sevdalıları dürbünlerinin ardında hayretler içerisinde. Birkaçının gözlerinden yaşlar süzülüyor.

Bongo gündüzleri polis köpekleri için kullanılan uzun ipi çözüyor ve bunu, Doppler'in ucunu yakalayabileceği şekilde itiyor. Doppler ipi parmaklıklara bağlıyor.

Amur doğanı uzun uzun von Borring'e bakıyor. Kanatlarını açıyor, uçacağını zannediyoruz.

Bongo ipi tüm gücüyle çekiyor ve o an, yani damdaki polis ışıldağının parlak ışığı altında, onun artık bir geyik yavrusu değil, güçlü ve yetişkin bir erkek geyiğe dönüştüğünü fark ediyoruz. Derisinin altında adaleleri oynuyor. Bu işin olamayacağını, yeterince güçlü olmadığını, ipin tutmayacağını, parmaklıkların çok sağlam olduğunu düşünüyoruz, aklımıza her türlü şey geliyor. Bongo'nun güçlü arka bacakları şiddetle titriyor.

Doğan uçup gitmiyor ama şüpheci. von Borring üstündekileri çıkarıyor. Çıplak bir kuş. Çıplak bir insan. Sonra elini yeniden uzatıyor.

Doppler parmaklıkları içeriden itmeye çalışıyor, gücünün kuvvetinin boşa gitmediğini görmemize ramak kaldığını Bongo'nun gözlerinden okuyoruz. Birkaç saniye dinleniyor, sonra kendini toplayıp tekrar asılıyor. Parmaklıklar yerinden çıkıp yere düşüyor.

Sonunda amur doğanı von Borring'in koluna konuyor. Birbirlerine bakıyorlar. Doğan gülümsüyor. von Borring gülümsüyor.

Tuhaf sesler duyan polisler hücrede neler olduğuna bakmak için geliyorlar. Doppler daracık delikten çıkmakta zorlanıyor.

von Borring yavaşça geriye dönüp kolunda amur doğanı olduğu halde, kuş sevdalılarına doğru ilerliyor. Gözlerine inanamıyorlar. von Borring'i durdurmaya çalışmış olan genç hıçkıra hıçkıra ağlıyor.

Polisler Doppler'in hücresine vardıklarında, o dışarı çıkıp Bongo'nun sırtına atlıyor. Polisler tabancalarının emniyetini açana kadar Bongo ve Doppler ormana girmişler bile. Onlar oraya aitler.

von Borring kuş sevdalılarına yaklaşıyor, onlara doğru yaklaşıyor ama durmuyor. Yanlarından geçip gidiyor. Doğan hâlâ kolunda, sahilde güneye doğru ilerliyor. Kuş sevdalıları birbirine bakıyor. Bugüne kadar başlarına gelen en büyük olay bu. von Borring gözden kayboluyor. Nereye gidiyor? Bilmiyoruz. Bu, onu son görüşümüz oluyor.

Şimdi kamera Hultfred Festivali'nde. Vakit sabahın körü, duyduğumuz müzik sesinin bir çadırın dışında duran kocaman taşınabilir radyo-teypten geldiğini anlıyoruz. Maj Britt, Bembo ve gençlerden oluşan bir grup *nachspiel* yapıyor, çılgınca dans ediyor. Şarkı meşakkatli bir şekilde tırmanıyor, seyredenler kreşendoyu, saldırganlığı damarlarında hissediyorlar ve şimdi de en üst noktaya varılıyor, Maj Britt'in mutlu olduğunu görüyoruz, bundan daha iyisi olamaz, bunca yılın en iyi akşamı ve gecesi buydu, Bembo'yla buluştu, Svenska Akademin'i birlikte dinlediler, sonra da başka konserler geldi, sürekli bira içildi, esrar çekildi ve şimdi de *nachspiel* zamanı, her şey aniden yerli yerine oturdu, dünyayı olduğu gibi görüyor, kendini görüyor, şarkının en çarpıcı bölümü başlarken Maj Britt, Rage Against the Machine vokalistinin yaptığı gibi, bu bölümü gayet yoğun ve giderek gürleşen bir sesle tam tamına on altı kez söylüyor ve sonunda tüm dünyaya avaz avaza haykırıyor: "Fuck you, I won't do what you tell me!"[20] Yaptığı son şey bu olacak. Çünkü bir sonraki şarkıya sağ salim çıkamayacak. Yere yığılıp kalacak. Yaşlı bir

20 "Siktir git, dediğini yapmayacağım!" (ç. n.)

kadın o ve son yıllarda kendini harcadı, bunda şaşacak bir şey yok ama yine de hazin, o yüzden görüntüyü donduruyoruz, avaz avaz şarkı söylerken, hayat dolu bir haldeyken Maj Britt'i yakın plana alıp donduruyoruz.

Filmin sonundaki yazılar aktıktan ve sinemada tek bir meraklı kaldıktan sonra son sahne geliyor. Bu sahnede Doppler'in ormandan çıktığını, süslü püslü bir pasta aldığını ve bunu Umeå'daki Volvo Kamyonların şefine teslim ettiğini görüyoruz. Şef, sekreterinden Maj Britt ile Birger Moberg'in kim olduğunu araştırmasını istemeden önce pastadan bir parça alıyor. Sekreter araştırıp şefe rapor veriyor. Şef sağa sola telefon ediyor, sonunda olduğu yere çöküp pastaya bakakalıyor. Altdudağı titriyor, elindeki çakıyla oynuyor. Ama çakısını tekrar çekmeceye koyuyor. Her şeyin bir sınırı var, diyor kameraya. Sonuçta burası Japonya değil.

Şimdi geriye bir tek ben (bunu yazan kişi) kaldım.

Bana ne olacak?

Aslında daha yazacaklarım var, öyle hissediyorum. Doppler Oslo'ya, evine dönecek ama oraya da öyle kolay kolay gelemeyecek. Bunun garantisini verebilirim. Ama yaz yaz nereye kadar? Başka işlerim de var benim. Mesela şu son bölümü yazarken en küçük oğlum uyandı, karım banyodaydı, yeniden uykuya dalmadan önce onu sallaya sallaya bir hal oldum; ayrıca annemden bir mesaj geleli epey oldu, babamla birlikte arabayla Trondheim'den Oslo'ya geliyorlarmış. Gardermoen'u geçtik, diye yazmış annem. Dışarı fırlayıp alışveriş yapmam lazım, salam sosis falan alırım, Storo AVM'ye de giderim belki, en büyük oğlanın istediği oyuncak Winchester tabancası orada satılıyor, gelecek hafta doğum günü, bunu hediye etmeyi düşünüyorum. Çocuklara silah hediye etmek çetrefilli bir iş ama ben bunun taraftarıyım. Bırak vursunlar, kırsınlar diyorum.

Şimdi annemle babamın kapının önünde park ettiklerini duyuyorum.

Koşup onları kucaklıyorum.